

**A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Fejlesztési
Koncepciójához kapcsolódó Stratégiai Program
(2021-2027)**

2021. 03. 31.

Tartalom

1. Bevezetés.....	4
2. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Fejlesztési Konceptiójának rövid, tömör összefoglalása, a Stratégiai Program belső koherenciavizsgálata érdekében.....	6
2.1. A KDMKT jövőképe.....	6
2.2. A KDMKT fejlesztésének horizontális céljai.....	9
2.3. A KDMKT fejlesztésének átfogó célja, a kapcsolódó részterületek bemutatásával	10
2.4. Átfogó célok elérése érdekében meghatározott, középtávra szóló specifikus, ill. területi célok	11
3. A KDMKT Fejlesztési Konceptió, ill. Stratégiai Program koherenciavizsgálata.....	13
3.1. Belső koherencia vizsgálata	13
3.1.1. Helyzetértékelés, a jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása	13
3.1.2. A specifikus (ágazati) és területi célok, valamint a tervezett intézkedések közötti koherencia vizsgálata	15
3.2. Külső koherencia vizsgálata: az ágazati és területi prioritások, illetve a tervezett intézkedések kapcsolódása az uniós társfinanszírozású programokhoz.....	18
4. Ágazati (és területi) prioritásokhoz kapcsolódó intézkedésterületek, ill. tervezett tevékenységek átfogó bemutatása.....	23
4.1. Infrastruktúrafejlesztés	24
4.1.1. A kapcsolódó alcélok	25
4.1.2. Eredményességi mutatók megnevezése.....	25
4.1.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai	26
4.1.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése.....	27
4.1.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása	28
4.2. Gazdaságfejlesztés.....	34
4.2.1. A kapcsolódó alcélok	36
4.2.2. Eredményességi mutatók megnevezése	36
4.2.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai	38
4.2.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése.....	38
4.2.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása	39
4.3. Innováció és környezetbarát (zöld) fejlesztés.....	51
4.3.1. A kapcsolódó alcélok	52
4.3.2. Eredményességi mutatók megnevezése.....	52
4.3.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai	53
4.3.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése.....	53

4.3.5.	A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása	55
4.4.	Település- és intézményfejlesztés	62
4.4.1.	A kapcsolódó alcélok	62
4.4.2.	Eredményességi mutatók megnevezése.....	63
4.4.3.	A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai	65
4.4.4.	A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése:.....	65
4.4.5.	A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása	65
4.5.	Humánfejlesztés	76
4.5.1.	A kapcsolódó alcélok	77
4.5.2.	Eredményességi mutatók megnevezése.....	77
4.5.3.	A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai	78
4.5.4.	A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése.....	78
4.5.5.	A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása	79
4.6.	Együttműködés, gazdasági és társadalmi innováció erősítése és a területi (speciális) célok megvalósítása	89
	A kapcsolódó alcélok	90
5.	Partnerségi és kommunikációs terv	92
6.	Monitoring és értékelési terv	94

1. Bevezetés

Jelen tanulmány a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (KDMKT) Stratégiai Programját tartalmazza. Ennek alapját a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I.3.) OGY határozat (OFTK), illetve tartalmi követelményeit és illeszkedésüket a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet, továbbá a KDMKT-t magába foglaló településekkel lefolytatott interjúk és egyeztetések révén kialakult, egységes területfejlesztési szemlélet határozza meg.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (KDMKT) stratégiájának hátterét az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I.3.) OGY határozat képezi, amely rendelkezett a kiemelt térségek létrehozásáról, a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról szóló 12/2020. (V.5.) OGY határozatban pedig megnevezésre kerültek a Kiemelt Térséghez tartozó települések (99 db). Az Országgyűlés a 13/2020. (V.5.) OGY határozatával módosította a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014. (I.3.) OGY határozatot, amelynek 7.§. b) pontja Kiemelt Térségként nevesíti a KDMKT-t. A módosítás nem érintette az 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékletét, a részletes Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót. Így ez a Konceptió nem egészült ki a KDMKT egységes fejlesztési szempontjaival.

A Stratégiai Program egységes ívet alkot az alábbi dokumentumokkal, a teljes koncepció harmadik elemeként:

1. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Fejlesztési Konceptió és Program Helyzetelemzése
2. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Konceptiója (2021-2035)
- 3. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Stratégiai Programja (2021-2027)**
4. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területfejlesztési koncepciójához és stratégiai programjához kapcsolódó Operatív Program

A KDMKT Területfejlesztési Konceptiója tartalmazza az elérendő célokat, az ehhez kapcsolódó komplex (átfogó) célokat, fejlesztési elveket, a területi sajátosságokat, a belső és a külső koherencia-vizsgálatot, illetve a terület-felhasználás alapelveit. A KDMKT fejlesztési irányai és elvei a KDMKT jelenlegi állapotát tükröző helyzetelemzés és helyzetértékelés, az elérendő jövőkép, az átfogó célok, a KDMKT területén található települések releváns szereplőivel lefolytatott interjúk és egyeztetések során kialakított egységes területfejlesztési szemlélet, valamint a betartandó szabályok és elvek mentén kerültek megfogalmazásra. A belső koherenciavizsgálat keretében a helyzetértékelés, a jövőkép, az átfogó cél és a fejlesztési elvek közötti kohézió került bemutatásra, a Konceptió keretében. A külső koherenciavizsgálat esetében a KDMKT Területfejlesztési Konceptiónak az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) területi céljaival, a hatályos és a Kiemelt Térséget érintő uniós társfinanszírozású programok prioritásaival, illetve az érintett három megye (Bács-Kiskun, Fejér, Tolna megye) fejlesztési dokumentumaival való kohéziójának vizsgálata valósult meg.

A KDMKT Területfejlesztési Konceptiójában meghatározott szempontok figyelembevétel kerül kialakításra a KDMKT Stratégiai Programja, a 2021-2027-es időszakra vonatkozóan. Következő stratégiatervezési elemként ezt követi a konkrét intézkedéseket megvalósító, kiemelt térségi Operatív Program dokumentum kidolgozása.

A Stratégiai Program összeállítása során a legfontosabb jogszabályi háttérrel a Területfejlesztési Konceptió, a Területfejlesztési Program és a Területrendezési Terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 5. számú mellékletében szereplő tartalmi elemek jelentik.

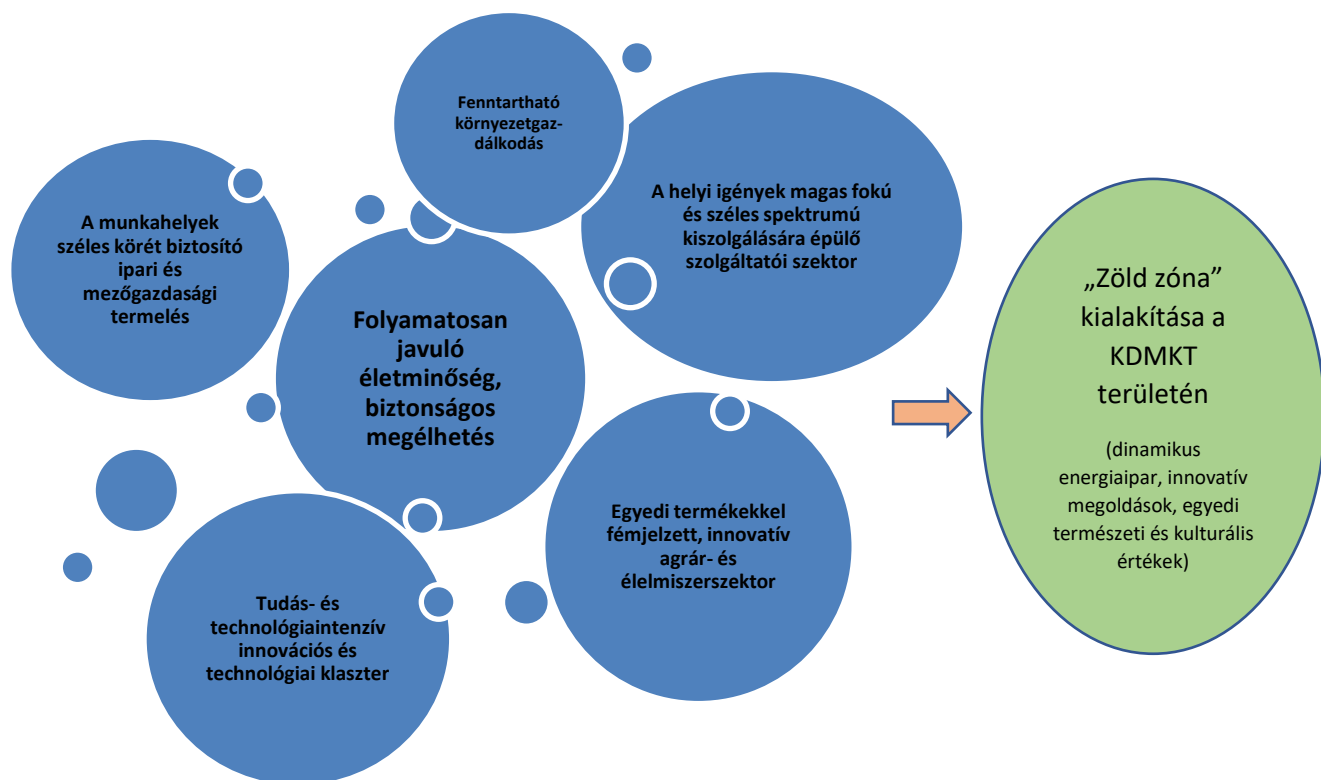
Magyarországot 2020 első negyedétől a koronavírus-járvány sújtja, amely világméretű gazdasági válságot okozott. A járvány hatására egyes ágazatok, szektorok leálltak, éppen ezért a KDMKT Területfejlesztési Konceptió és az abból levezetett Stratégiai, ill. Operatív Program tartalmát úgy célszerű kialakítani és elfogadni, hogy a pandémia okozta gazdasági sokk hatásainak ismeretében a térségi kihívásokhoz rugalmasan alakítható legyen.

2. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Fejlesztési Konceptiójának rövid, tömör összefoglalása, a Stratégiai Program belső koherenciavizsgálata érdekében

2.1. A KDMKT jövőképe

A KDMKT Területfejlesztés Konceptiója abból indul ki, hogy a KDMKT-ben élők életminőségének javítása/javulása, a család- és otthonalapítás számára is vonzó környezet kialakítása nagyban függ a KDMKT gazdaságának stabilitásától és dinamizmusától, amelynek alapja az erős helyi vállalkozói társadalom, és az innováció megteremtése valamennyi ágazatban, ill. földrajzi értelemben vett részterületen, illetve a stabil háttérrel biztosító, egyedi természeti, kulturális értékeire épülő intelligens települési struktúra.

A Kiemelt Térség jövőképe – a fentiekhez kapcsolódóan – tehát az alábbi kulcstényezőkre épül, amelyek egymást is szinergikusan képesek támogatni:

Forrás: saját szerkesztés

A KDMKT települései, vállalkozói, lakosai számára kézzel foghatóak a paksi nagyberuházás teremtette lehetőségek, sokan már jelenleg is sikerrel élnek ezekkel a lehetőségekkel – akár bekapcsolódva a beruházás és az üzemeltetés feladataiba, akár kihasználva az erőmű bővítése

generálta piaci, ill. tudástranszfer lehetőségeket, infrastruktúra-fejlesztéseket. Kiemelt stratégiai cél, hogy valamennyi – a későbbiekben bemutatásra kerülő – ágazati prioritás, illetve a hozzákapcsolódó alcélok és az azok elérése érdekében megvalósított tevékenységek egyaránt a paksi beruházás által teremtett lehetőségek minél célzottabb és hatékonyabb kihasználását támogassák, mind ágazati, mind pedig területi szinten. A tervezett nagyberuházás támogatja a gazdaságfejlesztési (KKV-k arányának növelése, beszállítók fejlesztése stb.), humánerőforrás- és munkaerőpiac-fejlesztési törekvéseket (szakemberképzés, munkahelyteremtés, életpályamodell stb.), hozzájárul továbbá a Kiemelt Térség átfogó infrastrukturális fejlesztéséhez is. A fejlesztésben részesülő iparterületek, ipari parkok, illetve a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások megfelelő háttérrel biztosítanak a térségi K+F+I tevékenységek széleskörű, multiszektorális elterjesztéséhez, a helyi intézményrendszer, ill. az informális közösségek megerősítéséhez.

Amennyiben a fejlesztés pozitív hatásai szétterjednek a Térségben, a Térséget megmozgató fejlesztések nem generálnak komoly társadalmi feszültségeket, a KDMKT tanúbizonyságot tesz rugalmas alkalmazkodóképességéről, rezilienciájáról, térségi (társadalmi, gazdasági, környezeti, kulturális stb.) és állampolgári (egyéni) szinten egyaránt. A beruházás és a KDMKT Programjának fejlesztései hozzájárulnak ahhoz, hogy a települések fenntartható módon javítsák lakosaik életminőségét, a vállalkozások termelékenységét és foglalkoztatása nőjön, a közösségek - és az azokat támogató szellemi-, civil, hit- és sportélet - megerősödjének.

A KDMKT lakosainak biztonságos megélhetését segítik a stabil munkahelyek és a vállalkozási lehetőségek. Mindez, illetve a lakható környezet, a megfelelő infrastruktúra, a jó minőségű közszolgáltatások és az intenzív közösségi élet révén a KDMKT falvai és városai vonzó lakóhelyek, a fiatalokat otthon maradásra és családalapításra ösztönzik, az idősebbeknek biztosítják a nyugodt, biztonságos és elégedett öregkort.

A gazdaságot a globális értéklánca illeszkedő helyi üzemek és birtokok, az atomerőmű körüli ökoszisztéma, néhány nemzetközi, hazai léptékkel is jelentős vállalat és a kisebb vállalkozások, gazdaságok életteli világa határozza meg. A gazdaság stabilitásának és dinamizmusának kulcsa az együttműködésre és megújulásra nyitott, erős helyi vállalkozói társadalom. A gazdaság fejlődését hat fő pillér biztosítja:

- a) A munkahelyek széles körét biztosító ipari és mezőgazdasági termelés;
- b) A helyi igények magas fokú és széles spektrumú kiszolgálására épülő, a nagyvárosi kínálattal a piacszervezés és az együttműködés korszerű formáit kihasználva sikeresen versenyző szolgáltató szektor;

- c) A helyi sajátosságokra és technológiákra, illetve a helyi szereplők összefogására épülő, magas szolgáltatás-intenzitású, saját márkákkal fémjelzett, innovatív agrár- és élelmiszerszektor;
- d) Az atomerőmű-fejlesztés és -üzemeltetés generálta, tudás- és technológia-intenzív innovációs és technológiai klaszter;
- e) A körforgásos gazdaság alapelveire épülő fenntartható környezetgazdálkodás megvalósítása, melynek megkülönböztető jellemzője a tiszta energia széleskörű, a praktikus életet és a legkorszerűbb technológiákat összehangoló felhasználása.
- f) Turisztikai szolgáltatások, tevékenységek, melyek munkahelyet teremtenek, illetve bevonzák a térségbe a fizetőképes látogatókat.

A KDMKT a városi és falusi intézményrendszer összehangolt, egymást kiegészítő funkcionális központokra és erős együttműködésre építve magas szintű közszolgáltatásokat nyújt a KDMKT lakóinak – különösen az életminőséget meghatározó egészségügy és a jövőbeli érvényesülést megalapozó közoktatás területén. A KDMKT közlekedési hálózatai biztosítják a gazdaság és a mindennapi élet gördülékeny működését. A különböző közműhálózatok a helyi igényeket kielégítve biztosítják a biztonságos, megfizethető megélhetést, vállalkozást. A helyi társadalom stabil és békés működése, a jól szervezett rend- és vagyonvédelem, a felkészült és akcióképes katasztrófa- és egészségvédelem együtt teremtik meg a KDMKT biztonságát.

Harmonikusan és élő kapcsolatokon keresztül megerősített, egységes identitásban él együtt a KDMKT három világa:

- a) Az Európa kiemelkedő életminőséget és fejlődési perspektívát kínáló hálózatába illeszkedő világ: az erőmű, az innovációs, technológiai klaszter, a minőségi helyi termékek és szolgáltatások vállalkozásai – elsősorban a Térség meghatározó városaiban és vonzáskörzetükben (*fejlett várostengely*).
- b) A stabil és kényelmes megélhetést biztosító középréteg világa: a közszféra, a globális értékláncokhoz tartozó üzemek és a helyi szolgáltató szektor – a KDMKT városaiban és vonzáskörzeteiben, a nagy és központi falvakban (*átmeneti fejlettségű térség, azonban nem csak a Térség keleti területein*).
- c) A KDMKT szegényebben is stabil és perspektívát kínáló világa: az alacsonyabb képzettségűek szerényebb, de stabil és kiszámítható megélhetéssel, perspektívát és a „valahova tartozás érzését” biztosító közösségekkel, a jobb helyzetűek lakóhelyeivel azonos minőségű közművekkel és elérhető közszolgáltatásokkal, erős saját

intézményekkel és kultúrával – a KDMKT városainak és falvainak szegényebb részei, illetve aprófalvas, periférikusabb térségei (*kisfalvas dombvidék*).

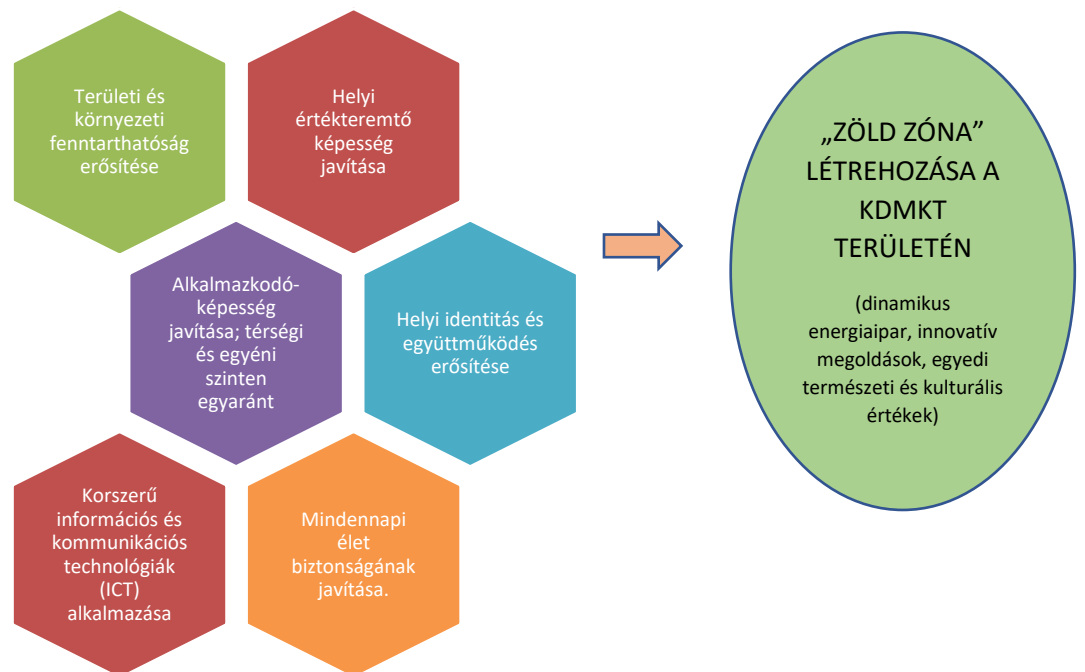
Ez a három világ egymást átszöve szervezi a KDMKT-t. A stabilitás, a társadalmi rend és a továbblépési lehetőségek adta békénél azonban többre épül az együttélés harmóniája. A közszolgáltatások közösen használt intézményei, a közös identitásra és kultúrára épülő tevékenységek és közösségek, az együtt és együttműködve használt közterek, a világok közötti átjárhatóságot biztosító mobilitási csatornák elhalványítják a társadalmi és anyagi háttérbeli különbségek jelentőségét.

A fentiek mind-mind hozzájárulnak ahhoz, hogy hosszútávon a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség egy olyan „zöld zónává” váljon, melynek területén dinamikus, innovatív, környezetileg fenntartható megoldások használata, ill. fejlesztése jellemez valamennyi szektort, ill. szektoron belüli szereplőt a térség egyedi természeti és kulturális örökségeinek figyelembevételével. A zöldfejlesztés szemlélete tehát áthatja a fentebb említett mezőgazdaság, ipar, energetika, közigazgatás, agrár- és élelmiszeripar, technológia, közlekedésipar minden részterületét, emellett pedig jelen van valamennyi „világban”, földrajzi részegységben, ill. a társadalom különböző szintjein, horizontális értelemben, megteremtve ezzel a Kiemelt Térség egységét, egységes arculatát. Ez az egység különbözteti meg a KDMKT-t az ország többi térségétől is, amellett, hogy természetesen épít a helyi (térségi) szereplők sokszínűségére, diverzitására is.

2.2. A KDMKT fejlesztésének horizontális céljai

A horizontális célok egységes keretet biztosítanak a fejlesztési koncepció tervezéséhez és megvalósításához kapcsolódóan, emellett pedig valamennyi tervezett projekt, intézkedés esetében segítik a jövőkép elérését, azaz a fenntartható, „zöld zóna” létrehozását a KDMKT területén.

A térségfejlesztés horizontális céljai a következők:

Forrás: saját szerkesztés

2.3. A KDMKT fejlesztésének átfogó célja, a kapcsolódó részterületek bemutatásával

A horizontális célokhoz kapcsolódóan meghatározásra kerültek azon átfogó célok, melyek elérése esetén a területfejlesztési koncepció megvalósítása sikeresnek tekinthető. Ezen átfogó célok adják a specifikus, ill. területi célok, valamint a rövid-, ill. középtávú célok legfontosabb háttérét, bázisát. A KDMKT legfontosabb fejlesztési elvei az átfogó célokhoz kapcsolódóan kerültek azonosításra, a fejlesztési elvek érvényesülésén keresztül erősíthető, konkrét mutatók meghatározásával, melyek alapján az átfogó célok elérésének lehetősége folyamatos jelleggel monitorozható, az operatív programok megvalósítása során.

Az előző részekben meghatározott KDMKT-jövőképhez kapcsolódó komplex (átfogó) cél a következő:

A Közép-Duna menti Kiemelt Fejlesztési Térség (KDMKT) fejlesztésének célja a KDMKT következő évtizedeit meghatározó paksi erőmű-bővítés generálta lehetőségek és kihívások olyan kezelése, ami egyrészt biztosítja a KDMKT harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlesztését, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy a KDMKT a helyi ambíciókra, értékekre és együttműködésekre építve képes legyen javítani vonzerejét és értékteremtő képességét.

Az átfogó célhoz kapcsolódó részterületek (fejlesztési elvek) pedig az alábbiak:

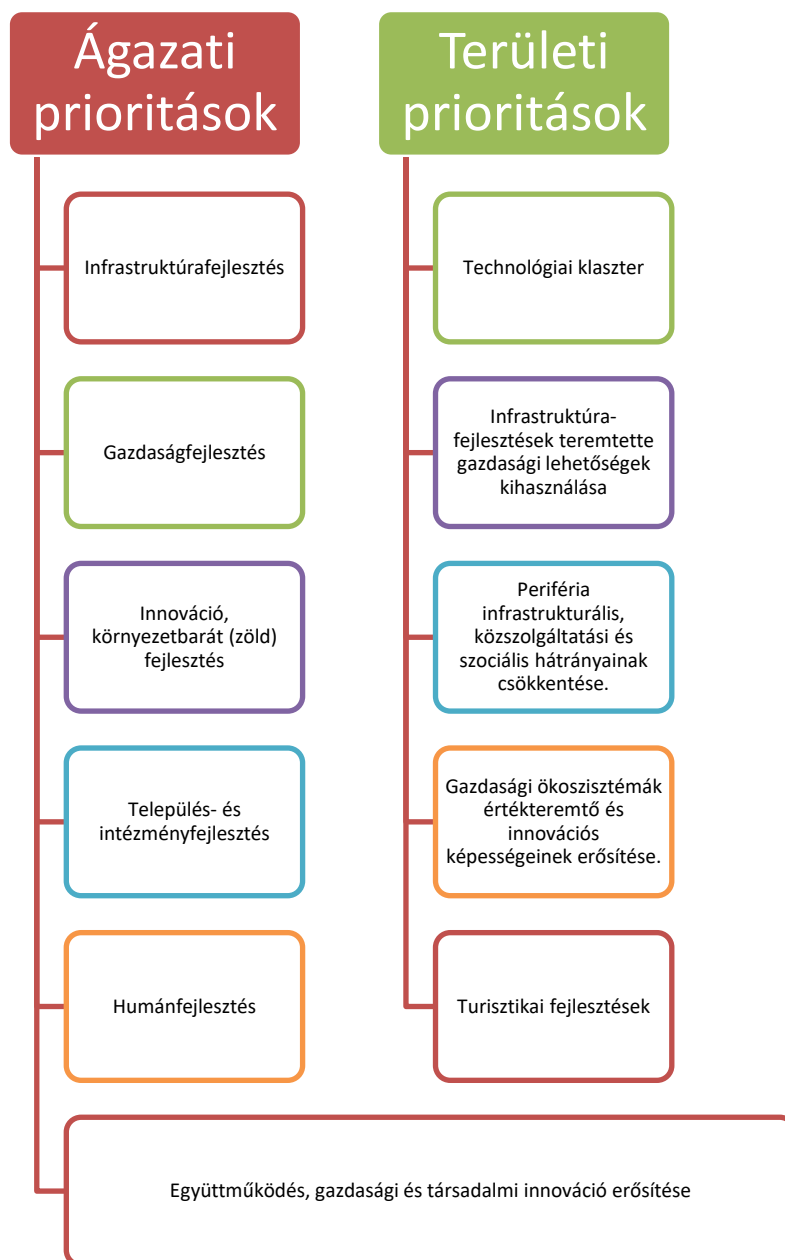
Forrás: saját szerkesztés

Valamennyi, itt bemutatott tartalmi pont a KDMKT Területfejlesztési Konceptiójában (2021-2035) részletes bemutatásra került.

2.4. Átfogó célok elérése érdekében meghatározott, középtávra szóló specifikus, ill. területi célok

Ebben a pontban azok a speciális területi fejlesztési célok kerülnek bemutatásra, amelyek a KDMKT-n belüli, egyedi jellemzőkkel, sajátosságokkal rendelkező ágazati és területi részegységekhez kapcsolódnak. Ezen részegységek az OFTK-ról szóló 1/2014. (I.3.) OGY határozatban foglalt szempontok és célok szerint csoportosíthatóak, azaz: specifikus (szakterületekhez kapcsolódó) célok, illetve (területi egységekre, részterületekre vonatkozó) területi célok. Mindezek elérése középtávon nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy a fentebb bemutatott, átfogó célok teljesülhessenek.

A továbbiakban a lentebb részletezett specifikus célokat ágazati, ill. területi prioritásokhoz kapcsoljuk, melyek egymással természetesen szinergikus kapcsolatban állnak, kétirányú, kölcsönös hatást fejtenek ki.

Forrás: saját szerkesztés (a Konceptióhoz képest frissített verzió)

Az adott ágazati, illetve területi prioritások pontos tartalma, valamint a kapcsolódó alcélok a Stratégiai Program következő fejezetében kerülnek részletezésre, a kapcsolt (tervezett) intézkedések, tevékenységek teljeskörű bemutatása mellett.

3. A KDMKT Fejlesztési Koncepció, ill. Stratégiai Program koherenciavizsgálata

3.1. Belső koherencia vizsgálata

3.1.1. Helyzetértékelés, a jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása

A belső koherencia vizsgálata a KDMKT területfejlesztése kapcsán korábban meghatározott, KDMKT jelenlegi állapotát bemutató helyzetértékelés, a jövőbeli vízió (jövőkép), az annak elérését szolgáló átfogó célok és fejlesztési elvek, valamint a kapcsolódó specifikus és területi közötti összefüggést elemzi.

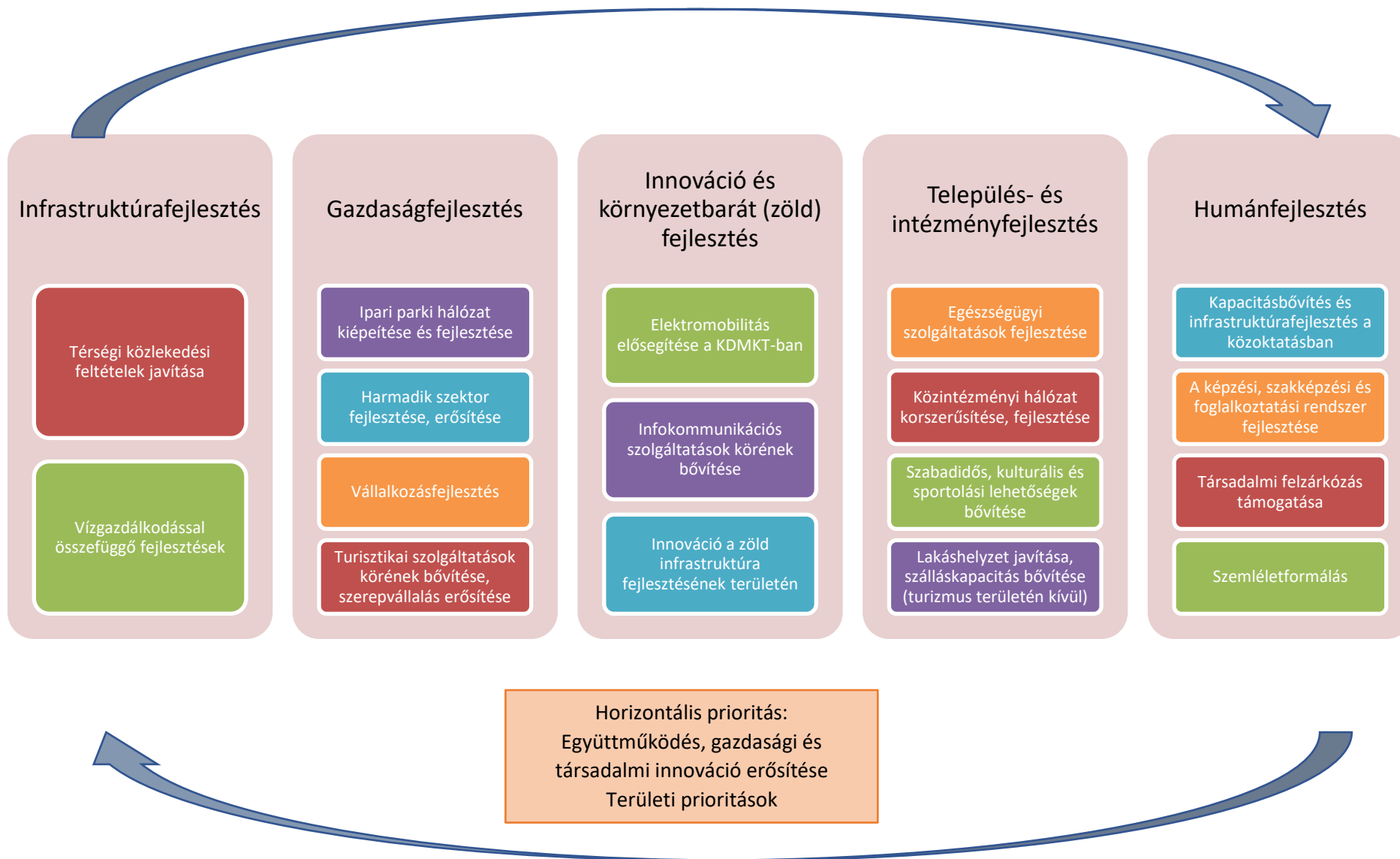
Helyzetelemzés, helyzetértékelés	Jövőkép	Átfogó cél	Fejlesztési elvek	Specifikus (szakterületi) célok (prioritások)	Területi célok (prioritások)
A legfontosabb megállapításokért lásd a Helyzetelemzés c. dokumentumban szereplő SWOT-analízis főbb tartalmi pontjait	Folyamatosan javuló életminőség, biztonságos megélhetés	A Közép-Duna menti Kiemelt Fejlesztési Térség (KDMKT) fejlesztésének célja a KDMKT következő évtizedeit meghatározó paksi erőmű-bővítés generálta lehetőségek és kihívások olyan kezelése, ami egyrészt biztosítja a KDMKT harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható	Életminőség javítása, javulása	TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS: A helyi települések fejlesztéseinek támogatása a települések életminőségének, lakosságmegtartó képességének erősítése érdekében.	Az erőmű-bővítéssel egy időben megvalósuló infrastruktúra-fejlesztések (pl. Duna-híd, vasútfejlesztés, infrastrukturális hálózatok bővítése) teremtette új gazdasági lehetőségek kihasználása.
	Fenntartható környezetgazdálkodás	fejlesztését, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy a KDMKT a helyi ambíciókra, értékekre és együttműködésekre építve képes legyen	Fenntarthatóság biztosítása	INNOVÁCIÓ, KÖRNYEZETBARÁT (ZÖLD) FEJLESZTÉS: A helyi fejlesztések során az innovatív, újszerű eljárások használata a korszerű, fejlett és versenyképes KDMKT kialakítása érdekében.	

Saját márkákkal fémjelzett, innovatív agrár- és élelmiszerszektor	javítani vonzerejét és értékteremtő képességét.	Helyi értékek kiaknázása	GAZDASÁGFEJLESZTÉS: A helyi vállalkozások fejlesztéseinek támogatása a beruházás teremtette lehetőségek kihasználása és a KDMKT versenyképességének erősítése érdekében, különös tekintettel a KKV-kra. A gazdaság fejlesztése a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, technológia- és termékfejlesztésének erősítésével, az együttműködések bátorításával, illetve a gazdasági termelés bővítésének bátorításával.
A helyi igények magas fokú és széles spektrumú kiszolgálására épülő szolgáltatói szektor	Tudás- és technológiaintenzív innovációs és technológiai klaszter	Egyediség, kiválóság inspirálása	HUMÁNFEJLESZTÉS: A humán ellátásokat és a lakosság képzettségét javító fejlesztések a humán és társadalmi tőke erősítése érdekében.
A munkahelyek széles körét biztosító ipari és mezőgazdasági termelés		Megfelelő háttér biztosítása minden érintett személynek és szervezetnek a KDMKT területén	EGYÜTTMŰKÖDÉS (GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI INNOVÁCIÓ): Az új tevékenységek, összefogások ösztönzése és támogatása a helyi erőforrások sikeresebb és jövedelmezőbb kihasználása érdekében.
		Hálózatos, klaszteralapú működés biztosítása	INFRASZTRUKTÚRAFEJLESZTÉS: A helyi közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztése a KDMKT erősítéséhez kapcsolódó programok teremtette kihívások és lehetőségek kihasználása, illetve a Kiemelt Térség harmonikusabb működése érdekében.
			INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS: A KDMKT gazdaság- és társadalomszervező képességének megerősítése.
			Az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs-technológiai klaszter létrehozása Paks központtal, hálózatos logikával.
			A KDMKT nagyobb városaiba koncentrálódó gazdasági ökoszisztémák (pl. borászat, tejipar) értékteremtő és innovációs képességeinek erősítése.
			Az elzártabb, kisebb települések infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási

3.1.2. A specifikus (ágazati) és területi célok, valamint a tervezett intézkedések közötti koherencia vizsgálata

A specifikus célok, valamint a tervezett intézkedések, tevékenységek közötti kapcsolat részletes bemutatását a Stratégiai Program alábbi fejezete tartalmazza: „*Ágazati (és területi) prioritásokhoz kapcsolódó intézkedésterületek, ill. tervezett tevékenységek átfogó bemutatása*” c. fejezet.

Jelen szakaszban a koherenciavizsgálatot egy, átfogó ábra biztosítja:

A fentiek mellett fontos kiemelni, hogy az ágazati prioritásokhoz kapcsolt besorolás minden esetben kizárólag az adott intézkedésterület elsődleges, közvetlen kapcsolódását mutatja, ez természetesen nem jelenti azt, hogy az egyes területek között nincsen igen erős kapcsolat és átfedés, az intézkedés által generált társadalmi-gazdasági-környezeti hatás mentén. (Például a humánfejlesztéshez kapcsolódó, tervezett intézkedések organikusan érintik a gazdaságfejlesztést, mint ágazati prioritást is).

A tervezett intézkedések, tevékenységek minden esetben hozzájárulnak a kitűzött ágazati, ill. területi célok, ezen keresztül pedig az átfogó cél eléréséhez, a megfogalmazott jövőkép megvalósításához. Természetesen valamennyi intézkedés esetén tekintetbe kell venni a Kiemelt Térség fejlesztésének horizontális céljait, ill. fejlesztési elveit, valamint a területfelhasználás alapelveit, a megvalósítás során, valamennyi, érintett szereplőre, kedvezményezettre kiterjedően.

3.2. Külső koherencia vizsgálata: az ágazati és területi prioritások, illetve a tervezett intézkedések kapcsolódása az uniós társfinanszírozású programokhoz

Az alábbi táblázat azt szemlélteti, hogy az egyes prioritásokat és az azokon belüli intézkedéseket mely operatív programok finanszírozhatják a 2021-2027-es EU támogatási időszakban, a tartalmi fókusz kapcsolódása miatt. Természetesen a koherenciavizsgálat jelenleg kizárólag a társadalmi egyeztetésre közzétett operatív programkivonatok ismeretében végezhető el. A Stratégiai Program megvalósítása során ez az elem feltétlenül felülvizsgálandó. (A táblázatban megjelölésre kerül egy „Egyéb” kategória is, mely a nem uniós társfinanszírozású operatív programokhoz kapcsolódó forrásokat takarja. Valamennyi egyéb finanszírozási lehetőség a Fejlesztési Koncepcióban, valamint jelen Stratégiai Program konkrét intézkedéseket bemutató fejezetében kerül rögzítésre, a külső koherenciavizsgálat kiegészítéseként).

Prioritás/intézkedésterület		DIMOP Plusz	EFOP Plusz	MAHOP Plusz	IKOP Plusz	GINOP Plusz	TOP Plusz	KEHOP Plusz
INFRASTRUKTÚRA- FEJLESZTÉS								
I.	Térségi közlekedési feltételek javítása							
1.	Közúthálózat karbantartása, fejlesztése, bővítése, forgalomszabályozás. Biztonságos közlekedés		X		X		X	
2.	Kerékpárút-hálózat fejlesztése, területi lefedettség javítása						X	
3.	Vasúthálózat bővítése, korszerűsítése				X			
II.	Vízgazdálkodással összefüggő fejlesztések							
1.	Csapadékvíz, szennyvíz, ivóvíz – elvezetés, tisztítás, karbantartás, fejlesztés						X	
GAZDASÁGFEJLESZTÉS								
I.	Ipari parki hálózatok kiépítése, fejlesztése							
1.	Ipari parkok létrehozása, meglévő iparterületek fejlesztése az elérhető					X	X	

Prioritás/intézkedésterület	DIMOP Plusz	EFOP Plusz	MAHOP Plusz	IKOP Plusz	GINOP Plusz	TOP Plusz	KEHOP Plusz
logisztikai és egyéb szolgáltatások, telephelyi kapacitások bővítésével							
2. Technológiai és Innovációs Klaszter létrehozása					X	X	
II. Harmadik szektor (szociális gazdaság) fejlesztése, új szereplők piacra lépésének támogatása							
1. Meglévő szociális szervezetek, társadalmi vállalkozások fejlesztésének támogatása, üzleti életképességük növelése					X	X	
2. Kiemelt Térség területén termelői piacok, vásárterek létrehozása, hálózat kiépítése					X	X	
III. Vállalkozásfejlesztés							
1. Térségi beruházásösztönzés					X		
2. A helyi kis- és középvállalkozások számának növelése, gazdasági szerepvállalásuk erősítése					X		
3. Ágazati innovációs projektek és szektorközi tudástranzfer elindítása és megvalósítása, egyedi termékek és szolgáltatások előállítása érdekében					X		
IV. Turisztikai szolgáltatások körének bővítése, szerepvállalás erősítése							
1. A Kiemelt Térség turisztikai attrakcióinak fejlesztése, szinergiateremtés (turisztikai célú szervezetfejlesztés)			X		X	X	
2. Szálláshelyek számának bővítése, szállodai kapacitásbővítés, konferenciaturizmus					X	X	
3. Fürdő- és gyógyturizmus felélénkítése, vízi turisztikai lehetőségek bővítése			X		X	X	

Prioritás/intézkedésterület		DIMOP Plusz	EFOP Plusz	MAHOP Plusz	IKOP Plusz	GINOP Plusz	TOP Plusz	KEHOP Plusz
4.	Tematikus látogató- és élményközpontok létrehozása					X	X	
KÖRNYEZETBARÁT (ZÖLD) FEJLESZTÉS								
I.	Elektromobilitás elősegítése a KDMKT-ben							
1.	Töltőállomások biztosítása a Kiemelt Térség területén				X			X
2.	Szakemberképzés az elektromobilitás területén				X	X		
II.	Elérhető infokommunikációs szolgáltatások körének bővítése							
1.	5G hálózat kiépítése az ipari parkok területén	X				X		
III.	Innováció a zöld infrastruktúra fejlesztésének területén							
1.	A KDMKT területén található épületek energetikai korszerűsítése, napelemparkok létrehozása						X	X
2.	Hulladékgazdálkodás fejlesztése a körforgásos gazdaságra való átállás biztosítása érdekében						X	X
3.	Emissziómentes energiatermelés elterjesztése és intelligens hálózat kialakítása						X	X
TELEPÜLÉS- ÉS INTÉZMÉNYFEJLESZTÉS								
I.	Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése							
1.	Egészségügyi központ kialakítása a Paks II beruházáshoz kapcsolódóan		X				X	
2.	Meglévő infrastruktúra fejlesztése						X	
3.	Egészségügyi szolgáltatásfejlesztés megvalósítása a Kiemelt Térséghez tartozó településeken		X					

Prioritás/intézkedésterület		DIMOP Plusz	EFOP Plusz	MAHOP Plusz	IKOP Plusz	GINOP Plusz	TOP Plusz	KEHOP Plusz
II.	Közüntézményi hálózat korszerűsítése, fejlesztése							
1.	Közüigazgatási és hatósági ügyintézés fejlesztése, kapacitásbővítés	x					x	
2.	Közüigazgatási humánérőforrás-fejlesztés, különös tekintettel a településvezetőkre, ill. a nemzetiségi önkormányzatok vezetőire, munkatársaira					x	x	
III.	Szabadidős, kulturális és sportolási lehetőségek bővítése							
1.	Sportközpontok, -parkok és -pályák kialakítása		x				x	
2.	Közösségi terek létrehozása és alulról jövő, közösségi kezdeményezések generálása, elindításuk támogatása		x				x	
3.	Helyi értékek feltárása, népszerűsítése, elérhető kulturális programkínálat bővítése		x				x	
IV.	Lakáshelyzet javítása, a turizmus területén kívül eső szálláskapacitás bővítése							
1.	Munkásszállók (ideiglenes szálláshelyek) és végleges szálláshelyek építése/kialakítása					x	x	
2.	Idősellátó-hálózat bővítése, a térségi lefedettség javítása		x				x	
HUMÁNFEJLESZTÉS								
I.	Kapacitásbővítés és infrastruktúrafejlesztés a közoktatásban							
1.	Elérhető állami és magán bölcsődei, ill. óvodai szolgáltatások körének bővítése		x				x	
2.	Alap- és középfokú oktatás kapacitásainak bővítése, a meglévő infrastruktúra		x				x	

Prioritás/intézkedésterület	DIMOP Plusz	EFOP Plusz	MAHOP Plusz	IKOP Plusz	GINOP Plusz	TOP Plusz	KEHOP Plusz
fejlesztésének támogatásával							
3. Pedagógus- és andragógusfejlesztés, az alkalmazott eszköztár bővítése érdekében		x					
II. A képzési, szakképzési és foglalkoztatási rendszer fejlesztése, adaptáció előkészítése							
1. Kereslet-, ill. kínálatvezérelt, folyamatosan felülvizsgált képzési és szakképzés-fejlesztési stratégia elkészítése és megvalósítása					x		
2. Ösztöndíjprogram kidolgozása					x		
3. A K+F+I jelentőségének növelése a KDMKT területén, a felsőoktatási intézményi jelenlétének erősítésén keresztül					x		
III. Társadalmi felzárkózás támogatása							
1. Roma közösségek bevonásának elősegítése (elsősorban a mezőgazdasági és vidékfejlesztési jellegű projektek megvalósításába)		x				x	
2. Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci integrációjának erősítése		x			x		
IV. Szemléletformálás							
1. Interkulturális érzékenyítő programok megvalósítása		x			x		
2. Környezeti és társadalmi fenntarthatósághoz kapcsolódó, szemléletformáló eseménysorozat kidolgozása és megvalósítása, szektorközi együttműködésén keresztül		x			x		

4. Ágazati (és területi) prioritásokhoz kapcsolódó intézkedésterületek, ill. tervezett tevékenységek átfogó bemutatása

Az alábbiakban stratégiai intézkedésterületek kerülnek bemutatásra, a KDMKT térségfejlesztési koncepciójában bemutatott specifikus ágazati és területi célok mentén azonosított prioritásokhoz kapcsolódóan, a vonatkozó, tervezett intézkedések részletes és széleskörű bemutatásával. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztése érdekében megvalósítandó operatív program a fenti intézkedések összehangolásával kerül kidolgozásra.

Valamennyi ágazati prioritás, illetve kapcsolódó intézkedésterület bemutatása az alábbi struktúrát követi:

- Intézkedésterület összefoglalása, kapcsolódás a KDMKT fejlesztési koncepció specifikus, ill. területi céljaihoz kapcsolódóan azonosításra került prioritásokhoz (közvetlen, ill. közvetett kapcsolódások ábrázolás)
- Az adott intézkedés indokoltságának bemutatása a KDMKT helyzetelemzése alapján (rövid, tömör összefoglaló, intézkedésenként)
- Az adott intézkedéshez kapcsolódóan meghatározott indikátorok (célértékek azonosításán keresztül) (intézkedésenként)
- Az adott intézkedés lehetséges kedvezményezettjeinek, ill. potenciális együttműködő partnereinek azonosítása, a KDMKT kulcsszereplőinek áttekintésével (intézkedésenként)
- Az adott intézkedés megvalósításához bevonható, potenciális források megnevezése (intézkedésenként)
- Az adott intézkedéshez kapcsolódó konkrét, tervezett tevékenységek átfogó bemutatása (intézkedésenként)

Lényeges elem annak tisztázása, hogy a lent részletezett, stratégiai intézkedési terv elsősorban olyan intézkedéseket, tevékenységeket takar, melyek megvalósulásához a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács, illetve munkaszervezete, a Közép-Duna Menti Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Zrt., együttműködésben a térségi és országos lefedettséggel rendelkező Partnereivel, kiemelt támogatást tud nyújtani, a Stratégia által érintett időszakban. Ez azt jelenti tehát, hogy valamennyi, a prioritásokon keresztül megszólított ágazat számára üzenetértékkel bírnak a bemutatott területek, fókuszok. A

kitűzött célok eléréséhez minden, érintett ágazati szereplő folyamatos együttműködése szükséges. Az egyes intézkedésterületek megvalósulása a KDMFT, míg a kapcsolódó résztevékenységek, projektek, programok működtetése egyéb, térségi szereplők felelőssége (helyi közigazgatások, vállalkozások, civil és nonprofit szervezetek stb.).

A lentebb részletezett, ágazati prioritásokhoz kapcsolódó alcélok esetében fontos kiemelni, hogy területfejlesztési szempontból, valamennyi (tervezett) intézkedés esetében az alábbi prioritások azonosíthatóak:

- már elhatározott fejlesztések zökkenőmentes végrehajtása,
- a szükséges, kapcsolódó fejlesztések elhelyezése a hosszútávú (konceptcionális) szempontok szerint optimális (földrajzi, ill. szakágazati) területre,
- a fejlesztések által keltett feszültségek (közlekedési, foglalkoztatási, turisztikai stb.) feloldása a szükséges intézkedésekkel,
- az átmeneti többletkapacitások csökkenő kihasználási igényéből származó további fejlesztések elhatározása, ütemezése, területi vonatkozásainak kidolgozása, a Stratégiai Program megvalósítása során.

4.1. Infrastruktúrafejlesztés

Megállapítható, hogy az infrastruktúrához, mint prioritáshoz, azon tényezők kapcsolhatóak, melyek nem integráns részei a termelési-gyártási folyamatoknak, azonban a gazdaság (fenntartható) fejlesztéséhez kifejezetten szükségesek, közvetve befolyásolják annak sikerességét. Valamennyi, jelen stratégiában szereplő intézkedés eredményes és hatékony megvalósítása érdekében elkerülhetetlen a szükséges háttérfeltételek biztosítása, azaz a helyi közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztése, a KDMKT erősítéséhez kapcsolódó programok teremtette kihívások és lehetőségek kihasználása, illetve a Kiemelt Térség harmonikusabb működése érdekében.

A KDMKT jelenlegi helyzetképe – mint oly sok területen – az infrastruktúra fejlettsége kapcsán is rendkívül heterogén képet mutat. A legjelentősebb infrastrukturális erőforrásként az állami közutak, ill. az önkormányzati tulajdonban lévő utak azonosíthatóak, melyek többségükben mellékút kategóriába esnek, mivel az autópálya, ill. autóút-ellátottság jelenleg igen alacsony a KDMKT-ben. Ezen a területen alapvető fejlesztések indokoltak,

melyekről már az OTrT is rendelkezik. A Térség legfontosabb közútjairól a helyzetelemzés ad részletes ismertetést.

Turisztikai és tervezett életszínvonal-növekedési szempontokat figyelembevéve alapvető fontosságú a földutak szilárd burkolattal történő befedése, a kistelepülések közötti közlekedés, ill. a felszíni vizek megközelíthetőségének biztosítása érdekében. Szintén kiemelt jelentőségű továbbá a kerékpárhálózat bővítése, és a meglévő vasúthálózat felújítása, rekonstrukciója.

A fentiek mellett fontos stratégiai szinten megemlíteni a szennyvízkezeléshez/-tisztításhoz, csapadékvíz-elvezetéshez, valamint az ivóvízhálózat korszerűsítéséhez kapcsolódó fejlesztési igényeket. A KDMKT területére tervezett fejlesztések megvalósítása valamennyi földrajzi (rész)egységben jelentős kapacitásigény-növekedéssel jár a szennyvíz-kezeléshez, illetve ivóvíz-ellátottsághoz kapcsolódóan, mely a meglévő hálózatok fejlesztését és a technológiai megoldások korszerűsítését, innovatív megközelítését indukálja.

4.1.1. A kapcsolódó alcélok

- A paksi beruházás térségre gyakorolt hatásait kezelő infrastrukturális fejlesztések, az agglomerációs kör kiszélesítésével.
- A Térségen belüli mobilitást lehetővé tevő alapozó és emeltszintű fejlesztések megvalósítása, az egyes települések (területi részegységek) elérési idejének csökkentésével, a kerékpár-, vasút- és közúthálózat fejlesztésével, minőségének javításával, többek között a kelet-nyugat irányú mobilizáció támogatásán, ill. a strukturált forgalomszabályozás megvalósításán keresztül.
- A Kiemelt Térség és a külső területek kapcsolódásának javítása.
- Térségi közműfejlesztések.

4.1.2. Eredményességi mutatók megnevezése

Mutató megnevezése	Célérték	Adatforrás
Felújított, folyamatos jelleggel karbantartott és újonnan épített	növekedés	helyi (önkormányzati) adatbázis, TEIR, Magyar Közút nyilvántartása

közutak/-szakaszok hossza (km)		
Felújított, karbantartott és újonnan épített kerékpárutak hossza (km)	növekedés	helyi (önkormányzati) adatbázis, TEIR, Magyar Közút nyilvántartása
Felújított, karbantartott és újonnan épített vasútvonalak hossza (km)	növekedés	helyi (önkormányzati) adatbázis, TEIR
Térségi szennyvíz- tisztító telepek száma	növekedés	KSH, TEIR
Okos rendszerek kiépítésével érintett települések száma		helyi adatbázis, monitoringrendszer
Szennyvíz-tisztítás és - elvezetés tematikájú mintaprojektek száma	15-20	monitoringrendszer
Ivóvíz-rendszerek kiépítése tematikájú mintaprojektek száma	6	monitoringrendszer
Kiépített csapadékvíz- elvezető rendszerek száma	növekedés	TEIR, KSH, helyi adatbázis

4.1.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai

Települési és megyei önkormányzatok, vízgazdálkodással és közlekedésfejlesztéssel foglalkozó szervezetek, közműszolgáltató szervezetek, Magyar Közút Nonprofit Zrt., Országos Vízügyi Főigazgatóság, NIF Zrt., a térség érintett lakossága és gazdasági szereplői, MÁV Zrt., magánszemélyek, környezetvédelemmel és prevencióval foglalkozó civil szervezetek, kormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő nonprofit Kft-k.

4.1.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése

- KEHOP-2.1.3. Közép-Duna Menti Kiemelt Térség víziközmű fejlesztésének előkészítése. KEHOP ÉFK-ban (Éves Fejlesztési Keretben) nevesítésre került projekt (1084/2016. (II.29.) Korm. határozat): Közép-Duna Menti Kiemelt térség víziközmű fejlesztésének előkészítése, 1.5 Mrd Ft keretösszeggel.

A hazai költségvetési források mellett további potenciális forráslehetőségek, melyekbe beilleszthetők a KDMKT Infrastruktúra intézkedés alcéljai:

- KEHOP Plusz - Elektromos mobilitás, töltőpontok fejlesztése, közlekedés-zöldítés
- KEHOP Plusz - 1. prioritási tengely: Vízgazdálkodás, katasztrófakockázat csökkentés
- IKOP Plusz - 3. prioritási tengelye: Fenntarthatóbb és biztonságosabb közúti mobilitás részeként gyorsforgalmi és 1-3. számjegyű főutak, valamint EuroVelo kerékpárutak fejlesztéseit, közlekedésbiztonsági és egyéb (pl. zajárnyékoló falak, e-töltők) beruházásokat.
- TOP Plusz - 1. prioritási tengely: Versenyképes megye - *1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások támogatása*
Helyi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) alábbi komponensei

- közlekedés
- vízgazdálkodás

A Duna Transznacionális Program (DTP)

- 3. prioritás - Jobban összekapcsolt és energiatudatos Duna Régió,
  - Környezetbarát és biztonságos közlekedési rendszerek, városok és vidéki települések kiegyensúlyozott megközelíthetőségének támogatása

4.1.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása

Térségi közlekedési feltételek javítása

1. Úthálózat karbantartása, fejlesztése, bővítése, szabályozott forgalmú, biztonságos közlekedés feltételeinek megteremtése

A Magyarország és egyes Kiemelt Térségeinek területrendezési tervéről rendelkező 2018. évi CXXXIX. törvény a Térség nagytérségi közúti közlekedési hálózatát jórészt megfelelőnek ítéli meg, mindössze három lényeges fejlesztéssel számol. Az egyik az M9-es autópálya kiépítése, amely a Térség déli határán húzódva a belső kohézió erősítésében csak kisebb szerepet játszhat majd, ugyanakkor fontos a szekszárdi híd hálózati hatásainak szétesztésében. A másik két tervezet ugyanakkor nagyobb regionális hatású lesz, az egyik a Paks–Foktő közti híd (512-es út), amely Paks és Kalocsa, illetve hinterlandjaik összekötését fogja segíteni, egyben bevonva ezzel a harmadik tervezett fejlesztést, Kalocsa és Kecel közvetlen főúti összekötését is. Számba veendő egy negyedik terv is, amely érinti a Térséget (Soltvadkert–Kiskunmajsa), azonban ennek peremi fekvésénél fogva kifelé lesz csak szerepe. Kisebbs léptékű, de helyi szinten fontos fejlesztés az eddigieken túlmenően, hogy az 51-es út Kalocsa északi elkerülőtől (5122 j. út. a későbbi 512. sz. főút Paks felé) az M9-es gyorsforgalmi útig terjedő szakaszán útkorszerűsítést hajtanak végre és előkészítik a kerékpárút kialakítását is.

A fentiek mellett fontos megjegyezni, hogy a kisebb, a Kiemelt Térség keleti, ill. nyugati felén elhelyezkedő települések elérése kapcsán kiemelt problémát jelentenek a mellékutak kapacitásbeli hiányosságai, ill. az a tény, hogy szélességük sok esetben nem éri el a jogszabályban rögzített minimumot sem. Több közút minősége jelentősen leromlott az elmúlt évtizedekben, így a térségi fejlesztések következtében várható, megnövekedett személy- és teherforgalmat nem lesznek képesek kezelni, jelenlegi állapotukban. Mind a biztonságos közlekedés, mind pedig a periferián található települések gyors és biztonságos elérése érdekében szükséges a jelenlegi úthálózat fejlesztése, ill. bővítése, mely igény az érintett három megyén belül, illetve azok területén átívelő közutak esetében egyaránt releváns.

Turisztikai és hivatásforgalmi okokból indokolt a (legtöbb esetben) önkormányzati tulajdonban lévő, a várható forgalomnövekedéssel érintett, külterületi földutak szilárd burkolattal való ellátása, mely intézkedés jelentősen képes hozzájárulni a települések elérési

idejének csökkentéséhez, valamint a vízzel borított területek (potenciális vagy jelenlegi turisztikai attrakciók) megközelíthetőségének javításához.

Horizontális elemként kiemelt hangsúlyt kell kapnia a stratégiai célok és intézkedések között továbbá a forgalomszabályozásnak, mivel a megnövekedett személy- és áruszállítás, ill. teherforgalom által teremtett infrastrukturális igény kizárólag úgy elégíthető ki, hogy mindeközben ne veszélyeztesse a helyi lakosság életminőségének növekedését, ne terhelje túl a bel- és külterületi hálózatokat. Különösen fontos szempont ez a nagyberuházásokhoz kapcsolódóan, rövidtávon legfőképpen Pakson és közvetlen vonzáskörzetében.

Alapvető fontosságú kiemelni, hogy a KDMKT területén található települések belterületi útfelújítási és -karbantartási törekvései megyei hatáskörbe tartoznak, a KDMKT feladata ezen a területen is a külterületekhez kapcsolódó, települések elérésének biztosítását, ill. a Kiemelt Térségen kívüli területekkel való közvetlen kapcsolat megvalósítását lehetővé tevő úthálózatok fejlesztési igényeinek kielégítése.

A Közép-Duna menti térségben tervezett országos és helyi közúti, valamint vasúti felújítások és fejlesztések megvalósításáról szóló 1573/2018. (XI.15.) Korm. kormányhatározathoz kapcsolódó előterjesztésben összegzésre kerültek egyes térségi igények, a kormánydöntés végrehajtása - a fedezet rendelkezésre állásának ütemében - folyamatban van, egyes felújítási munkálatok befejeződtek, más felújítások és fejlesztések áthúzódnak a 2021-es és az azt követő évekre.

A határozat mellékletében foglalt útfelújítások, útfejlesztések az alábbiak (1. melléklet az 1573/2018. (XI. 15.) Korm. határozathoz):

A. Országos közutakat érintő felújítások:

1. 6231. jelű összekötő út Paks – megyehatár közötti szakasz felújítása,
2. 6232. jelű összekötő út felújítása,
3. 5111. jelű összekötő út felújítása,
4. 51162. jelű Gerjen bekötő út felújítása,
5. 5112. jelű összekötő út Dunaszentgyörgy – M6 autópálya közötti szakaszának felújítása,
6. 6236. jelű összekötő út felújítása,
7. 62137. jelű bekötő út felújítása,
8. 5106. jelű összekötő út Dunapataj–Foktő közötti szakasz felújítása,
9. 6233. jelű összekötő út 63. számú főút – Kölesd közötti szakaszának felújítása,
10. 5116. jelű összekötő út Tolna–Bogyiszló közötti szakasz felújítása,
11. 6317. jelű összekötő út Harc–Sárszentlőrinc közötti szakasz felújítása,
12. 6234. jelű összekötő út M6 autópálya – 6233. jelű összekötő út közötti szakasz felújítása,
13. 6316. jelű összekötő út felújítása,
14. 6319. jelű összekötő út felújítása,
15. 5301. jelű összekötő út Homokmégyi elágazó – Kalocsa közötti szakasz felújítása,
16. 5308. jelű összekötő út felújítása,

17. 55. számú főút Pörböly–Alsónyék közötti szakasz felújítása az 5513. és 5115. jelű összekötő utakkal együtt,
18. 6313. jelű összekötő út felújítása Kölesd-Gyöngyös között,
19. 5311. jelű összekötő út felújítása,
20. 5313. jelű összekötő út felújítása az 5311–53116. jelű összekötő utak között,
21. 53115. jelű bekötő út felújítása,
22. 53116. jelű bekötő út felújítása,
23. 53114. jelű bekötő út felújítása.

B. Országos közutakat érintő fejlesztések:

1. 6237. jelű M6 autópálya – 6. számú főút paksi összekötő út megvalósítása,
2. 6. számú főút négygyomúsítás folytatása északi irányból a 6. számú főút 115+710 km szelvényig, a 6. számú főút 115+710 km szelvényben körforgalmú csomópont kialakítással,
3. 51379. jelű Paks kikötőkhöz vezető út megvalósítása,
4. 6238. jelű Paks, nyugati elkerülő út megvalósítása (6. számú főút – 6232. jelű út – 6231. jelű út összekötése),
5. 5125. jelű Kalocsa nyugati elkerülő út (Foktő–Bátya) megvalósítása,
6. 5126. jelű Szekszárd elkerülő út megvalósítása,
7. 51. számú főút Kalocsa – M9 gyorsforgalmi út közötti, valamint a Kalocsa belterületi szakasz fejlesztése,
8. 51. számú főút fejlesztése M9 gyorsforgalmi út – Baja között, Sükösd és Érsekcsanád elkerülő út építésével,
9. 6317. jelű Sárszentlőrinc–Simontornya összekötő út fejlesztésből kimaradt szakaszainak megvalósítása,
10. 55. számú főút Baja–Pörböly közötti szakasz fejlesztése, párhuzamos kerékpárút építéssel,
11. 6239. jelű Gyöngyös–Bikács közötti összekötő út megvalósítása,
12. 5127. jelű 6. számú főút – Bölske összekötő út megvalósítása, és a meglévő szakasz rekonstrukciója,
13. 6240. jelű Bikács–Németkér összekötő út Németkér–Kistápe közötti szakasz megvalósítása, valamint a Kistápe–Bikács közötti meglévő út rekonstrukciója.

C. Helyi közutakat érintő fejlesztések:

1. Paks, Biritópuszta városrészt feltáró út fejlesztése a 6. számú főút – 6233. jelű összekötő út között,
2. Paks, északi városrész bekötése a 6231. jelű összekötő úthoz,
3. Kajdacs, Vörösmarty utca rekonstrukciója és a 63. számú főút között összekötő út megvalósítása,
4. 5301–53115. jelű mellék utak összekötése, új út építése,
5. 51. számú főút – Fajszt dél (TSz major) közötti összekötő út megvalósítása,
6. 5301. jelű mellékút – Szakmár közötti összekötő út megvalósítása,
7. 63. számú főút – Fácánkert közötti összekötő út megvalósítása.

A KDMKT kulcsszereplőinek feladata a felújításokhoz és fejlesztésekhez szükséges források időarányos biztosítása, a forgalomszabályozási törekvések koordinációja, a beruházások tervezett ütemezésével összehangolva.

2. Kerékpárút-hálózat fejlesztése, területi lefedettség javítása

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési koncepciójában kiemelt prioritásként szerepel a térségi kerékpárút-hálózatok korszerűsítése, bővítése, mind turisztikai, mind pedig egészségfejlesztési, -megőrzési céllal, a hivatásforgalmi szempontok figyelembevételével. Természetesen mindezek mellett a kerékpár-használat elterjesztése a Térség környezeti szempontok szerint fenntartható fejlesztését is támogatja.

A 2018. évi CXXXIX. törvény meghatározza a fejlesztendő kerékpárutak körét is, mely fejlesztés a Duna két oldala közti kapcsolat erősítésén túl a Budapesttel és a Balatonnal való összeköttetést is megteremtené. Fontos kiemelni továbbá, hogy a Térségen vezet keresztül az Eurovelo 6 (Alsó-Dunamente) nemzetközi kerékpárút, azonban a kapcsolódó infrastruktúra hiányos, ezért további fejlesztés szükséges. A már ismert és elfogadott fejlesztési irányok mentén Tolna megyében összesen 73 kilométer kerékpárút áll tervezés alatt. Ennek túlnyomó része, 54 kilométernyi bicikliút a Kiemelt Térség területét érinti. Fejér megyében összesen 118,5 kilométernyi megépítendő kerékpárút van tervben a közeljövőre nézve, de ebből mindössze 1,5 kilométer érinti a Kiemelt Térséget, Cece nagyközség környékén. Bács-Kiskun megyében 134,2 kilométer hosszú kerékpárút-építésről született döntés, ebből 32 kilométer érinti a Kiemelt Térséget, Kalocsa és Hajós, valamint Hajós és Kecel között.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A kerékpárút-hálózat fejlesztéséhez szükséges források időarányos biztosítása, a forgalomszabályozási törekvések elősegítése a térségi nagyberuházások tervezett ütemezésével összhangban.
- A kerékpáros- és vízi turisztikai lehetőségek összehangolását célzó fejlesztések támogatása, szemléletformáló, kerékpáros közlekedést népszerűsítő programok kidolgozása és megvalósítása.
- Bor-és gasztroturizmus elősegítése turisztikai célú kerékpárútvonalak kiépítésével.

3. Vasúthálózat bővítése, korszerűsítése

A kiemelt térségi vasúthálózat jelenlegi állapotát és kiépítettségét a KDMKT helyzetelemzése részletesen bemutatja. A Térségen keresztülhaladó személy- és/vagy teherszállításra alkalmas vasútvonalak többnyire képesek kiszolgálni a térségi igényeket, azonban megállapítható, hogy a pályaállapot több vonal esetében is jelentős mértékben fejlesztésre szorul, a jelenlegi sebességkorlátozások jövőbeni feloldása érdekében. A területi lefedettség tekintetében jól látható, hogy a korábbi vonalak felszedése (pl. Dunaföldvár-Solt között) ellehetlenítette például Baja elérését Budapest irányából, a Dunán keresztül. A tervezett hídépítés ezen a területen is kiemelt előrelépést jelenthet, különösen annak figyelembevételével, hogy a Térség területére tervezett nagyberuházások (többek között a Paksi Atomerőmű bővítése) miatt a teherforgalom növekedése várható, mely tendencia új vonalak lefektetését, illetve a jelenlegi pályák folyamatos karbantartását teszi indokolttá. Mivel a jogszabályi környezet lehetővé teszi, lehetőség nyílik arra is, hogy a jövőben a teherszállításba magánszolgáltatók is beszálljanak, a jelenleginél nagyobb arányban.

Szintén mérlegelendő a személyszállításra is alkalmas vasútvonal-hálózatok bővítése is, mivel a nagyberuházásokhoz kapcsolódó munkaerő szállítása is indokolttá tenné az ezirányú fejlesztéseket, forgalomszabályozási szempontokat is figyelembevéve. Ezen az intézkedésterületen kifejezetten indokolt lenne továbbá (az elérési idő csökkentése érdekében) a KDMKT nyugati és keleti részterületeinek bekapcsolása a vasúti közlekedésbe.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Igény esetén a személy- és teherszállításra alkalmas vasútvonalak/-hálózatok esetleges bővítése, az ipari parki fejlesztések figyelembevételével.
- A Térség területére eső, meglévő pályaszakaszok folyamatos karbantartása, terhelhetőség és zajvédelem biztosítása, kapcsolódó együttműködések erősítése.

A Közép-Duna menti térségben tervezett országos és helyi közúti, valamint vasúti felújítások és fejlesztések megvalósításáról szóló 1573/2018. (XI.15.) Korm. kormányhatározathoz kapcsolódó előterjesztésben összegzésre kerültek egyes térségi igények, egyes felújítási munkálatok befejeződtek.

A határozat mellékletében foglalt vasúti felújítások az alábbiak (1. melléklet az 1573/2018. (XI. 15.) Korm. határozathoz):

Felújítással, fejlesztéssel érintett vasútvonalak:

1. 5. számú, 82 km hosszú Komárom–Székesfehérvár vasútvonal,
2. 42. számú, 78 km hosszú Pusztaszabolcs–Dunaújváros–Mezőfalva–Paks vasútvonal,
3. 43. számú, 21 km hosszú Rétszilas–Mezőfalva vasútvonal,
4. 44. számú, 30 km hosszú Székesfehérvár–Pusztaszabolcs vasútvonal,
5. 45. számú, 30 km hosszú Börgönd–Sárbogárd vasútvonal.

Vízgazdálkodással összefüggő fejlesztések

1. Csapadékvíz elvezetése, visszatartása, víztározók építése. Szennyvízelvezetés, -tisztítás, szennyvízhálózat felújítása. Ivóvízhálózat karbantartása, fejlesztése. Átfogó fejlesztési projektek megvalósítása.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség kommunális infrastruktúra-ellátottsága ágazatonként és a Térségen belül eltérő. Ebben a fejezetben az ivó- és szennyvízhálózattal, valamint a csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatos stratégiai fontosságú intézkedéseket indokoljuk és részletezzük, míg az energiaellátás és a hulladékkezelés a Stratégiai Program környezetbarát (zöld) fejlesztéshez kapcsolódó prioritásai között kerül bemutatásra.

Összességében megállapítható, hogy a Kiemelt Térség ivóvíz-ellátottsága közel az országos átlag szintjén mozog (95%, ami 7000 olyan lakost jelent, aki nincsen bekapcsolva jelenleg a hálózatba), ez alól kizárólag a Tamási járás jelent kivételt. Itt a vízfogyasztás átlag alatti, a rendkívül rossz vízminőség miatt, melynek orvoslása érdekében a Tolna Megyei Kormányhivatal 2016-ban célzott programot indított. A KDMKT szempontjából ez egy valódi mintaprojektnek tekinthető. Habár 16 településen 100%-os a lefedettség, az átlagosnál alacsonyabb ellátottság volt jellemző Szekszárd és Kiskőrös környékén, a Tamási járás keleti részén, továbbá a Fejér megyei településeken. Mucsin, Alapon, Medinában, Daruszentmiklóson, Gyönkön és Alsószentivánon a 80 százalékot sem érte el a mutató értéke. Fontos kiemelni, hogy a hálózat állapota több helyen kritikus, az amortizáció a szolgáltatás biztonságát veszélyeztető mértékű. A legkritikusabb területek ismertek, ezeket a helyzetelemzés részletesen bemutatja (pl. Kalocsa környéke).

Az ivóvíz-ellátottság szintjénél sokkal aggasztóbb képet mutat a szennyvíz-elvezetéshez szükséges feltételek megteremtettsége (jelenleg 44 településen ez egyáltalán nem tekinthető megoldottnak, ez a Kiemelt Térség településeinek közel fele), a 2014-2018 közötti fejlesztések ellenére, melynek köszönhetően 214 km új közcsatorna-hálózat épült ki, több térségi település bekapcsolásával. Megállapítható továbbá, hogy nincs olyan település a

Térségben, melyen a közcsatorna-lefedettség 100%-os lenne, ez az arány térségi szinten is elmarad az országos átlagtól (kivételt képeznek ez alól a Duna-menti települések, ill. néhány nagyobb város). A közcsatorna-hálózat hiánya kizárólag községeket érint, azok közül is elsősorban a kisebb lélekszámúakat. A problémás települések zöme a Dunántúlon, a Térség nyugati részén található, különösen érintett ebből a szempontból Homokmégy, Gyöng és Iregszemcse. Közműves szennyvíztisztító telepek 33 településen működnek a Térségben, közülük a legnagyobb kapacitású a szekszárdi. Ezek számának növelése az OFTK ismeretében is indokolt, mely kitér a szennyvíziszap, ill. a szennyvíz tisztítást követő újrahasznosításának fontosságára.

Mérsékelt száraz térségként a KDMKT területén évente 530–650 mm csapadék esik. A síkvidéki területeken ez a mennyiség is belvízkárokat okoz, melyhez hozzájárul a térségi közutak vízlevezető-képességének alacsony szintje.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A Térség jelenlegi vízgazdálkodási projektjeinek elemzése, fejlesztési igényeket integráló cselekvési terv kidolgozása.
- Közép-Duna Menti Kiemelt Térség csatornázatlan településein közüzemi szennyvízlevezetés és -tisztítás projektek előkészítése és megvalósítása. A projektek szempontjából az 500, ill. a 2000 fő alatti települések külön kategóriába tartoznak.
- Térségi szennyvíziszap kezelési és hasznosítási terv készítése.
- Kiemelt térségi ivóvízellátó-rendszerek fejlesztéséhez kapcsolódó, vízminőség-javító intézkedések megvalósítása, hálózatrekonstrukció.
- A meglévő és fejlesztendő ivóvíz- és szennyvízlevezető rendszerek optimalizálása, távfelügyelet kiépítése, energia optimalizáció, okos rendszer telepítése.
- A Sió-csatorna revitalizációja, a nagy vízlevezetési képesség kialakítása mellett.

4.2. Gazdaságfejlesztés

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség versenyképességének javítása kizárólag a helyi vállalati szektor fejlesztésén, a meglévő vállalkozások életképességének erősítésén, termelékenységük növelésén, fenntartható működésük feltételeinek biztosításán keresztül

valósulhat meg. Jelenleg a Térségben a mikrovállalkozások képviseltetik magukat nagyobb arányban, ill. az őstermelők száma és aránya kiemelkedően magas, miközben a kis- és középvállalkozások, valamint a nagyvállalatok alacsonyan reprezentáltak. Cél és feladat tehát a mikroszintnél nagyobb szervezetek jelenlétének erősítése. Kiegészíthető ez a stratégiai célkitűzés annak figyelembevételével, hogy a térségi mezőgazdasági tevékenység mellett (főként növénytermesztés, állattenyésztés) az ipar szerepe a leghangsúlyosabb, különös tekintettel a feldolgozóiparra (azon belül a fémfeldolgozásra), ill. az építőiparra, mely területen az 50 főnél több munkavállalót foglalkoztató cégek többsége működik. Látható tehát, hogy ágazati szinten az ezen körön kívül eső területek erősítése kiemelten indokolt.

A térségi vállalkozások közel fele a szolgáltató szektorban tevékenykedik, azon belül is leginkább a kereskedelemben, valamint a gépjárműjavítás területén. Az említett ágakhoz kapcsolódó szaktudás és tapasztalat tehát a Térségben rendelkezésre áll, melyre alapozhatóak a jövőbeni fejlesztések. Fontos azonban kiemelni azt is, hogy a turizmus szerepe a KDMKT esetében jelentős fejlesztési igényt mutat, mind az előállított bruttó hozzáadott érték, mind pedig a foglalkoztatott munkavállalók arányának tekintetében. Hasonló képet mutat a kutatási-fejlesztési tevékenység jelenléte, mellyel vállalkozói oldalon is alig több, mint 40 cég foglalkozik. A fentiek mellett kimutatható, hogy a nagyvállalati tevékenység mindössze néhány cégre és 4 város területére összpontosul (Kiskőrös, Paks, Szekszárd, Kalocsa). Stratégiai cél tehát a területi lefedettség javítása, illetve a hazai és külföldi tulajdonú (multinacionális) nagyvállalatok térségi jelenlétének erősítése is.

A fentiek mellett fontos szempont továbbá a helyi vállalkozások fejlesztéseinek támogatása, a térségi nagyberuházás teremtette lehetőségek kihasználása és a KDMKT versenyképességének erősítése érdekében, különös tekintettel a KKV-kra. A gazdaság fejlesztése a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, termékfejlesztésének erősítésével, a gazdasági társaságok együttműködéseivel, illetve a gazdasági termelés bővítésének ösztönzésével valósítható meg.

A koronavírus-fertőzés (COVID-19) globális, járványszintű elterjedése felhívta a figyelmet arra, hogy a biztonságos élelmiszerellátás fenntartása kulcsfontosságú. A járvány alatt a nagy kapacitású ellátási láncoknak és a gazdálkodóknak köszönhetően az élelmiszer-ellátás hazánkban biztosított volt ugyan, azonban a logisztikai nehézségek kezelésére várhatóan hosszú távon igény mutatkozik, hiszen a veszélyhelyzet megmutatta, hogy a szokásosnál

csak jóval nehezebben tudtak mozogni az áruk, így a helyben termelt élelmiszer térségen belüli tárolásának elősegítése rendkívül fontos.

4.2.1. A kapcsolódó alcélok

- A beruházás térségi hasznosulását segítő gazdasági fejlesztések a vállalkozásalapítás ösztönzésével, működést segítő kedvezmények, programok kihasználásával.
- A helyi gazdaság jövedelemtermelő képességét erősítő, ill. a helyi szolgáltatások körét bővítő és minőségét javító fejlesztések.
- Az élelmezés-ellátás biztonságát célzó, a helyi termékek piacra jutását támogató fejlesztések.
- A vidéki életmódot vonzóvá tévő programok, fejlesztések (közösségépítő és szemléletformáló események, nyílt napok, vásárok stb.).
- Turisztikai fejlesztések (helyi attrakciók, fürdők, szálláshelyek fejlesztése, víziturizmus)
- A KDMKT területén működő szervezetek szektorközi együttműködéseinek támogatása (pl. civil szervezet és helyi érdekeltségű KKV, nagyvállalat együttműködésének előmozdítása, klaszterek létrehozása).
- Tudástranszfer támogatása, a KDMKT központi szereplőinek részvételével, koordinációjával.
- Az országos, ill. nemzetközi gazdasági szerepvállalást erősítő fejlesztések (pl. nemzetközi projektek generálásán, megvalósításán keresztül).

4.2.2. Eredményességi mutatók megnevezése

Mutató megnevezése	Célérték	Adatforrás
Ipari Parki Hálózat, tagok száma	1 hálózat, minimum 4 taggal	helyi adatbázis, www.kormany.hu
Ipari Hálózati Konceptió	1	monitoringrendszer
A térségi iparterületek számának és kihasználtságának növekedése, logisztikai szolgáltatások fejlesztése	növekedés	helyi adatbázis

Újonnan épített vállalkozói telephelyek, irodák (négyzetméter)	25.000	monitoringrendszer, helyi adatbázis
Hűtőház-fejlesztéshez kapcsolódó projektek	1	monitoringrendszer
Technológiai és Innovációs Klaszter, ill. a csatlakozó tagok száma	1 klaszter, minimum 30 taggal	helyi adatbázis, www.klaszterfejlesztes.hu/aik
KDMKT Társadalmi Vállalkozás Stratégia + adatbázis	1	monitoringrendszer
Szociális gazdasági mintaprojektek megvalósítása	3	monitoringrendszer
Termelői Vásártérhálózat	1 hálózat, minimum 20 taggal	helyi adatbázis, www.nak.hu
Online piactér létrehozása és működtetése	1	monitoringrendszer
Helyi termelők száma és árbevétele	növekedés	helyi adatbázis
Térségi Beruházás-ösztönzési Program	1	monitoringrendszer
Komplex Beszállító-támogató Program	1	monitoringrendszer
K+F-tényleges létszám, fő (megyei szintű adat)	növekedés	KSH (megyei)
Turisztikai fő tevékenységet végző vállalkozások (szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás) száma és árbevétele	növekedés	programregisztráció/monitoringrendszer, KSH (megyei)
Szálláshely-kapacitás kihasználtsága, éves viszonylatban	80%	KSH, monitoringrendszer
Fürdőfejlesztéshez kapcsolódó projektek	3	monitoringrendszer
Fejlesztett (felújított, kiépített) strandok száma	5	regionális Vízügyi Igazgatóság nyilvántartása
Tematikus Látogató és Élményközpontok létrehozása	2	helyi adatbázis

4.2.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai

Ipari Park tulajdonos szervezetek, Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítványok (Tolna, Bács-Kiskun, Fejér), Kamarák, KKV-k, civil szervezetek, őstermelők, településvezetők, önkormányzatok, közművelődési intézmények, sportszolgáltatást végző vállalkozások, egyházak, szállásszolgáltatást nyújtó vállalkozások, szervezetek, helyi TDM szervezetek, kormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő nonprofit Kft-k, Magyar Turizmus Zrt.

4.2.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése

- MAHOP Plusz - Az akvakultúra-ágazati vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások versenyképességének és életképességének fokozása.
- GINOP Plusz - A kis- és középvállalkozások termelékenységének növelése; A turisztikai szolgáltatások minőségének fejlesztése.
- TOP Plusz - 1. prioritási tengely: Versenyképes megye
  - *Helyi gazdaságfejlesztés támogatása*
- Az intézkedés az alábbi beavatkozásokat tartalmazza:
- Üzleti infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése
- Helyi turisztikai fejlesztések
- TOP Plusz - 3. prioritási tengely: Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések
- A prioritás az alábbi beavatkozásokat tartalmazza:
- helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítása, fejlesztése
- kulturális látványosságok, aktív- és ökoturisztikai fejlesztések
- helyi jelentőségű, turisztikai célú kerékpárutak
- KEHOP Plusz - Körforgásos gazdasági rendszerek, fenntartható gazdaság, megújuló energiagazdaság
- Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) alábbi komponensei:
  - Digitalizációs
  - körforgásos gazdálkodás
- Interreg Programok
- LIFE Program

➤ Európai Horizont

4.2.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása

Ipari parki hálózatok kiépítése, fejlesztése

1. Ipari parkok létrehozása, meglévő iparterületek fejlesztése, az elérhető logisztikai és egyéb szolgáltatások körének, ill. az irodai/vállalati telephelyi kapacitások bővítésével.

A fejlett ipari alpinfrastruktúra alapvető feltétele a Térségi gazdaságfejlesztési törekvések sikerességének, a tőke bevonásának, a vállalati betelepülési hajlandóság növelésének. A fejlesztési koncepció megvalósításának, ill. a már stabilan előre jelezhető Paks II beruházás eredményeképpen a Kiemelt Térségben tevékenykedő vállalkozások száma stabil növekedésnek indul az elkövetkező években, melyek egy része magában az építési-kivitelezési munkában, míg másik része a kapcsolódó szolgáltatások biztosításában működik majd közre. Ezen vállalkozások igényeit a jelenlegi infrastruktúra nem, vagy csak korlátozott mértékben tudja kielégíteni, ezért indokolt új ipari parki, logisztikai, telephelyi szolgáltatások hálózatának kiépítése.

A stratégiai célú intézkedések megvalósítása során első lépésben iparterületek fejlesztése történik, közművesítés és alap/kiszolgáló infrastruktúra létrehozásával, amit második lépésként egy térségi szintű ipari parki hálózat, szolgáltatási és inkubációs támogatási rendszer kialakítása követ. A térségben nagy kereslet mutatkozik bérbe vehető irodákra, raktározási és ipari tevékenység folytatására alkalmas csarnokingatlanokra. A térség ezen igényét több település bevonásával lehet megvalósítani, meglévő ipari ingatlanok felújításával vagy új ipari létesítmények üzembe helyezésével. A Paks-Gerjen útnak (5124. sz.), valamint a tervezett új Duna-hídhöz kapcsolódó 512. útnak köszönhetően a bevonni kívánt települések elérési ideje jelentősen csökken, így középtávon az érintett ipari területek hálózatba kapcsolása megvalósítható.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Ipari Hálózati Koncepció kidolgozása, a benne foglaltak végrehajtása. A Koncepció eredményeképpen Ipari Parki Hálózat jön létre a Közép-Duna Menti Kiemelt Térségben.

- Meglévő iparterületek felújítása, korszerűsítése, új területek kialakítása, különös tekintettel a meglévő és kialakítandó ipari parkokra (Szekszárd, Paks, Gerjen, Kalocsa). Az érintett területeken logisztikai csarnokok, irodák, ipari csarnokok jönnek létre, helyet adva az adott beruházáson dolgozó vállalkozásoknak és munkatársaiknak, valamint a kapcsolódó egészségügyi szolgáltatásoknak.
  - Az Ipari Parki Hálózathoz kapcsolódó területeken szolgáltatásfejlesztési és inkubációs folyamatok lebonyolítása, térségi szinten.
  - Az ipari létesítményekhez kapcsolódó fenntarthatósági terv elkészítése, mely a beruházások lezárását követően lehetővé teszi az épített infrastruktúra, ill. a kapcsolódó szolgáltatások utóhasznosítását, adott esetben funkcióváltást követően (logisztikai központok vagy tudományos és technológiai parkok létrehozása, egyéb vállalkozások betelepítése stb.).
2. Technológiai és innovációs klaszter létrehozása, ipari parki központtal, a kiemelt térségi vállalkozások és egyéb szereplők aktív részvételével.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési koncepciójában több ízben bemutatásra került, hogy várhatóan miért lesz Paks és vonzáskörzete a térségi fejlődés kulcsszereplője, multiszektorális szinten. Fontos azonban kiemelni, hogy a technológiai, innováción alapuló fejlődés motorjaiként valamennyi ipari park azonosítható (Paks, Kalocsa, Szekszárd, Gerjen), a kapcsolódó szolgáltatásokkal, háttérfeltételekkel és -erőforrásokkal együtt.

Ahhoz, hogy a technológiai, digitális jólléti és innovációs folyamatok a teljes Kiemelt Térség területén elterjedjenek (és mindezt egy egységes, fenntartható szemlélet alapján tegyék), alapvető fontosságú, hogy az ezen folyamatokat generáló, egymást kiegészítő funkciókat betöltő, profitorientált vállalkozásokat, állami szereplőket, civil szervezeteket és informális közösségeket is egy, közös platformra tereljük. Mivel a társadalmi és technológiai innováció a generáláshoz szükséges erőforrások és kompetenciák tekintetében több hasonlóságot mutat, olyan program kidolgozása szükséges, mely egyaránt alkalmas a műszaki-technológiai, ill. a társadalmi-közösségi gyakorlat megváltoztatására, mely elem kulcsfontosságú egy új társadalmi-gazdasági paradigmaváltás kialakításához. A Kiemelt Térség kulcsszereplői hisznek abban, hogy az innovációt segítő kutatási, fejlesztési, tervezési tevékenység megvalósulhat egy egységesített, térségi szemlélet alapján, melynek követése nem veszélyezteti a tagok piaci/szervezeti érdekeit. A módszertan/koncepció közös és térségi szintű, azonban a megvalósítás már a klaszter tagjainak saját erőforrásain

és elköteleződésén múlik. A Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács átfogó klaszterfejlesztési programot, illetve a hálózatosodás támogatását biztosítja a tagok számára.

Kiemelten (társadalmilag és gazdaságilag) hasznos cél lehet a stratégiában szereplő Ipari Parki Hálózat és a Technológiai és Innovációs Klaszter térbeni összekapcsolása, azaz annak lehetővé tétele, hogy az érintett iparterületek irodái adják a Klaszter működésének infrastrukturális hátterét. Így nyílhat lehetősége a külső (állami és civil) tagoknak is bepillantást nyerni az ipari parkok működésébe, csökkentve a szektorok közötti távolságot, növelve a munkavállalási hajlandóságot a termelő, gyártó és szolgáltató iparban, a KDMKT területén. A Klaszter így nemcsak gazdaságfejlesztési és innovációs, hanem munkaerőpiac-fejlesztési funkciót is képes ellátni, középtávon.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A Technológiai és Innovációs Klaszter (TIK) létrehozásában és a működtetésében érdekelt potenciális szereplők azonosítása, struktúra kialakítása.
- Technológiai és Innovációs Klaszter Stratégia kidolgozása, mely kitekintést nyújt egy Agrárlogisztikai Hálózat létrehozásához kapcsolódóan is.
- A TIK működési alapjainak lefektetése, workshopok, tréningek, konferenciák szervezése és lebonyolítása. A tagok – a tervek szerint – innovációs „hub”-okat hoznak létre, melyek működése (projektgenerálással kiegészítve) folyamatossá válik a Kiemelt Térség területén.

Harmadik szektor (szociális gazdaság) fejlesztése, új szereplők piacra lépésének támogatása

1. Meglévő szociális szövetkezetek, társadalmi vállalkozások fejlesztésének támogatása, üzleti életképességük növelése

A 2014-2020-as programozási időszak gazdaságfejlesztési projektjei mentén Magyarországon ugrásszerűen megnőtt a társadalmi vállalkozások száma. Ezek egy része valódi, hiánypótló tevékenységet végez helyi (térségi szinten is), összeegyeztetve üzleti és társadalmi céljait. Ahogyan azonban nemzeti szinten, úgy a Kiemelt Térségben sem érhető

tetten a harmadik szektor szereplőinek folyamatos és hatékony együttműködése, habár láthatóságuk növeléséhez, üzleti és társadalmi fenntarthatóságuk biztosításához ez nélkülözhetetlen lenne. Foglalkoztatóként, innovátorként, szakértő szervezetként és vállalkozóként sok esetben olyan területeken is képesek támogatni a helyi közösségek életszínvonalának szinten tartását, javítását, ahol az állami források és lehetőségek végesek (pl. megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása, szociális ellátás, egyéb hátrányos helyzetű célcsoportok munkaerő-piaci (re)integrációja, környezeti fenntarthatóság, helyi termékek előállítás, energiaközösségek működtetése stb.). Tudásuk és eszköztáruk számos olyan elemet tartalmaz, mely képessé teszi őket a helyi KKV-kkal, ill. nagyvállalatokkal megvalósított, hatékony és eredményes együttműködésre, beszállítóként, tanácsadóként, mentorálási folyamat résztvevőjeként. A szektorközi együttműködésen alapuló modell működőképességét több hazai és nemzetközi projekt sikeresen bizonyította, azonban arra korábban nem volt példa Magyarországon, hogy a harmadik szektor szereplői kiemelt térségi szinten lettek volna képesek az összefogásra, ezzel bizonyítva a bennük rejlő gazdasági és társadalmi potenciált egyaránt.

Általános hiány azonosítható továbbá az érintett szervezetek üzleti alapkompenciáinak (üzleti tervezés, kockázatvállalás, marketing, értékesítés stb.) területén is, mely gazdaságfejlesztési szempontból jelent kihívást a térségi kulcsszereplők számára. A fejlesztésükhöz kapcsolódó, célzott erőforrás-allokáció azonban mindenképpen megtérül: termékeik, szolgáltatásaik piacra léptetésével a közösségi elveken, ill. helyi beágyazottságon alapuló gazdaság mozgatórugóivá válhatnak, erősítve a mikro-, kis- és középvállalkozások gazdasági szerepét, fenntarthatóságát is, közvetett módon. A KDMKT területén megvalósuló szociális gazdasági mintaprojekt nemzeti szinten is modellértékűvé válhat.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A KDMKT Társadalmi Vállalkozási Stratégiájának kidolgozása és megvalósítása.
- Helyi (térségi) társadalmi vállalkozások azonosítása, adatbázis építése, beleértve a kiemelten társadalmilag hasznos KKV-kat is. Az adatbázis részeként egy olyan, nagyvállalati kiegészítő modul is létrejön, mely a Térségben működő, társadalmi felelősségvállalási (CSR) programmal rendelkező nagyvállalatokat gyűjti össze.

- Az adatbázisban szereplő szervezetek üzleti életképességének javítása, piacra lépésük és piaci szerepük erősítésének támogatása, vezetői és egyéb kompetenciájuk célzott fejlesztése, a Térségi Kompetencia Központ munkájának keretében.

2. Kiemelt Térség területén termelői piacok, vásárterek létrehozása, hálózat kiépítése

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területén jelenleg 17 piac működik, melyek közül 13 csupán heti 1-2 napon várja vásárlóit. Hiába magas a térségi kis- és őstermelők aránya, ill. hiába erősödnek meg a termékeit várhatóan sikeresen értékesíteni kívánó társadalmi vállalkozások ezen a területen, ha áruikat, termékeiket nem tudják személyesen eljuttatni vásárlóikhoz, kialakítva ezzel az érzelmi kapcsolaton alakuló kötődést, mely ennek a piaci szegmensnek kifejezetten sajátja. Stratégiai cél, hogy a KDMKT területén megsokszorozódjanak a termelői piacok, ezek tagjai folyamatos jelleggel kapcsolatban álljanak egymással, közösséggé és hálózattá formálódjanak, miközben képesek kielégíteni a Térség lakosságának diverz igényeit. Kizárólag ezt követően nyílik lehetőség arra, hogy online (webáruházon alapuló) és személyes jelenlétet igénylő, szabad és fedett térben kiépíthető, ideiglenes és állandó vásárterek jöjjenek létre a Térségben, tematikus programkínálattal kiegészítve a termékek által biztosított értéket (pl. gasztronómiai napok, főzőversenyek, előadások, workshopok, kerekasztalbeszélgetések stb.). Térségi szinten ez az igény (vásártér kialakítása, felújítása) valamennyi településméret esetében megjelenik, például: Dunaföldváron, Nagyszokolyon, Császártöltésen stb.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Meglévő piac- és vásárterek infrastrukturális felújításának támogatása, egységes, de a helyi sajátosságokat mégis jól tükröző arculat kialakítása.
- Termelői Vásártérhálózat kialakítása online és offline (személyes jelenlétet igénylő) eszközfejlesztéssel és kapcsolódó programsorozatok kidolgozásával.
- A helyi termékek beszállítói arányának növelése a közétkeztetésben, a helyben tárolás kapacitásbővítésének elősegítése (hűtőház-fejlesztések), online piacterek kialakítása;

Vállalkozásfejlesztés

1. Térségi beruházás-ösztönzési program

Habár a stratégiai tervezés időszakában már néhány nagyberuházás ismert a KDMKT területén (Paksi Atomerőmű II. blokkok, Tamási-Hús Kft.), a Térség versenyképességének támogatása érdekében nélkülözhetetlen további külföldi tőke bevonása a gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó stratégiai célok megvalósítása érdekében. Ehhez azonban egy ösztönző környezet kialakítása válik szükségessé, mely növeli a Kiemelt Térség tőkeintenzitását, és adekvát pénzügyi eszközökhöz biztosít hozzáférést valamennyi, betelepülni kívánó vállalat esetében, az állami, ill. banki szektor együttműködésével. A pénzügyi eszközök nemcsak az infrastrukturális-logisztikai háttér megteremtéséhez képesek hozzájárulni, munkaerő-piaci vonatkozásukkal (visszatérítendő vagy vissza nem térítendő képzési és bértámogatás) segítik a térségi foglalkoztatás ösztönzését is.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség egyik legfontosabb kihívása, hogy a meglévő és kialakításra kerülő új ipari parkok fenntarthatósága, a térségben működő és a térségbe betelepülő vállalkozások egymás közötti együttműködésének erősítése rövid és hosszú távon is biztosított legyen.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Térségi Beruházás-ösztönzési Program részleteinek kidolgozása, az érdekelt felek azonosításával, finanszírozási háttér megteremtésével. A Program kidolgozásakor kiemelt figyelmet kell fordítani az Ipari Parki Hálózat fenntarthatóságának biztosítására, az épített infrastruktúra utóhasznosítására.

2. A helyi kis- és középvállalkozások számának növelése, gazdasági szerepvállalásuk erősítése, különös tekintettel a Paks II-beruházás leendő beszállítóinak felkészítésére.

A korábban ismertetett helyzetkép jelenleg a KKV-kon belül a térségi kis- és középvállalkozások jelenlétének alacsony szintjét láttatja, emellett pedig versenyképességi mutatóik is célzott fejlesztési igényt mutatnak. A Kiemelt Térség jövőbeni nagyberuházásainak sikeressége, ill. az Ipari Parkokat feltöltő vállalatok fenntartható működése azonban nagyban függ a helyi beszállítók felkészültségétől, megbízhatóságától,

az általuk nyújtott szolgáltatás, ill. gyártott termék minőségétől. (Csak a Paks II beruházáshoz kapcsolódóan közel 3000 vállalkozás jelenléte prognosztizálható).

Szükséges a hazai munkaerő feltérképezése, és az aktuálisan rendelkezésre álló erőforrások rendszerezett formában való gyűjtése. A térségi beruházásokhoz szükséges humán erőforrás biztosítását elősegítheti az eddigi hazai beszállítói integrátor programok tapasztalatain alapuló jó gyakorlatok megfogalmazása, kapcsolódó kormányzati beavatkozási programok kidolgozása, illetve az érintett munkavállalók képzési folyamatának biztosítása.

Mivel kiemelt cél az érintett szervezetek üzleti életképességének növelése, alkalmazott eszközeik, módszereik, vezetői és munkatársi kompetenciáik, stratégiai gondolkodásuk fenntartható fejlesztése, valamint idegen kultúrákhoz, idegen jogszabályi környezethez való alkalmazkodásuk képességének erősítése, kiemelten fontos, hogy ne csak külső segítséget kapjanak, hanem emellett visszatérítendő, ill. vissza nem térítendő forráshoz, egyéb pénzügyi eszközökhöz is hozzáférjenek a KDMKT stratégiai céljai mentén. Kiemelt Térségi szinten ez indokoltá teszi továbbá országosan is elérhető, vállalkozásösztönzésre, ill. -fejlesztésre irányuló programok, lehetőségek népszerűsítését.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Komplex Beszállító-támogató Program részleteinek kidolgozása, pályázati és képzési rendszer elemeinek, finanszírozási feltételeinek és felelőseinek meghatározása, együttműködve a Térségi Kompetencia Központtal.

3. Ágazati innovációs projektek és szektorközi tudástranszfer elindítása és megvalósítása, egyedi termékek és szolgáltatások előállítása érdekében

A Kiemelt Térség létrejöttét a kifelé mutatott, a fejlesztési koncepció megvalósításának eredményeképpen létrejövő egységesség legitimálja, oly módon, hogy mindeközben tekintettel van a térség megyei, járási, települési és részterületi heterogenitására is. Van azonban – a KDMKT jövőképehez kapcsolódóan – néhány olyan terület, mely a térségi identitás kialakításán és erősítésén keresztül járul hozzá a fenntartható, „zöld zóna” kialakításához, ilyen például az innováció támogatása, valamennyi ágazatban. Kiemelt jelentőséggel bírhatnak az alábbiak: településfejlesztés, gazdaságfejlesztés, közlekedésfejlesztés, energetika, környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, agrár- és élelmiszergazdaság, egészségügy, szociális ügyek, köznevelés, felsőoktatás,

közigazgatás-szervezés, önkormányzati politika, illetve természetesen maga, a kutatás-fejlesztés és innováció területe. Fontos kiemelni, hogy a Kiemelt Térség és a hozzátartozó szereplők valamennyi területen kitűnően alkalmasak arra, hogy innovatív megoldásokat dolgozzanak ki és mintaprojektet valósítsanak meg, melyek hazai és nemzetközi szinten egyaránt adaptálhatók, közép- és hosszútávon. Ezen mintaprojektekkel ideális esetben innovatív válasz adható ismert és azonosított problémákra, kihívásokra.

A Technológiai és Innovációs Klaszter multiszektorális működésével képes folyamatos jelleggel támogatni a szektorok és képviselőik közötti folyamatos tudástranszfer, előkészítve a működő minták, jógyakorlatok Térségen belüli és azon kívüli adaptációját, hiszen teret, időt és erőforrást biztosít ezekhez a cserefolyamatokhoz. Adott tehát egy alapelem (a Klaszter), mely a tagok aktív részvételén keresztül képes támogatni az ágazati innovációt és a folyamatos tudásátadást, tapasztalatcserét.

Végeredményképpen ezen ágazati képviselők együttműködésének köszönhetően kerülhetnek kialakításra olyan egyedi termékek és szolgáltatások, melyek magukban hordozzák a Kiemelt Térség gazdasági-társadalmi-kulturális sajátosságait, vonzóvá téve a KDMKT-t a helyi lakosok, ill. a jövőben betelepülni szándékozók (ideértve a befektetőket is) számára, javítva a térségi életminőséget és növelve a lakosság-megtartó erőt, a gazdaság és a humántőke fejlesztése mellett.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A Technológiai és Innovációs Klaszter ágazati innovációösztönző és tudástranszfer-támogató szerepének megalapozása és erősítése, valamint az erre épülő külső és belső (a KDMKT szempontjából) kommunikáció részleteinek kidolgozása.
- Tudásmegosztó, mintaprojekt- és modellelemző alkalmak (workshop, előadás, kerekasztalbeszélgetés) szervezése, állandó programsorozat indítása, ehhez kapcsolódóan, változó helyszínen (a klasztertagok biztosítják, amennyiben az ehhez kapcsolódó erőforrás rendelkezésükre áll).
- Egyedi termék- és szolgáltatásfejlesztési folyamatok támogatása és finanszírozása klaszter- és szervezeti szinten egyaránt.

Turisztikai szolgáltatások körének bővítése, szerepvállalás erősítése

1. A Kiemelt Térség turisztikai attrakcióinak fejlesztése, szinergiateremtés (turisztikai célú szervezetfejlesztés)

Megállapítható, hogy jelenleg a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség turisztikai attrakciói nem állnak szinergikus kapcsolatban egymással, nem alkotnak egységes képet. Ennek oka egyrészt a korábban érvényes területi felosztás sajátosságaiban (megyei szint), valamint a KDMKT-n belüli, eltérő földrajzi-természeti adottsággal rendelkező részterületek közötti különbségben keresendő (Kiskunság-homokhát, Duna-menti területek, Tolnai-hegyhát stb.). Az eltérő domborzat, klíma, talajviszonyok és az épített környezet sajátosságai sokszínű turisztikai attrakciórepertoárt vonultatnak fel, miközben egyértelmű hiány mutatkozik ezek egységesítésében, turisztikai ajánlatcsomaggá alakításában. Jelenleg leginkább a tematikus utak vonzzák saját, jól definiálható célközönségüket (borturizmus, gasztroturizmus, vallási turizmus, kulturális turizmus, népi hagyományok, horgászat stb.), a turisztikai attrakciók „kapcsolt értékesítése” megyei, ill. térségi szinten nem valósul meg. Ezen a fejlesztési területen is kiemelt szerepe van a KDMKT kulcsszereplőinek, építve az egyéb ágazati fejlesztések során kialakított értéktárra. Nélkülözhetetlen, hogy a következő 5-10 évben valamennyi turisztikai látványosság integrálásra kerüljön egy egységes adatbázisba, ill. rendszerbe, mely az erre épülő népszerűsítő kommunikációt lehetővé teszi. Valamennyi attrakció esetében kiemelt feladat az akadálymentesítés, illetve a betonozott úton való megközelíthetőség biztosításához szükséges infrastrukturális fejlesztések megvalósítása (pl. földutak lebetonozása a Duna-menti területeken és a Szelidi-tó környékén).

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Közép-Duna Menti Turisztikai Szövetség létrehozása, a mögötte álló finanszírozási, szervezeti struktúra kialakítása, a szükséges erőforrások biztosítása. A Szövetség kiemelt hangsúlyt fektet a jövőben a Kiemelt Térség turisztikai menedzsment-, ill. marketingfeladatainak ellátására.
- Meglévő, ám jelenleg kizárólag szűk körben ismert attrakciók fejlesztése, felújítása jelenleg leginkább a helyi lakosság körében népszerű látnivalók (el)ismertté tétele, a térségben megjelenő külföldi lakosság számára történő megismerttetése, a térségi kínálat összehangolása.
- Aktív, ezen belül pedig leginkább a kerékpáros turizmus fejlesztése: (gyalogos) túraútvonalak és kerékpárutak kialakítása, ill. infrastrukturális felújítása, a

tájékoztatás javításával (táblák, informatív vizuális anyagok kihelyezése), valamint a kerékpáros és a vízi turisztikai lehetőségek, élmények összekapcsolása.

- Kulturális turizmus vonzóerejének erősítése: helyi közművelődési intézmények, civil szervezetek, ismeretterjesztő-tudományos társaságok bevonásával a térségben megjelenő eltérő kultúrák megismertetése, kulturális és hagyományőrző rendezvények megszervezése és lebonyolítása.

2. Szálláshelyek számának bővítése, szállodai kapacitásbővítés, konferenciaturizmus

A Kiemelt Térség területén található 83 kereskedelmi, ill. 429 üzleti céllal látogatható szálláshely nem tekinthető jelentősnek, országos viszonylatban. A kereskedelmi szálláshelyek (sok esetben nagy befogadóképességű szállodák) legtöbbje öt település területére koncentrálódik: Szekszárd, Kalocsa, Dunapataj, Soltvadkert, Fadd, míg üzleti célú szállásokat (egy-kétszobás, kisebb egységek) leginkább Tamásiban és Szekszárdon találhatunk. A lefedettség közel sem teljes, az eddigi (2020-ig felmerülő) igényeket azonban ki tudta szolgálni. (Figyelembe véve természetesen a koronavírus okozta járványhelyzet által okozott visszaesést is). Fontos azonban kiemelni, hogy a Kiemelt Térség területére tervezett beruházások és egyéb fejlesztések eredményeképpen nem csak a lakosság szám fog várhatóan növekedni, hanem ezzel párhuzamosan a Térség vonzóereje is, mely tendencia a szálláshelykapacitás bővítését indokolja, mind turisztikai (kereskedelmi), mind pedig üzleti célok mentén.

Releváns jelenség a fentiek mellett a jelenlegi szálláshely-kapacitás (egész éves periódusra mért) 50%-os kihasználtsága, mely a téli időszak alacsony vendégéjszaka-számának köszönhető, legfőképpen a panziók esetében. Ezt a kihasználtsági szintet még a 2017-es rekordidőszak (július-augusztus) figyelembevételével sem sikerült felülmúlni. Stratégiai cél köthető tehát az éves viszonylatban közel 100%-os kihasználtság eléréséhez, amellett, hogy a jelenlegi kapacitás is bővül, különösen a leginkább frekventált időszakban. Megoldást jelenthet például olyan szálláshelyek (úszószállodák, mobilházak stb.) létesítése, melyek a nyári időszak többletforgalmát kiszolgálják, télen azonban funkcióváltás következtében más célok kiszolgálására is alkalmasak.

Összességében ezen a területen egyértelmű cél a 2020-as járványhelyzet előtti növekedő tendencia értékeinek visszaállítása, a turizmus térségszintű fejlesztése.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A kereskedelmi és üzleti célú szálláshelyek területi lefedettségének javítása, az aprófalvak és perifériához tartozó egyéb települések turisztikai vonzóerejének növelésével egybekötve, a Közép-Duna Menti Turisztikai Szövetség munkájának keretében.
- Jelenlegi szálláskapacitás egész évre vonatkoztatott kihasználtságának javítása, az őszi-téli, térségi programkínálat bővítésével.
- Kapacitásbővítés (új létesítmények üzembe helyezése), kiemelt fókusszal a nyári, ill. egyéb, térségi beruházásokban gazdag időszakokra.

3. Fürdő- és gyógyturizmus felélénkítése, vízi turisztikai lehetőségek bővítése

Megállapítható, hogy habár a Kiemelt Térség egyik legfontosabb természeti kincse a Duna, ill. az érintett területen számos tó, ill. horgásztó is található, ezen terület nem kap kiemelt hangsúlyt a turizmuson belül. A Térség horgászturizmusa pedig nagy potenciált rejt magában: a Duna, illetve annak egykori holtágai is jelentős halállománnyal bírnak. Kiemelkedik közülük a Szelidi-tó, ami tipikus morotva. Halastavak is nagy számban találhatóak a Térségben, például Ozorán, Pakson, Tamásiban, Tolnán és Akasztón, jelenleg azonban kihasználatlanok, turisztikai szempontból. A Térség mezőgazdasági célú fejlesztése a horgászat jelentőségének növelését a turisztikai célú beruházásokkal párhuzamosan, egyszerre képes megvalósítani.

A fürdő- és gyógyturizmus szintén nem kap kiemelt szerepet, térségi szinten, holott több (változó minőségű szolgáltatást nyújtó) strand is található ezen a területen, ill. a gyógyfürdők, valamint a szélesebb körben hozzáférhető gyógyvizek kiemelt potenciált rejtenek magukban (Kiskőrös, Kalocsa, Tamási, Dunaföldvár, Paks, Hőgyész, Vajta). Az egészségügyi fejlesztések esetében tudatosítani szükséges a tervezett beruházások gyógyturisztikai vonatkozását is.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Strandfejlesztés a Duna-mentén, valamint a Szelidi-tó környékén: strandhoz vezető utak karbantartása, infrastrukturális fejlesztés. Kapcsolódó, népszerűsítő programok, fesztiválok szervezése és megvalósítása, a Közép-Duna Menti Turisztikai Szövetség munkájának keretében.

- Térségi szinergiában megvalósuló gyógyfürdő-fejlesztések és felújítások, fenntartható modellek kidolgozása.
- Térségi szabadidős, ill. sporthorgászat turisztikai szerepének erősítése, versenyek, programsorozat szervezése, a jelenlegi kínálat kibővítésével.
- Szemléletformáló előadások, kiállítások és turisztikai célú nyílt napok szervezése és megvalósítása a térségi gyógy- és termálvizek hasznosságának széles körben történő megismertetése érdekében.
- A kiemelt térségben lévő víztestek, holtágak, csatornák, tavak ökoturisztikai fejlesztéseinek felmérése, rendszerszintű elemzése, a fejlesztések megvalósíthatóságának vizsgálata.

4. Tematikus látogató- és élményközpontok létrehozása

A KDMKT gazdaságfejlesztési törekvéseinek hatékonysága nagyban függ attól, hogyan (milyen eszközökkel) és milyen mértékben nyílik lehetőség az elért eredmények láthatóvá tételére, a megvalósított mintaprojektek hazai és nemzetközi szinten történő bemutatására. Kulcsfontosságú a KDMKT fejlesztési koncepciójának megvalósítása szempontjából az, hogy a helyi, ill. Térségen (vagy éppen Magyarországon) kívülről érkező lakosság megismerhesse a koncepcióban bemutatott ágazati (fejlesztési) prioritásokat, az azokhoz kapcsolódó értékeket, erőforrásokat, fejlesztési eredményeket. Javasolt tehát – ehhez kapcsolódóan – olyan tematikus látogató- és élményközpontok létrehozása, melyek az alábbi területen elért, térségi eredményeket prezentálják, bepillantást engedve az adott ágazat területén tevékenykedő kulcsszereplők működésébe: infrastruktúra, kutatás-fejlesztés és innováció, gazdaság, környezetbarát fejlesztés, település- és intézményfejlesztés, humánfejlesztés. Prioritást élvez ezek közül a térség legnagyobb építési beruházásával kapcsolatos folyamat szemléltetése a jelenkor, valamint a folyamat rögzítése az utókor számára, továbbá a beruházás lényegi elemének, az energiatermelés tudományának és az energia innovatív felhasználási lehetőségeinek, a hétköznapi emberek számára is megérthető bemutatása, megismertetése, egyben az atomerőművek látogatóközpontjának fejlesztése. A térségi mezőgazdaság és ipar turisztikai célú reprezentációja (gyümölcs-és zöldségszedés, gyárlátogatások, nyílt napok stb.), ill. K+F+I „hub”-ok, laborok létrehozása és megismertetése szintén fontos fejlődési lehetőségeket tartogat.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Atomerőművek látogatóközpontjának fejlesztése, energiapark és élményközpont létrehozása
- Egyéb ideiglenes vagy állandó jellegű kiállítások támogatása valamennyi korosztály, ill. társadalmi csoport számára.
- A térségi munkaerő-piac stabilizálásához (életpályamodell reprezentációja), ill. a turizmusfejlesztéshez kapcsolódó célokat egyaránt szolgáló fejlesztések megvalósítása.

4.3. Innováció és környezetbarát (zöld) fejlesztés

A jelen dokumentumban prezentált stratégia megvalósulása szempontjából kulcsfontosságú a helyi fejlesztések során az innovatív, újszerű eljárások használata a korszerű, fejlett és versenyképes KDMKT kialakítása érdekében. Igaz ez valamennyi dimenzióra, melyre a fejlesztési koncepció hatással van: az érintett (prioritásként azonosított) ágazatok, a KDMKT-intézményrendszer, valamint a Kiemelt Térség területén élő társadalmi csoportok dimenziójára. Míg gazdaságfejlesztési oldalról feladat a megfelelő finanszírozási háttér, ill. eszköztár megteremtése, addig humánfejlesztés szempontjából a szükséges attitűd, ill. kompetenciarepertoár fejlesztése, megteremtése tekinthető prioritásnak. Mindezen ágazatokat kapcsolja hatékonyan és valamennyi dimenzióra kiterjedően össze az innováció, ill. a környezetbarát (zöld) fejlesztések területe, mely nemcsak egy szemléletmódot takar, hanem az abban rejlő potenciál kiaknázáshoz szükséges beruházások, újszerű, kreatív megoldások összességét.

Belátható tehát, hogy az innováció iránti igény a teljes fejlesztési koncepciót áthatja, azonosítható azonban néhány olyan terület, mely kifejezetten a technológiai innovációhoz, illetve a környezetbarát, fenntartható fejlesztések megvalósításához kapcsolódik. Ezek kerülnek bemutatásra ebben az alfejezetben, a biztonságos és független energiapajzár, valamint a körforgásos gazdaságra való átállás lehetővé tételének biztosításához kapcsolódóan. A kapcsolódó fejezet legfontosabb, a stratégia megvalósítása során

elkészítendő alapdokumentuma az „Innovációs és Környezetbarát Fejlesztési Terv”, mely térségszintű koncepciókat, intézkedéseket vázol fel.

4.3.1. A kapcsolódó alcélok

- Az innovatív eszközök alkalmazása az infrastrukturális, közmű- és ingatlanfejlesztések során.
- A helyi/hazai vállalkozások támogatása az innovatív eljárások, módszerek kidolgozásában, adaptációjában.
- A helyi vállalkozások által kidolgozott innovatív technológiák elterjesztése, széleskörű alkalmazása, kapcsolódó tudásmegosztás elősegítése.
- Az aktuális, újszerű zöldfejlesztések adaptálása a helyi sajátosságok figyelembevételével, a körforgásos gazdaságra való átállás érdekében.
- Stabil, fenntartható energiajövő biztosítása.
- Megújuló energiaforrások használata a személy- és áruszállításban, az e-mobilitás elterjesztése.
- Elérhető infokommunikációs szolgáltatások bővítése.

4.3.2. Eredményességi mutatók megnevezése

Mutató megnevezése	Célérték	Adatforrás
Innovációs és Környezetbarát Fejlesztési Terv	1	monitoringrendszer
Elektromos töltőállomások száma és állomással rendelkező települések száma	növekedés	szolgáltatói és üzemeltetői nyilvántartások
Elektromos töltőállomások üzemeltetéséhez megfelelő tudással rendelkező szakemberek száma	növekedés	helyi adatbázis, monitoringrendszer
Kiépített 5G hálózatok száma	növekedés	monitoringrendszer

Energetikai Korszerűsítési Terv	1	monitoringrendszer
Napelemparkok száma (új)	3	Magyar Napelem Napkollektor Szövetség adatbázisai
Energiaközösségek száma (új)	5	monitoringrendszer
Intelligens hálózatok száma	növekedés	monitoringrendszer

4.3.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai

Helyi KKV-k, nagyvállalatok, önkormányzatok, egyéb közintézmények, Magyar Napelem Napkollektor Szövetség, hulladékkezeléssel és energia-ellátással foglalkozó cégek, civil szervezetek (fenntarthatóság, energiapolitika, SDG), ipari parkok, bevásárló és logisztikai központok, töltőállomások, infokommunikációs szektor képviselői, magánszemélyek, kormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő nonprofit Kft-k.

4.3.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése

KEHOP-5.3.3. Közép-Duna Menti Kiemelt térségi energetikai fejlesztések stratégiai megalapozása

- KEHOP ÉFK-ban (Éves Fejlesztési Keretben) nevesítésre került projekt (1084/2016. (II.29.) Korm. határozat): Közép-Duna Menti Kiemelt térségi energetikai fejlesztések stratégiai megalapozása, 1.5 Mrd Ft keretösszeggel.

KEHOP-3.2.10. Közép-Duna Menti Kiemelt térségi hulladékgazdálkodási fejlesztések

- KEHOP ÉFK-ban (Éves Fejlesztési Keretben) nevesítésre került projekt (1084/2016. (II.29.) Korm. határozat): Közép-Duna Menti Kiemelt térség hulladékgazdálkodási fejlesztésének stratégiai megalapozása, 1.5 Mrd Ft keretösszeggel.

További potenciális forrás lehetőségek, melyekbe beilleszthetők a KDMKT Infrastruktúra intézkedés alcéljai:

- TOP Plusz - 1. prioritási tengely: Versenyképes megye

- 1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások támogatása
  - IKT és okos település-fejlesztések
  - Helyi, önkormányzati energetika: energiahatékonysági és megújuló energia-felhasználást elősegítő fejlesztések
  - Helyi zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás (illeszkedve a helyi klímastratégiákhoz), helyi környezetvédelmi infrastruktúra és hulladékgazdálkodás fejlesztése
- KEHOP Plusz - 2. prioritási tengely: Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság,
- 2.3 A körforgásos gazdaságra való átállás intézkedés
- KEHOP Plusz - 4. prioritási tengely: Megújuló energiagazdaság
- 4.1 Energiahatékonysági intézkedések előmozdítása
- 4.2 A megújuló energiák ösztönzése
  - Helyi adottságoknak megfelelő megújuló energiák ösztönzése a saját fogyasztási célú, egyéni és közösségi szintű villamosenergia-termelésben
  - Egyéni és közösségi fűtés-hűtés - a helyi adottságoknak megfelelő - megújuló energia alapra helyezése
- 4.3 Intelligens energiarendszerek, -hálózatok és -tárolás fejlesztése
  - Az átviteli- és elosztóhálózatok rugalmasságát és az időjárásfüggő megújuló energia alapú áramtermelők integrálását célzó fejlesztések, intelligens energiarendszerek, és az energiatárolás ösztönzése
  - A távhő-rendszer korszerűsítése, megújuló energia alapra helyezése
- 4.4 Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás
- Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) alábbi komponense:
  - Energetika
- Interreg Programok
- LIFE Program
- Európai Horizont
- A Duna Transznacionális Program (DTP)
- prioritás - Innovatív és társadalmilag felelős Duna Régió,
  - K+F+I Keretfeltételek javítása,

- prioritás környezetért és a kultúráért felelős Duna Régió,
  - A természeti és kulturális örökség, valamint az erőforrások fenntartható használata,
  - Ökológiai folyosók helyreállítása és menedzsmentje

4.3.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása

Elektromobilitás elősegítése a KDMKT-ben

1. Töltőállomások biztosítása a Kiemelt Térség területén

A „243/2019. (X. 22.) Korm. rendelet az elektromobilitás szolgáltatás egyes kérdéseiről” kimondja, hogy az elektromos töltőállomás nem más, mint „legalább 2 darab nyilvános töltőberendezést magában foglaló terület, amely az elektromos meghajtású jármű villamosenergia-tárolójának töltését biztosítja az elektromobilitás felhasználó részére eseti töltés vagy tartós jogviszony keretében”. A Kiemelt Térség területén jelenleg elenyésző számú elektromos töltőállomás található, holott a hazai, illetve európai uniós forrásból támogatott, valamint magánszemély által vállalt elektromosautó-, robogó-, elektromos rásegítésű kerékpár-beszerzés hazánkban gyors ütemben terjed. A töltőállomások területi lefedettsége nem minden esetben képes lépést tartani az érintett járművek számának növekedésével. A KDMKT területére tervezett fejlesztések, beruházások az alapanyag és a munkaerő nagytávolságú szállítását, mobilizációját teszi szükségessé, mely a térségi utak mellett a környezetre is potenciálisan nagy terhet ró, károsítja azt. Az elektromobilitás térségi szintű elterjesztése, az utazást segítő és célállomás töltőállomások területi lefedettségének javításával nélkülözhetetlen a KDMKT jövőképében megfogalmazott biztonságos, fenntartható és zöld zóna kialakításához. Stratégiaszintű kedvezményezettnek leginkább a helyi egyéni és társas vállalkozások minősülnek, melyet prioritási sorrendben a Kiemelt Térség területén élő magánszemélyek követnek. Területi prioritást élvez a fejlett várostengely, illetve az ipari parkok közvetlen vonzáskörzete. Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A jelenlegi térségi töltőállomás-lefedettség javítása, új települések bekapcsolása, elektromos töltőállomással való ellátása, figyelembevéve a területi kapacitásigényt.

2. Szakemberképzés az elektromobilitás területén

Szintén a fentebb említett 243/2019. (X.22.) Korm. rendeletben kerülnek szabályozásra az elektromos töltőállomás üzemeltető, illetve az elektromobilitás szolgáltató feladatai.

„7. § (1) Az elektromos töltőberendezés üzemeltető üzemeltetési feladatai keretében

- a) az elektromobilitás szolgáltató számára biztosítja az elektromobilitás szolgáltatás és az eseti töltés megkülönböztetésmentes nyújtásának műszaki feltételeit a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 45/C. § (6) bekezdésében foglalt esetben,
- b) biztosítja és fenntartja az üzemeltetésében álló elektromos töltőberendezések rendeltetésszerű, biztonságos üzemének és működőképességének műszaki feltételeit, valamint a folyamatos üzemeltetést a 6. § (2) bekezdésében meghatározott rendelkezésre állási idő alatt,
- c) elvégzi az elektromos töltőberendezést érintő időszakos vizsgálati, karbantartási, javítási, felújítási, üzemzavar-elhárítási munkákat,
- d) intézkedést kezdeményez az elektromos töltőberendezés rendeltetésszerű működését befolyásoló üzemzavarok, meghibásodások elhárítása érdekében,
- e) biztosítja az elektromobilitás felhasználó azonosításához szükséges műszaki feltételeket,
- f) biztosítja a mérési, mennyiségi és elszámolási adatgyűjtést és -kezelést,
- g) biztosítja a villamos energia töltésenkénti hiteles mérésének műszaki feltételeit...”

Belátható tehát, hogy a felsorolt feladatok ellátása megfelelő műszaki ismereteket igényel, melyhez kapcsolódóan a szakemberigény jelentős emelkedése várható a Kiemelt Térségben az elektromos töltőállomások számának növekedése következtében.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Elektromos töltőállomások üzemeltetéséhez, elektromos közlekedési eszközök javításához és karbantartásához kompetens szaktudással rendelkező szakemberképzés biztosítása, térségi szinten, a Térségi Kompetencia Központtal, valamint szakképző intézményekkel együttműködve, a képzési kínálat folyamatos fejlesztésével, bővítésével.

Elérhető infokommunikációs szolgáltatások körének bővítése

1. 5G hálózat kiépítése az ipari parkok területén

A KDMKT-ra jellemző területi különbségek az információtechnológiai fejlettség, lefedettség tekintetében is azonosíthatóak. A Kiemelt Térség egységesítése, a periférikus területek bekapcsolása az információáramlásba megkerülhetetlen fejlesztési igényeket takar. Fontos azonban kiemelni, hogy a gazdaságfejlesztési (ipari, mezőgazdasági) célú, jövőbeni beruházások az alapvető szolgáltatásoknál fejlettebb, összetettebb technológiaigényű megoldások elterjesztését is indokoltá teszik a térségben, ezen kritériumoknak felel meg – többek között – az 5G hálózat, mely jóval nagyobb sebességgel dolgozik és nagyobb kapacitásra képes, mint a 4G hálózat. Ennek kiépítésével jelentősen növelhető a munkavégzés során a pontosság és az azonnali reakciót kívánó műveletek végzése. Térségen belüli mintaprojektként először a K+F+I tevékenység központjának számító ipari parkok területén történő 5G-elterjesztés indokolt, a tervezett nagyberuházásokhoz kapcsolódóan.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- 5G hálózatok kiépítése a KDMKT területén található ipari parkok, K+F+I központok területén.

Innováció a zöld infrastruktúra fejlesztésének területén

1. A KDMKT területén található épületek energetikai korszerűsítése, napelem-parkok létrehozása

Magyarország 2030-ra elérendő fejlesztési céljai között kiemelt szerepet tölt be az energiafüggetlenség állapotának elérése, a Nemzeti Energiastratégia, ill. a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia szerint. Ennek sarokpontjai az energiatakarékosság, a decentralizáltan és itthon előállított megújuló energia, integrálódás az európai energetikai infrastruktúrákhoz és az atomenergia, amelyre a közúti és vasúti közlekedés villamosítása épülhet. A KDMKT jövőképében hangsúlyosan jelenlévő „zöld zóna” képe elérhetetlen a Kiemelt Térség területén található épületek energetikai korszerűsítése, ill. az új

beruházások, építési-kivitelezési munkálatok során az energetikai szempontok figyelembevétele nélkül.

Az „energetikai korszerűsítés” fogalma általánosságban az alábbi intézkedéseket takarja: hőtermelő berendezés cseréje (kazáncsere), hőszivattyú berendezések beépítése, határoló szerkezetek hőszigetelése, nyílászárók cseréje, napelemes rendszerek telepítése. A térségi köztulajdonban lévő épületek esetében a napelemek felhelyezése a tetőfelületre indokolt, míg települési szinten megalapozottnak tekinthető napelemparkok létrehozása (igény mutatkozik: Harta, Fajsz, Nemesnádudvar, Kalocsa, Madocsa, Akasztó, Újireg, Öregcsertő).

A fentiek mellett kiemelt jelentőséggel bír, hogy a *2007. évi LXXXVI. törvény a villamosenergiáról* kiegészítésében megjelenít egy új, innovatív fogalmat, az energiaközösség fogalmát. „66/B. § (1) Az energiaközösség szövetkezet vagy nonprofit gazdasági társaság formában működő jogalany, amelynek elsődleges célja nem a pénzügyi haszonszerzés, hanem hogy a tagjai számára, vagy az energiaközösség létesítő okiratában megjelölt működési területen környezeti, gazdasági és szociális közösségi előnyöket biztosítson azáltal, hogy villamosenergia termelés, tárolás, fogyasztás, elosztói rugalmassági szolgáltatás nyújtása, villamosenergia-megosztás, aggregálás, a közúti közlekedésről szóló törvény szerinti elektromobilitás szolgáltatás nyújtása és elektromos töltőberendezés üzemeltetése tevékenységek közül legalább az egyiket végzi.” Kiemelt stratégiai cél a KDMKT területén energiaközösségek létrehozása, az ehhez szükséges háttér megteremtése, melyeknek aktív tagjai az újonnan épített, ill. korszerűsített közintézmények, egyéb, ipari parki épületek.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Energetikai Korszerűsítési Terv kidolgozása és megvalósítása (az Innovációs és Környezetbarát Fejlesztési Terv részeként), valamennyi ágazati és területi cél eléréséhez kapcsolódóan.
- A térségi köztulajdonban álló épületek, épületenergetikai beruházások és geotermikus hő, ill. egyéb, megújuló energiaforrásokat hasznosító energiarendszerek kiépítése és folyamatos működésének biztosítása.
- Kiemelt fókusz: napelemek felhelyezése a(z) állami, önkormányzati közintézmények tetőfelületére.

- Kiemelt Térségi napelemparkok létesítése, különös tekintettel a fentebb említett településekre.
- Energiaközösségek létrehozása a KDMKT területén, az újonnan épített, ill. korszerűsített épületek bevonásával, térségi mintaprojektek megvalósítása érdekében. Kapcsolódó, szemléletformáló rendezvények szervezése és lebonyolítása.

2. Hulladékgazdálkodás fejlesztése a körforgásos gazdaságra való átállás biztosítása érdekében

A körforgásos gazdálkodásra történő átállás egyike a legfontosabb fejlesztési területeknek a KDMKT tekintetében. Európai Unió szinten is egyre több tagállam ismeri fel, hogy a hagyományos, lineáris gazdálkodási modell már nem elégíti ki a felmerülő szükségleteket, továbbá fenntartható módon nem működtethetőek, hiszen az erőforrások végesek, és többségükben nem képesek a megújulásra. Gazdaság- és innovációfejlesztési szempontból tehát indokolt a szemléletváltás, mely célzottan járul hozzá a térségi életminőség javulásához, valamint a helyi vállalkozások (üzleti szempontból is) fenntartható, költségcsökkentésen alapuló működéséhez. A körforgásos gazdaságban használt termékek és alapanyagok értéküket a lehető leghosszabb ideig megőrzik, további előny, hogy a hulladéktermelés és az erőforrás-felhasználás szintje minimális, az élettartamuk végét elért termékekben lévő erőforrások pedig bent maradnak a gazdaságban, az ismételt felhasználás révén további értéket teremtve. Közvetett módon a cirkuláris gazdaság ezen mechanizmusokon keresztül hozzájárul a kiemelt térségi munkahelyteremtéshez is, illetve kézzelfogható bizonyítékkal szolgál annak vonatkozásában, hogy az innovatív működés és a környezet kizsákmányolásának elkerülése minden esetben versenyelőnyt jelent.

A KDMKT innovatív hulladékgazdálkodáson alapuló működésének egyik legfontosabb fejlesztési területe a települési hulladék kezelése, az ehhez kapcsolódó hulladékudvarok (jelenleg 12 üzemelt a térségben), hulladéklerakók (kizárólag Pakson található, térítés ellenében használható) és komposztálók kialakítása, építése. Mindez azonban helyi, megyei szintű beavatkozást igényel. A KDMFT intézkedéseinek keresztül ezen területen is a térségi szintű innovációhoz kíván hozzájárulni.

A körforgásos gazdálkodásra történő átállás szintén jelentős fejlesztendő területe a gyártók, termelők, és a feldolgozóipar ösztönzése a környezetvédő, újrahasznosított termékek gyártására, valamint a környezetbarát, újrahasznosítható termékcsomagolás alkalmazására.

Ilyen módon hosszú távon tehermentesíthető a hulladékudvarok túlterheltsége, megelőzhető a fogyasztóknál jelentkező újrahasznosítatlan hulladékok felhalmozódása.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A körforgásos gazdaság nemzeti szintű helyzetelemzése, ill. egy, a kiemelt térségi lehetőségeken alapuló Cselekvési Terv kidolgozása, az Innovációs és Környezetbarát Fejlesztési Terv részeként, hulladékgazdálkodási fókusszal.
- Kiemelt térségi szereplők (különös tekintettel a helyi vállalkozásokra) hulladékgazdálkodási adatainak elemzése.
- A térségi lakosság hulladékgazdálkodással kapcsolatos általános tudásszintjének és tapasztalati ismereteinek felmérése, előkészítve térségi szintű, szemléletformáló programokat, tevékenységeket.
- Regionálisan, országosan, illetve nemzetközi környezetben alkalmazott hulladékkezelési technológia áttekintése és az adaptációja előkészítése. A hulladékkezeléshez szükséges logisztikai háttér elemzése, fejlesztése.
- A körforgásos gazdaságra való áttérés lehetőségeinek elemzése járási, ill. települési szinten.

3. Emissziómentes energiatermelés elterjesztése és intelligens hálózat kialakítása

A KDMKT jövőképe szempontjából kiemelkedően fontos stratégiai cél kapcsolódik az emissziómentes energiatermelés megvalósításához. A megújuló energiaforrások nagy része károsanyag-kibocsátás (emisszió) nélkül is felhasználható, ezáltal szolgálja a környezet védelmét, a fenntartható fejlődés/fejlesztés megvalósítását. Indokolt tehát a – jelenleg kiaknázatlan - megújuló energiaforrások elterjesztése térségi szinten, a gazdaság és a társadalom valamennyi szegmensében. A különböző energiahordozók, megújuló energiaforrások energiamixben való részesedéséről nem érhetőek el a Térségre vonatkozó adatok, így a bázisérték nehezen határozható meg, ellentétben az eredményességi kritériummal, mely ezen a területen a növekedéshez kapcsolható.

A jelen intézkedésterület másik lényegi eleme az intelligens hálózatok elterjesztése, melyek alapvetően olyan, korszerűsített villamosenergia-hálózatokként jellemezhetőek, amelyekhez kétirányú, a szolgáltató és a fogyasztó közötti digitális adatátvitel, valamint

intelligens mérési és nyomonkövetési rendszerek társulnak. Vitathatatlan előnyük, hogy lehetővé teszik a fogyasztók, a háztartások, a vállalkozások, a többi hálózati felhasználó és az energiaszolgáltatók közötti közvetlen interakciót és kommunikációt. A fogyasztóknak ezzel lehetősége nyílik egyéni fogyasztói szokásaik közvetlen ellenőrzésére és befolyásolására, ami vonzóvá teszi számukra a hatékonyabb energiafelhasználásra való áttérést. A hálózat minden esetben gazdaságos és biztonságos. A jövő szén-dioxid-mentes energiarendszerének gerincét az intelligens hálózatok fogják képezni. Segítségükkel nagy mennyiségű tengeri és szárazföldi megújuló energia integrálható a rendszerbe, és miközben elő fogják mozdítani az elektromos járművek elterjedését, továbbra is gondoskodnak a hagyományosan megtermelt energia rendelkezésre állásáról és az energiarendszer egyensúlyáról. Az intelligens hálózatok bevezetése alkalmat kínál az elektrotechnikai és elektronikai iparban tevékenykedő KKV-knak arra, hogy a jövőben fokozzák versenyképességüket és vezető szerepet töltsenek be (akár) a globális technológiai színtéren (is). Környezetbarát (zöld) fejlesztési szempontjai mellett tehát ez a fejlesztési irány gazdaságfejlesztési célokat is szolgál.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Innovációs és Környezetbarát Fejlesztési Terv kiterjesztése ezen stratégiai területre is.
- A KDMKT területén található épületek fűtésrendszereinek és energiaellátási helyzetének vizsgálata, elemzése.
- Informatikai rendszer megtervezése, amely képes a felülvizsgált rendszerelemek (megújuló energiatermelő, ill. energiatároló rendszer, intelligens hálózati rendszerelemek) állapotára jellemző alapinformációk összegyűjtésére.
- Hazai és nemzetközi példák, technológiák és referenciaprojektek vizsgálata és összegyűjtése az emissziómentes villamosenergia-termelés és tárolás egy rendszerben történő megvalósításához kapcsolódóan.
- Intelligens hálózatok létrehozása és elterjesztése, térségi szinten.
- Lakossági szemlélet- és attitűdformálást lehetővé tévő programok kidolgozása és megvalósítása, a tematikus látogató- és élményközpontokkal együttműködve.

4.4. Település- és intézményfejlesztés

A településfejlesztés nem más, mint a település egészére kiterjedő társadalmi-gazdasági és környezetalakítási tevékenység, amelynek deklarált célja a lakosság életszínvonalának, ellátási és környezeti viszonyának javítása. A KDMKT területéhez tartozó települések fenntartható fejlesztésének további célja a Térség külső szereplők számára történő vonzóvá tétele, valamint a lakosságmegtartó erő növelése, az elvándorlás csökkentésének érdekében. Az innovációs és gazdaságfejlesztési törekvések kizárólag egy befogadó, dinamikusan fejlődő települési környezetben valósulhatnak meg eredményesen, ehhez kapcsolódik a későbbiekben részletezett „Élhető, biztonságos és közösségeken alapuló KDMKT” program is. Különösen fontos az elérhető egészségügyi, magán és közösségi ügyintézéshez kapcsolódó, ill. szabadidős-kulturális szolgáltatások fejlesztése.

Ahhoz azonban, hogy a tervezett fejlesztések, ill. a Térség lakosságszámának várható növekedése ne a működési hiányosságokra hívja fel rövid-, ill. középtávon a lakosság figyelmét, szükség van a helyi intézményrendszer célzott fejlesztésére is, az alapvető szolgáltatások körének bővítésén, az ügyintézési idő rövidítésén, az egyes intézmények elérési idejének csökkentésén, racionalizálásán keresztül. Valamennyi tervezett intézkedés kidolgozásának háttérében a KDMKT jövőképe áll, azaz egy biztonságos, fenntartható és javuló életminőséget biztosító, egységessé váló Térség létrehozása.

4.4.1. A kapcsolódó alcélok

- A települések működési hiányosságait megszüntető fejlesztések (intézményrendszer, finanszírozási lehetőségek, elérhető szolgáltatások körének bővítése).
- A települések lakosságmegtartó képességét erősítő fejlesztések (az egészségügy, szociális szolgáltatások, szabadidő, kultúra, sport, munkaerőpiac vonatkozó elemeihez kapcsolódóan).
- Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése (területi és szolgáltatási szinten), kapacitásnövekedés.
- A települések közösségét erősítő fejlesztések (közösségszervezés, közösségfejlesztés, alulról jövő kezdeményezések elindításának, elterjesztésének támogatása).

- Szociális, sport és kulturális szolgáltatásokat javító fejlesztések, elérhető szabadidős tevékenységek körének bővülése.
- A helyi vállalkozásokat és a lakosságot támogató, szolgáló intézményrendszer kialakítása, működtetése és fejlesztése (az elérhető képzési szolgáltatások körének bővítésével).
- Közbiztonság javítása, a lakosság biztonságérzetének megtartása.

4.4.2. Eredményességi mutatók megnevezése

Mutató megnevezése	Célérték	Adatforrás
Egészségügyi Központ létrehozása	1	monitoringrendszer
Kórházfelújítás, épület rekonstrukció és az egészségügyi szolgáltatás fejlesztése eszközbeszerzésekkel	2	monitoringrendszer
Háziorvosi praxisok száma, betöltött háziorvosi szolgáltatással rendelkező települések száma	növekedés	NEAK-adatbázis, helyi (önkormányzati adatbázis)
Egészségipari kiszolgáló cégek térségi jelenléte	növekedés	helyi adatbázis, monitoringrendszer
Felújított mentőállomások száma	növekedés	OMSZ adatbázis, helyi adatbázisok
KDMKT területén működő gyógyszertárak száma	növekedés	NEAK-adatbázis

Egészségügyi mintaprojektek száma	3	monitoringrendszer
Közigazgatási és hatósági ügyek intézését elősegítő új, integrált központok száma	1	monitoringrendszer, helyi adatbázis
Térségi Közigazgatási Életpályamodell	1, minimum 10 közintézmény bevonásával	monitoringrendszer
Integrált Térségi Sportkoncepció (ITSK)	1	monitoringrendszer
Közösségfejlesztési Koncepció	1	monitoringrendszer
Közösségi terek száma a KDMKT-ben	növekedés	helyi (önkormányzati) adatbázisok
Inkubációval támogatott közösségi kezdeményezések száma	10	helyi (önkormányzati) adatbázisok, monitoringrendszer
Kiemelt Térségi Értéktár	1	NMI-adatbázis, helyi (önkormányzati adatbázisok)
Lakhatási és Lakásgazdálkodási Koncepció	1	monitoringrendszer
Ideiglenes és végleges szálláshelyek (Paks, Kalocsa)	1500 végleges, 4100 ideiglenes	helyi (önkormányzati adatbázis)
Idősellátási Koncepció	1	monitoringrendszer
Idősellátási mintaprojektek száma	3	monitoringrendszer

4.4.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai

Térségi kórházak (Kalocsa, Szekszárd), egészségügyi intézmények és munkatársai, háziorvosok, védőnők, mentőállomások, NEAK, felnőttképző intézmények, térségi közintézmények, közigazgatási és hatósági szervek, szervezetek, önkormányzatok, gyógyszertárak, NMI, idősotthonok, nagyvállalatok, kormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő nonprofit Kft-k.

4.4.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése:

TOP Plusz - 1. prioritási tengely: Versenyképes megye

3 Helyi és térségi közszolgáltatások támogatása

- Gyermekjóléti alapellátás, családbarát, munkába állást segítő alapszolgáltatások fejlesztése
  - Egészségügyi alapellátás, járóbeteg-szakellátás és egészségfejlesztési infrastruktúra fejlesztése
  - Szociális alapszolgáltatások fejlesztése
- Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) alábbi komponensei:
    - Alsó középosztály szegénységének felszámolása
    - Egészségügy
  - Interreg Programok

4.4.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása

Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése

1. Egészségügyi központ kialakítása a Paks II beruházáshoz kapcsolódóan

A tervezett atomerőmű-bővítési beruházáshoz kapcsolódóan jelentős munkaerő (ill. hozzátartozóik) betelepülésére kell felkészülni, a KDMKT területén (különösen Paks városa és vonzáskörzete érintett ebben a folyamatban). A változó intenzitással növekedő számú és diverz összetételű lakosság az egészségügyi ellátórendszer valamennyi szintjén megjelenik, azokra többletfeladatot ró, az alapellátástól, a járó-, ill. fekvőbetegszakellátáson át egészen a foglalkoztatás-egészségügyi ellátásig. A beruházáson dolgozók, ill. munkáltatóik igényeinek teljeskörű kiszolgálása mellett (pl. belépési és kilépési állapot mérése, alkalmassági vizsgálatok elvégzése, munkahelyi balesetek érintettjeinek ellátása stb.) kiemelt cél a Térség lakosainak védelme, az esetleges fertőző betegségek kiszűrése, járványügyi szűrés elvégzése az érintett munkaerő vonatkozásában. A fenti feladatok ellátásához egy újonnan létrehozott, a helyi szakemberek tudásbővítését is lehetővé tevő egészségügyi központ létrehozására van szükség.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Infrastruktúra-fejlesztés, építési beruházás, azaz az Egészségügyi Központ létrehozása, eszközökkel való felszerelése és a szükséges orvosi és ápolói szakmai munkaerő biztosítása, a nyelvi különbségekből eredő nehézségek kezelése.
- Együttműködés a térség egészségügyi intézményeivel, ill. az együttműködés kereteinek és feltételeinek kidolgozása (protokoll) a Szekszárdi Balassa János Kórházzal, a Kalocsai Szent Kereszt Kórházzal, a Paksi Gyógyászati Központtal, ill. a KDMKT területén kívül eső, azonban hiánypótló ellátást biztosító Pécsi Tudományegyetem Klinikájával, valamint egyéb, egészségügyi szolgáltatásokat kínáló szervezetekkel.

2. Meglévő infrastruktúra fejlesztése

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség egészségügyi ellátórendszerének statisztikai adatai egyértelműen mutatják a kalocsai, ill. a szekszárdi kórház szerepének jelentőségét (a pincehelyi kórház jelenleg kizárólag krónikus betegápolást tesz lehetővé, kiemelkedően alacsony kórházi ágyszámmal). Az intézmények infrastruktúrája elavult, mind az épületek, mind pedig a felszereltség tekintetében jelentős korszerűsítésre szorulnak.. Különösen igaz ez a Kalocsai (Bács-Kiskun Megyei) Szent Kereszt Kórház tüdő-, ill. pszichiátriai osztályának helyet biztosító épületeire, a szekszárdi Balassa János kórház különálló

arculatokat képviselő épületegységeire, valamint a térségben fellelhető mentőállomások állapotára.

Az úthálózatok korszerűsítésével, az új Duna híd megépítésével az érintett egészségügyi intézmények megközelíthetősége megváltozik, a Kalocsai kórház elérési ideje (Tolna megye felől) lecsökken, így ezen intézményben is növekvő kapacitásigénnyel számolhatunk.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Infrastruktúra-fejlesztések legfőbb kedvezményezettjeinek azonosítása, tervezés és kivitelezés lépéseinek meghatározása.
- Épület- és eszközállomány korszerűsítése.

3. Egészségügyi szolgáltatásfejlesztés megvalósítása a Kiemelt Térséghez tartozó településeken

A Közép-Duna Menti kiemelt térség egészségügyi ellátórendszere jelenleg is számos hiányosságot mutat, melyek a helyzetelemzésben kerültek azonosításra. Különösen igaz ez az alábbi területekre: háziorvosi szolgálat, védőnői szolgálat, gyermekorvosi praxisok, mentőállomások száma és elérhetősége, járóbeteg-szakellátás, gyógyszerügyi lefedettség.

A háziorvosi ellátás jelenleg egy egyre inkább előregedő képet mutató társadalmi csoporthoz tartozik, akik – sok esetben – saját ingatlanjaikban látják el pácienseiket. A jelenlegi területi, lefedettségi problémák mellett (a KDMKT településeinek egyharmadán egyáltalán nem található háziorvos) az utánpótlás-nevelés kérdésköre is releváns, stratégiai szinten, mind szakmai (orvostudományi), mind pedig infrastrukturális szempontból (háziorvosi ellátás pontos helye, településenként). A jelenlegi ellátórendszerben a háziorvosok a többszörösét látják el annak a betegszámnak, ami racionális tervezés alapján egy egységnyi háziorvosi kapacitást jelentene. A fentiek alapján a háziorvosi ellátás racionalizálása kiemelt stratégiai cél, különösen a 900-1000 fő alatti települések bevonásával.

Szintén releváns elem a mentőállomások korszerűsítése, ill. a 15 percnél magasabb elérési idejű területek számának csökkentése, új mentőállomások építésével, a rendelkezésre álló infrastruktúra és géppark bővítésével. (Természetesen ezen terület is szorosan összekapcsolódik a Kiemelt Térség úthálózatának fejlesztésével, új utak építésével is).

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a Térség a fentebb felsorolt, egyéb szolgáltatások területén is jelentős hiányosságokkal küzd. Jelen stratégiai terület fontossága két irányból határozható meg: egyrészt kiterjedése és diverzitása miatt a KDMKT alkalmas - nemzeti szintű fejlesztési programok megalapozásaként – modellértékű mintaprojektek megvalósítására, másrészt ezek a projektek kiválóan alkalmasak arra, hogy fejlesszék a Térség ellátórendszerét, ezen keresztül pedig hozzájáruljanak a lakossági életminőség javulásához, a humán erőforrás folyamatos rendelkezésre állásának biztosításához.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Egészségügyi szolgáltatásfejlesztés lehetséges fókuszainak és célcsoportjainak meghatározása a helyi szereplők bevonásával.
- Egészségipari kiszolgáló cégek térségi jelenlétének növelése, beruházásösztönzés feltételeinek kidolgozása.
- Szakemberképzés előmozdítása a humánfejlesztés területén.
- Prevenációs és egyéb, lakossági (egészségügyi) szemléletformáló programok kidolgozása és megvalósítása (előadás, kiállítás, workshop, mobil szűrőpontok kialakítása stb.).
- Praxisközösség-kialakítás lehetőségeinek megvizsgálása a Térségben.

Közintézményi hálózat korszerűsítése, fejlesztése

1. Közigazgatási és hatósági ügyintézés fejlesztése, kapacitásbővítés

A Térségi szereplők együttműködésének fejlesztése a közigazgatási és hatósági ügyintézés területén is kiemelt feladat. A térség meghatározó, közel tíz éven keresztül tartó beruházásában számos ország munkavállalója fog részt venni, akik munkáltatóként vagy munkavállalóként, vállalkozóként vagy magánszemélyként igen gyakran kerülnek majd közigazgatási vagy hatósági eljárás során ügyféli minőségbe. Az erőmű építési folyamat során felmerülő, nagyszámú közigazgatási és hatósági ügy megfelelő kezelése, az ügyek lefolytatásában érintett szervezetek közötti hatékonyabb munkavégzés, valamint nemzetgazdasági és nemzetbiztonsági érdekek miatt egy olyan összevont központ létrehozása indokolt, amely fizikailag is egy helyszínen integrálja a közigazgatási,

rendészeti, idegenrendészeti, igazságszolgáltatási és katasztrófavédelmi feladatokat ellátó szervezeteket. Az ilyen jellegű fejlesztések a közbiztonságot is szolgálják azáltal, hogy csökken a városon belüli, ügyintézés miatti közlekedés (több, különböző helyszínen elérhető ügyintézési folyamatok), az egyes szervezetek, hatóságok nagyobb létszámban való jelenléte pedig szintén kedvező hatással bír.

Tolna Megye esetében az integrált központnak – a fejlesztési koncepcióban foglaltak alapján – Paks adhat helyet, de az elkészülő új komplexum térségi (vagy akár országos) mintaprojektként szolgálhat további integrált központok megvalósítása érdekében.

A közbiztonság jelenleg a KDMKT területén jónak mondható, fenntartása azonban proaktív intézkedéseket kíván, a helyi intézményrendszer fejlesztésével, ill. a stratégiában szereplő interkulturális érzékenyítő programokkal karöltve, az integrált központok munkáján keresztül.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A paksi integrált központ létrehozásának infrastrukturális és eszköz feltételeinek megteremtése
- Az integrált központ innovatív programelemeinek kidolgozása és megvalósítása. A bevonni kívánt intézmények együttműködési kereteinek meghatározása.
- Elektronikus ügyintézés (digitalizáció) elterjesztése, a nyelvi különbségek kezelése, a többnyelvű ügyintézés feltételeinek megteremtése az integrált központokban, ill. valamennyi közintézményben.

2. Közigazgatási humán erőforrás-fejlesztés, különös tekintettel a településvezetőkre, ill. a nemzetiségi önkormányzatok vezetőire, munkatársaira

Annak érdekében, hogy a közszolgáltatások hozzáférhetősége és minősége a KDMKT területén folyamatosan javuló képet mutathasson, nélkülözhetetlen - a közszférában dolgozók optimális motivációs szintjének megteremtése és fenntartása mellett – egy átfogó, térségre jellemző közigazgatási életpályamodell kidolgozása, mely szintén mintaprojektként azonosítható, nemzetstratégiai szempontok szerint, hiszen figyelembe veszi a területi, munkaerő-piaci és kulturális-gazdasági-társadalmi sajátosságokat, térségi szinten. A Kiemelt Térség versenyképességét növelő gazdaságfejlesztési törekvések mellett

biztosítani szükséges a humánerőforrás folyamatos rendelkezésre állását a közigazgatásban is. A Térségi Közigazgatási Életpályamodell ehhez nyújt segítséget, célzott szakmai (tovább)képzéseken, ill. „soft” kompetenciafejlesztési programban való részvétellel támogatva, különös tekintettel a településvezetők és egyéb kulcsszereplők vezetői, kommunikációs, konfliktuskezelési és egyéb készségeinek fejlesztésére. A közszféra munkatársainak esetében kiemelt jelentőségű az érzékenyítés (szenzitivitásfejlesztés) szerepe, ill. a munkahelyi esélyegyenlőség kritériumainak megismerése, hiszen munkájuk során valamennyi társadalmi (al)csoporthal érintkeznek, együttműködnek. A fentiekre építve képes valamennyi közszolgáltató fenntartani, ill. növelni az ügyfélelégedettséget, mely hosszútávon járul hozzá a térségi együttműködések magas minőségi szintjének kialakításához.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Térségi Közigazgatási Életpályamodell kidolgozása és működtetése, a helyi munkaerőpiac folyamatos monitorozására építve, a képzési és foglalkoztatási fórum munkájának keretében.
- Vezetőképző programok kidolgozás és megvalósítása, vagy bekapcsolódás országosan elérhető programokba, melyek lehetséges elemei: mentoring, coaching, workshopok, tréningek, vezetői tanácsadás.
- Egyéb kompetenciafejlesztő programok elérhetővé tétele, melyek szintén az egyéni és csoportos/team coachingra, ill. a tréning módszer- és eszköztárára épülnek. Lehetséges fókuszok: konfliktuskezelés, helyzetfüggő kommunikáció, hatékony visszajelzés technikái, interkulturális érzékenyítés, munkahelyi esélyegyenlőség, környezeti fenntarthatóság (stb.). Valamennyi kompetenciafejlesztésre irányuló program a Térségi Kompetencia Központban valósul meg, helyi felnőttképző intézmények bevonásával.

Szabadidős, kulturális és sportolási lehetőségek bővítése

1. Sportközpontok, -parkok és -pályák kialakítása

Mind nemzeti, mind pedig térségi szinten kiemelt jelentősége van az egyén esetében az egészség megőrzése, települési környezetben pedig a helyi vonzerő, lakosságmegtartó-képesség erősítése szempontjából a szabadidős, ill. a rekreációhoz és versenysportokhoz kapcsolódó lehetőségek megteremtésének, bővítésének. A KDMKT „kifelé” kialakítani kívánt (a lehetőségekhez képest) egységes arculatának megteremtése érdekében a sport, mint konstruktív szabadidő-eltöltési lehetőség széles körben (a települési és társadalmi struktúra valamennyi szintjén) való elterjesztése nélkülözhetetlen, egy diverzifikált portfólió megteremtése mellett. A fejlesztési koncepció stratégiai céljai mentén a meglévő infrastruktúra (focipályák, jégpályák, uszodák stb.) fejlesztése, ill. bővítése helyi (megyei, ill. települési) szinten történik, míg a KDMFT Integrált Térségi Sportkoncepció kidolgozását vállalja, a megyei jogú, ill. járásszékhelyi jogosultsággal rendelkező városok mellett valamennyi, kisebb településre (egészen az aprófalvakig) kiterjedően. Kiemelt feladat - a koncepció kulcselemeként - térségi sportközpontok (uszodák, parkok, sportpályák, csarnokok) létrehozása, melyek mindhárom, fentebb említett területhez kapcsolódóan képesek szolgálni a Kiemelt Térség egészségfejlesztési céljait.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Integrált Térségi Sportkoncepció (ITSK) kidolgozása és megvalósítása, a Kiemelt Térség valamennyi részterületéhez kapcsolódóan.
- Prevenációs, ill. rekreációs célú kommunikációs kampány lebonyolítása Térségi szinten.
- Sportközpontok kialakítása és tartalommal való megtöltése, Térségi szinten, az ITSK részeként.

2. Közösségi terek létrehozása és alulról jövő, közösségi kezdeményezések generálása, elindításuk támogatása

A KDMKT fejlesztési koncepciójában kiemelt jelentőséggel bír a részvételi elvű térségfejlesztés megvalósításához kapcsolódó célrendszer, melynek részeként valamennyi területhez kapcsolódóan cél a helyi lakosság bevonása, aktivizálása. A helyi (térségi) identitás kialakítása érdekében települési szinten indokolt az alulról jövő, közösségi kezdeményezések elindításának támogatása, az ehhez kapcsolódó finanszírozási háttér megteremtése. Hosszabbtávon valamennyi kezdeményezés önjáróvá, a mögötte álló helyi közösségek pedig önfenntartóvá válhatnak, számos területen (mezőgazdasági termelés,

kézműves termékgyártás, hátrányos helyzetű lakosok támogatása stb.). Ezek a közösségek/informális csoportok középtávon a gazdaságfejlesztési folyamatokba integrálhatóak, társadalmi és üzleti életképességük bizonyításán keresztül részt vehetnek maguk is a Térségi versenyképesség javításában, egyedi, helyi termékek előállításán keresztül. Számos projekt eredményeképpen került azonban bizonyításra, hogy a releváns szakképzettséggel nem rendelkező, magáért és közösségéért azonban tenni akaró és tenni képes lakosság bevonása a helyi társadalmi-gazdasági folyamatokba, minden esetben sikeresebb és fenntarthatóbb, ha nem „felülről” érkező irányelvekhez igazodik.

A települési, ill. térségi közösségfejlesztés azonban infrastrukturális igényt is szül, azaz valamennyi település esetében (ideértve az aprófalvas vidéket is) a Kiemelt Térség területén 100%-os lefedettséget szükséges kialakítani a közösségi terek tekintetében. Kifejezetten előnyös (fenntarthatósági szempontból), ha ezek a terek jelenleg is álló, leromlott állapotú ingatlanok újrahasznosításával kerülnek kialakításra, természetesen a megfelelő felújítást követően. A helyi civil szervezetekkel (egyesületek, alapítványok) együttműködve ezen tereket térségi szinten szükséges megtölteni tartalommal.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Közösségfejlesztési Koncepció kidolgozása és megvalósítása, térségi szinten.
- Közösségi terek kialakítása és tartalommal való megtöltése valamennyi térségi település esetében.
- A helyi lakosság, ill. a civil szervezetek bevonása a tervezési, ill. megvalósítási szakaszba egyaránt.
- Inkubáció (mentoring, tréning, tanácsadás) biztosítása az alulról jövő, közösségi kezdeményezések elindításához, a Térségi Kompetencia Központ segítségével.

3. Helyi értékek feltárása, népszerűsítése, elérhető kulturális programkínálat bővítése

Ahogy az a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési koncepciójának helyzetelemzésében is rögzítésre került, a térség (ideértve mindhárom megye területét) számos természeti kincsel, ill. épített környezethez kapcsolódó erőforrással bír, melyekben rejlő lehetőségek jelenleg nem kerülnek teljeskörűen kihasználásra. A helyi kulturális

értékek, szabadidős programlehetőségek, az év valamennyi időszakában leginkább Pakson és Szekszárdon számottevőek (pl. színház, mozi), feladat tehát további települések bevonása, a közművelődési intézmények aktivizálásán keresztül, hiszen ilyen intézmény valamennyi településen megtalálható. Szükséges továbbá a programkínálat színesítése, diverzifikálása, a jelenlegi művészeti foglalkozáspalette bővítése, új programelemek beemelése.

Összességében elmondható, hogy a turisztikai vonzerő fokozása érdekében (a megyeiek mellett) térségi értéktár létrehozása indokolt, a Nemzeti Művelődési Intézettel együttműködve. Az értéktár alapján határozhatóak meg a KDMKT-ra jellemző egyedi vonások, sajátosságok, a kultúra területén is. A szabadidős programlehetőségek bővítésén keresztül pedig erősödik a helyi identitástudat, javul a térség lakosságmegtartó-ereje, háttérbe szorul a szelektív elvándorlás jelensége, ideiglenes, ill. állandó jelleggel egyaránt. Kitűnő alapot jelenthet a tervezett intézkedések tekintetében a helyi könyvtárak bevonása, hiszen ezekből gyakorlatilag minden, térségi településen található minimum 1 db.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Kiemelt Térségi Értéktár létrehozása, kapcsolódó értéktár-kiállítások, fórumok, múzeumpedagógiai és múzeumandragógiai foglalkozások szervezése, a helyi kulturális intézményekkel együttműködve.
- KDMKT Fesztiválsorozat elindítása, valamennyi térségi részterület bevonásával.
- Új kulturális intézmények alapítása, a konstruktív szabadidő-eltöltési lehetőségek bővítése.

Lakáshelyzet javítása, a turizmus területén kívül eső szálláskapacitás bővítése

1. Munkásszállók (ideiglenes szálláshelyek) és végleges szálláshelyek építése/kialakítása a Paks II beruházáshoz, ill. egyéb, kiemelt térségi beruházásokhoz kapcsolódóan

Ahogy a KDMKT fejlesztési koncepciója már több pontban erre kitért, a Paks II projekt kapcsán 12-15.000 fős munkaerő-állomány betelepülése várható a térségbe, melybe természetesen az érintettek közvetlen hozzátartozói, családtagjai is beleszámítanak. Mindemelllett a kivitelezési időszakban várhatóan egyszerre közel 300 vállalkozás lesz jelen

Pakson és vonzáskörzetében, melynek munkaerő-állománya fokozott szállásigényt generál a Kiemelt Térség fejlesztéséhez kapcsolódóan. A helyzetképhez szorosan hozzátartozik a KDMKT lakásállományának elavultsága, az újonnan épült ingatlanok alacsony szintje, mely egyértelművé teszi, hogy kizárólag a meglévő ingatlanok újrahaznosításával az ideiglenes, ill. végleges szálláshelyek kialakítása nem oldható meg teljes egészében. Természetesen a fentiek nemcsak a paksi, hanem valamennyi zöld-, ill. (ideális esetben) barnamezős térségi beruházás esetében relevánsak, melyekből a 2021-2027 közötti időszakban vélhetően több is előkészítésre kerül a térségi beruházásösztönző program révén. Az érintett vállalatok, vállalkozások egy része külföldi tulajdonosi körrel rendelkezik, és vélhetően szorgalmazza majd saját munkaerő-állománya egy részének Magyarországra telepítését, ideiglenes vagy tartós jelleggel.

A megfelelő lakhatási kapacitás biztosítása érdekében fontos figyelembe venni az érintett állomány diverzitását, eltérő komfortigényét, életritmusát. A gyakran kettő vagy több műszakban dolgozó hazai vagy külföldi munkavállalók, ill. a hagyományos (általános) munkarendben dolgozók eltérő napi életritmusa, ill. a szervezeti hierarchia különböző fokán állók sokszínű életvitele miatt szükségszerű térben is szétválasztani az al csoportok szálláshelyét. Ennek megfelelően kerülnek kialakításra ideiglenes szállások (munkásszállók), valamint végleges szálláshelyek a Térségben, a meglévő infrastruktúra újrahaznosításával, ill. új lakások, munkásszállók építésével. Ezek földrajzi elhelyezkedése a már ismert és megvalósítás alatt álló beruházás esetében leginkább Paks, ill. Kalocsa területéhez kapcsolódik, várhatóan kb. 1500 végleges lakás, ill. 4100 ideiglenes szálláshely esetében. Fenntarthatósági szempontból kifejezett cél mobilházak építése, melyek az igények megszűnését követően elbonthatóak, más helyszínen ismét felállíthatóak, megteremtve a beruházási projektek egymásra épülése által a Térségben belüli egységet..

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Jelenlegi (kihasználatlan, felújításra szoruló) lakásállomány állapotfelmérése, különös tekintettel a nagy befogadóképességű épületekre.
- Lakhatási és Lakásgazdálkodási Kon koncepció kidolgozása, térségi szinten, külön kitérve a rendelkezésre álló, ill. újonnan építendő ingatlanok (újra)hasznosításának lehetőségeire, releváns gazdasági, ill. társadalmi szempontok mentén (pl. elbontott mobilházak szociális lakhatási, valamint idősellátási célra történő felhasználási területeinek megismerése stb.).

- Felújítási és építési-kivitelezési tervek összeállítása a már ismert beruházásokhoz kapcsolódóan, a felelős piaci szereplők meghatározásával, építési folyamatok elősegítése.

2. Idősellátó-hálózat bővítése, a térségi lefedettség javítása

A KDMKT vonatkozó helyzetelemzése egyértelműen kimutatja, hogy a térségi lakosság körében az időskorúak aránya, valamint - ennek okán - az eltartottsági ráta értéke folyamatosan növekszik, a helyi társadalom elöregedése vette kezdetét. A Kiemelt Térségben működő 28 idősotthon kihasználtsága jelenleg közel teljes, miközben az érintett korcsoport egyre nagyobb arányt képvisel a Térségben. Belátható, hogy a várhatóan megjelenő többletkapacitást ezek az intézmények már nem képesek biztosítani, még az időskorúak gondozóházainak, a jelzőrendszeres segítségnyújtás, ill. a nappali ellátás kiterjesztésével sem. Mivel jelenleg 4 településen működik minimum 150 férőhelyet biztosító idősotthon (Szekszárd, Gyöngyös, Dunaföldvár, Kiskőrös), megállapítható, hogy a területi lefedettség javítása is indokolt ezen a területen, annak érdekében, hogy a szolgáltatást igénybe vevő időskorú lakosság saját, megszokott környezetéhez, közösségéhez, családjához földrajzi értelemben közelebb élhessen, az ellátás időszakában, fenntartva (vagy sok esetben éppen javítva) életminőségét, mentális és fizikai jóllétét.

A területi lefedettség javítása nem kizárólag új idősotthonok építésén keresztül valósulhat meg, releváns megoldást jelenthet az idősellátáshoz kapcsolódó szolgáltatásfejlesztési folyamat megvalósítása (is) a Térségben. Ennek eredményeképpen meglévő, magán, önkormányzati vagy állami tulajdonban lévő ingatlanok infrastrukturális felújítására, akadálymentesítésére kerülhet sor, melynek eredményeképpen az időskorú lakosság 24 órás felügyeletben részesülhet anélkül, hogy közvetlen és megszokott környezetéből ki kellene szakítani az érintetteket. Közép-, ill. hosszútávon gyömrői, illetve holland (Hogewey) mintára nyugdíjasházak, valamint falvak jöhetnek létre a Térségben, az idősotthoni hálózat fejlesztéséhez kapcsolódó innováció eredményeképpen.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Meglévő szolgáltatási portfólió elemzése, Idősellátási Konceptió kidolgozása, térségi szinten.
- Idősellátási mintaprojektek kidolgozása és megvalósítása, melyek nemzeti szinten is adaptálható modellek létrehozását és elterjesztését teszik lehetővé (nyugdíjsház, idősek falva stb.).
- Hasznosítható ingatlanállomány azonosítása, vizsgálata, a Lakhatási és Lakásgazdálkodási Konceptióhoz kapcsolódóan.

4.5. Humánfejlesztés

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség lakosságának átlagos képzettségi szintje jelentős fejlesztési és beruházási igényt mutat a humán erőforrás-fejlesztés területén. Az alapvetően rurális vidéket magába foglaló Kiemelt Térség esetében alacsony a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, túlsúlyban vannak azonban azok (a lakosság közel 50%-a), akik csupán középfokú végzettséggel rendelkeznek. Különösen igaz ez az aprófalvas vidékre, ill. egyéb, kisebb (nem megyei jogú, ill. nem járásszékhelynek minősülő) településre. A KDMKT Fejlesztési koncepciójának keretében bemutatott, tervezett intézkedések azonban a térségi szintű munkaerő-piac, ill. az alapvető társadalmi-gazdasági folyamatok átalakulását vonják maguk után. Magyarország ezen részegységének (környezeti és társadalmi szempontból egyaránt) fenntartható fejlesztése – a hazai, ill. nemzetközi versenyképesség növelése mellett – kizárólag a humántőke, valamint a jelen lévő szaktudás relevanciájának erősítésén keresztül valósítható meg. A KDMKT legfontosabb szereplőinek összefogása a 2021-2027-es időszakban kiterjed a munkaerő-piac, ill. a térségi képzési portfólió folyamatos nyomon követésére, felülvizsgálatára, a leszakadó (kevésbé reziliens) társadalmi csoportok felzárkóztatásával párhuzamosan, a térségi foglalkoztatók igényeinek kielégítésével, a hiányszakmák számának csökkentésével. Stratégiai fontosságú, hogy a helyi lakosság megtartását (különösen a szelektív elvándorlás csökkentésével) a társadalmi tőke láthatóvá tétele és folyamatos (proaktív és egyben adaptív) fejlesztése kísérje. Rövid-, ill. középtávon képessé kell válnia a lakosságnak az önfenntartó, társadalmilag érzékeny, a térségi változásokat jól kezelő életvitel irányába történő elmozdulásra.

4.5.1. A kapcsolódó alcélok

- A lakosság képzettségének javulását szolgáló fejlesztések, célzott szakemberképzés a hiányszakmák felmérését követően, közoktatási kapacitásbővítés.
- Közigazgatási humánerőforrás-fejlesztés, kiemelt figyelemmel a helyi településvezetőkre, valamint a nemzetiségi önkormányzatok választott tagjaira.
- Társadalmi felzárkózást segítő agrár- és egyéb, vidékfejlesztési jellegű projektek kidolgozása és megvalósítása.
- A KDMKT-re vonatkozó szakképzési és képzési stratégia kidolgozása és megvalósítása, és ehhez képzési és foglalkoztatási fórum létrehozása.
- Ösztöndíjprogram létrehozása.
- A Paktum-projektek célcsoportjának kibővítése, a projekttervezés és - megvalósítás időpontjában nem álláskereső bekapcsolása (átképzési lehetőségek biztosítása).

4.5.2. Eredményességi mutatók megnevezése

Mutató megnevezése	Célérték	Adatforrás
Kiemelt Térségi Bölcsőde- és Óvodafejlesztési Program	1	monitoringrendszer
Fejlesztésben részesülő intézmények száma	10	helyi (önkormányzati) adatbázis, monitoringrendszer, Oktatási Hivatal nyilvántartása
Kapacitásbővítés által érintett közoktatási intézmények száma	1	helyi (önkormányzati) adatbázis, monitoringrendszer, Oktatási Hivatal nyilvántartása
Pedagógus- és andragógus-továbbképzési tananyag és eszköztár	1	monitoringrendszer
Újonnan kiépített, multifókuszú felsőoktatási partneri együttműködések száma	növekedés	monitoringrendszer
Térségi szakemberképzés, -továbbképzés által érintett vállalkozások száma	100	monitoringrendszer

Képzési és Foglalkoztatásfejlesztési Fórumhoz csatlakozó szervezetek száma	100	monitoringrendszer
Térségi Kompetencia Központ létrehozása	1	monitoringrendszer
Ösztöndíjprogramhoz csatlakozó munkáltatók száma	20	monitoringrendszer
Új, innovatív agrárprojekteknek köszönhetően teremtett munkahelyek száma	100	KSH, helyi (önkormányzati és térségi) adatbázisok
Vidékfejlesztési Integrált Eszköztár	1	monitoringrendszer
Integrált Foglalkoztatási Modellhez kapcsolódóan megvalósuló, integrációs mintaprojektek száma	5	monitoringrendszer
Interkulturális érzékenyítő, illetve fenntarthatóságához kapcsolódó, szemléletformáló rendezvényeken résztvevő személyek száma	1000	monitoringrendszer

4.5.3. A tervezett intézkedések közvetlen és közvetett célcsoportjai

Településvezetők, oktatási intézmények vezetői, munkatársai, felnőttképző intézmények, felsőoktatási intézmények, szakképző intézmények, nagyvállalatok, KKV-k, civil és nonprofit szervezetek, kormányhivatalok, kamarák, kormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő nonprofit Kft-k.

4.5.4. A tervezett intézkedésekhez kapcsolódó, potenciálisan igénybevehető források megnevezése

- TOP Plusz - 4. prioritási tengely: Területi humán fejlesztések
- Helyi gazdaságfejlesztés, helyi foglalkoztatás ESZA+ elemei
- Szociális városrehabilitáció ESZA+ elemei

- GINOP Plusz
- Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) alábbi komponense:
  - Egyetemek
- Interreg Programok

4.5.5. A tervezett intézkedésterületek, ill. kapcsolódó intézkedések részletes bemutatása

Kapacitásbővítés és infrastruktúrafejlesztés a közoktatásban

1. Elérhető állami és magán bölcsődei, ill. óvodai szolgáltatások körének bővítése

A humánfejlesztéshez kapcsolódó fejlesztési törekvések bázisát a mobilizálható, munkaerőpiaci szempontból aktív, munkaképes felnőttkorú lakosság adja. Ahhoz azonban, hogy a Kiemelt Térség demográfiai szempontú előregedése lassíthatóvá, hosszabb távon pedig megállíthatóvá váljon, nélkülözhetetlen a gyermekvállalás ösztönzése, a kis- és nagycsaládosok helyben tartása, ill. a KDMKT területére történő betelepülésének támogatása. A fenti két terület összekapcsolása a kisgyermekkorú neveléshez kapcsolódó szolgáltatások, infrastrukturális feltételek fejlesztésén, azaz a bölcsődei, ill. óvodai kapacitás bővítésén keresztül érhető el. A várható lakosságszám-emelkedéshez prognosztizálható módon járul hozzá (beleértve a kiskorú lakosság számának növekedését is) a Paks II beruházás, a térségbe települt vállalkozások, hazai és külföldi munkavállalók életvitelszerű itt-tartózkodásán keresztül.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Kiemelt Térségi Bölcsőde- és Óvodafejlesztési Program kidolgozása és megvalósítása, mely együtt jár a bölcsődei szakemberek, ill. óvodapedagógusok, dajkák stb. módszertani repertoárjának, eszköztárának bővítésével, naprakészen tartásával.
- Meglévő bölcsődei és óvodai férőhelyek számának növelése, ez elérhető szolgáltatások körének bővítésén keresztül (sportpálya, fejlesztőszoba, csoportszoba építése, akadálymentesítés stb.).

- A bölcsődével, óvodával rendelkező települések számának növelése (jelenleg 11 településen nincs óvodai ellátás), a lefedettség javítása, legfőképpen az adott településen már meglévő ingatlanok újrahasznosításával, felújításával, bővítésével, infrastrukturális fejlesztésével, térségi szinten. Különösen releváns ez a stratégiai irány a Kiemelt Térség nyugati részén.

2. Alap- és középfokú oktatás kapacitásainak bővítése, a meglévő infrastruktúra fejlesztésének támogatásával

A fentebb (I.1 pont) bemutatott okokból kiemelten szükséges a közoktatási intézmények kapacitásának bővítése is, az infrastrukturális feltételek javítása mellett. A hazai, ill. külföldről a Térségbe érkező munkavállalók esetében, szociológiai-demográfiai szempontok szerint valószínűsíthető, hogy érkeznek a KDMKT területére olyan családok, melyeknek egy vagy több általános vagy középiskolás korú tagja van. Az oktatási intézmények kihasználtsági szintje (a tanulósám alakulása alapján) leginkább a kisebb települések iskoláinak esetében alacsony, a nagyobb városok tekintetében ez a csökkenő tendencia nem számottevő, így létüket a demográfiai folyamatok nem fenyegetik, sőt, kapacitáshiány prognosztizálható. Ennek oka nem más, mint, hogy a KDMKT területére tervezett fejlesztések, beruházások egyik központjának a nagyvárosok (Paks, Szekszárd, Kalocsa, Kiskőrös, Tamási stb.) számítanak, a fejlesztés pedig előreláthatóan lakosságszám-növekedést von maga után. Fontos megjegyezni továbbá, hogy a tervezett beruházásokhoz kapcsolódóan sok esetben (kb. a munkaerő 50-60%-a) a (szakirányú) középfokú végzettség igénye merül fel, mely a jelenleg kizárólag alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők esetében jelenthet fejlesztési igényt.

A középfokú szakoktatás intézményeinek (szakgimnázium, szakközépiskola, szakiskola) tehát az iskolarendszerű felnőttképzésben is kiemelt szerepe van, mely megállapítás a térség munkaerő-piaci fejlesztéseinek kulcsszereplőjévé teszi a vonatkozó intézményeket.

A KDMKT-lakosság kulturális diverzitásának növekedése indokoltá teszi továbbá a külföldről érkező (legfőképpen orosz anyanyelvű) gyermekek oktatási rendszerbe történő integrációját, az ehhez szükséges infrastrukturális és pedagógiai kapacitás biztosításán keresztül.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A tervezett beruházások közvetlen környezetében (adott településen vagy annak vonzáskörzetében) működő közoktatási intézmények (általános iskola, művészeti iskola, gimnázium, szaggimnázium, szakközépiskola, szakiskola) kapacitásainak bővítése (indokoltság esetén), a rendelkezésre álló infrastruktúra fejlesztése.
- Meglévő intézmények felkészítése a nem magyar anyanyelvű, hagyományostól eltérő tanrendben szocializálódott tanulók és családjaik fogadására.
- A KDMKT területén elérhető szakképzések (többek között: energetikai, egészségügyi, szociális, mezőgazdasági, vendéglátóipari és turisztikai, élelmiszeripari, szépművészeti, rendezési, műszaki, gazdasági és informatikai) körének célzott és stratégiai szintű bővítése.

3. Pedagógus- és andragógusfejlesztés, az alkalmazott eszköztár bővítése érdekében

A KDMKT jövőképe alapján kiemelt cél, hogy hosszútávon az érintett terület egy társadalmi és gazdasági innovációra fogékony, azt - a különböző szektorok aktív részvételével - generálni képes „zöld zónává” váljon. A lakossági szemléletformálás egyik bázisát a pedagógusok, ill. a felnőttképzési és humán erőforrás-szakértők (andragógusok) jelentik, akik a folyamatos módszertani és egyéb készségfejlesztésük eredményeképpen már gyermekkorban fontos motorjai lehetnek az innovációhoz kapcsolódó kompetenciák (divergens gondolkodás, elemzőképesség, proaktivitás, kreativitás stb.) fejlődésének. Számos – napjainkban is futó – munkaerő-piaci fejlesztési projekt/program támasztja alá szintén az ehhez kapcsolódó, úgynevezett „soft” kompetenciák fejlesztésének igényét. Különösen igaz ez napjainkban, amikor a világméretű pandémia a digitális írástudás, ill. a kapcsolódó kompetenciák célzott és folyamatos fejlesztését teszi igazán indokoltá az érintett szakemberek esetében. A pedagógusi és andragógusi kompetenciafejlesztés képes hozzájárulni a szakértői fluktuáció csökkenéséhez, valamennyi intézménytípus, ill. oktatási szint esetében.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Térségi együttműködés elindítása az akkreditált pedagógustovábbképzésben érintett szereplők aktív részvételével, valamennyi intézménytípus bevonásával. Kapcsolódó előadások, workshopok, tréningek, tanulmányutak szervezése, megvalósítása.

- Pedagógus- és andragógus-továbbképzési tananyag és eszköztár fejlesztése, a KDMKT sajátosságainak figyelembevételével.
- Közösség- és településfejlesztéshez kapcsolódó tudásbővítés az andragógusképzést folytató, hazai felsőoktatási intézményekkel együttműködve, a KDMKT területén megvalósított terepgyakorlatokon keresztül (mindhárom területi részegység bevonásával, a fejlett várostengelytől kezdve egészen a periféria településeiig).
- Belső (szervezeti) és külső (szolgáltató) trénerre válást segítő képzési projektek generálása, megvalósítása, a KDMKT területén működő KKV-k, ill. nagyvállalatok bevonásával, egységes, a Kiemelt Térség jövőképehez köthető szemléletmód átadásán keresztül.

A képzési, szakképzési és foglalkoztatási rendszer fejlesztése, adaptáció előkészítése a prognosztizálható változásokhoz kapcsolódóan

1. Kereslet-, ill. kínálatvezérelt, folyamatosan felülvizsgált képzési és szakképzés-fejlesztési stratégia elkészítése és megvalósítása

A KDMKT fejlesztésében kiemelt szerepe van a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanácsnak, valamint munkaszervezetének, a Közép-Duna Menti Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Zrt.-nek, mint egy egyfajta szektorközi „hidat” képező intézményrendszernek. Ma Magyarországon – néhány sikeres és modellértékű joggyakorlattól eltekintve – az állami, magán, ill. civil szektor esetleges, célorientált kapcsolatban áll egymással, mely kapcsolat közvetítő szereplők jelenléte nélkül hosszútávon nem fenntartható. A KMDFÜ egyfajta összekötő tolmács szerepet kíván betölteni a jövőben az érintett szektorok között, így nyílik lehetősége folyamatos jelleggel harmonizálni a munkáltatói oldalról felmerülő képzési és szakképzési igényeket a piacon – adott időszakban – elérhető kínálattal. A kereslet-kínálat figyelemmel kísérésének központosítása térségi szinten a reakcióidő csökkenését vonja maga után, azaz a vállalati (foglalkoztatói) igények rövidített láncon keresztül jutnak el a képzőintézményekhez, szakképzési centrumokhoz, kormányhivatalokhoz, akiknek így lehetőségük nyílik szolgáltatásaik (proaktív és reaktív) fejlesztésére. Mindezen együttműködés célja egy képzési és szakképzés-fejlesztési stratégia multiszektorális elkészítése és megvalósítása, emellett pedig a megvalósítás eredményességének és hatékonyságának állandó monitorozása a KDMKT releváns szereplőinek részvételével.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Képzési és Foglalkoztatásfejlesztési Fórum létrehozása és működtetése a releváns térségi szereplők széleskörű bevonásával, folyamatos jelleggel, a stratégia által érintett időszakban. A fórumhoz csatlakozók száma a KDMKT fejlesztési koncepciójának megvalósításával párhuzamosan, folyamatosan bővül. Fontos megemlíteni: középfokú szakoktatás intézményeit, ipari szakképzési centrumokat, kormányhivatalokat, felnőttképző intézményeket, felsőoktatási intézményeket, nagyvállalatokat, mikro-, kis- és középvállalkozásokat, állami intézményeket stb.
- A Kiemelt Térség területén elérhető képzési szolgáltatások, ill. a szolgáltatást nyújtók körének folyamatos bővítése, racionalizálása, munkáltatói igényekre reflektálva. Ez a folyamat adott esetben együtt járhat a helyi képzőintézmények számának növekedésével, új (szakképző) intézmények, ill. kapcsolódó kollégiumok (a lakhatási célok mentén) létrehozásával. Lehetséges irány: energetikai és egyéb ágazati képzőközpontok létrehozása.
- A Paks II beruházás munkaerő-elszívó hatásának mérséklése, a magasabb fluktuációt mutató vállalkozások munkaerő-állományának bővítése, célzott fejlesztése, a fenntartható működés megvalósítása érdekében.
- A Paktum-projektek felülvizsgálata, a célcsoport-bővítés lehetőségének megteremtése a hatékonyságnövelés érdekében, az (adott időpontban) álláskeresőként nem regisztrált, munkaviszonyban vagy egyéb, munkavégzésre irányuló jogviszonyban állók bevonásával. A kapcsolódó projektelemek célja az átképzés támogatása.
- Térségi Kompetencia Központ létrehozása, az infrastrukturális feltételek megteremtését követően (javasolt: meglévő épületállomány újrahasznosítása, ezen a területen is). Valamennyi kompetenciafejlesztő, érzékenyítő, szemléletformáló program a Központban vagy annak szervezésében kerül megvalósításra.

2. Ösztöndíjprogram kidolgozása a KDMKT-ben működő képzési rendszerhez kapcsolódóan

A Kiemelt Térség demográfiai tendenciáinak ismeretében kiemelten fontos, hogy a pályaválasztás előtt álló (középfokú végzettséggel már rendelkező) vagy éppen felsőfokú

tanulmányaikat folytató fiatalokat a térség képes legyen megtartani, helyben maradásra ösztönözni. Ehhez jelenthet megfelelő eszközt egy átfogó ösztöndíjprogram kidolgozása, mely a duális szakképzés alapelveire építve képes bevonni a helyi nagyvállalatokat, ill. KKV-kat az érintett fiatalok tanulmányainak finanszírozásába, leendő munkavállalóikként kezelve az adott célcsoportot. A program hatékonyan képes hozzájárulni a fiatalok helyi identitástudatának kialakításához, erősítéséhez, emellett pedig megfelelő motivációt jelent a felsőoktatási intézményrendszerbe való belépésükhöz, munkaerő-piaci helyzetük javításához. Az ösztöndíjprogramhoz kapcsolódó jógyakorlatnak tekinthető a „Bács-Kiskunban itthon vagy!” program.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Programfejlesztés a képzési és foglalkoztatásfejlesztési fórum tagjainak aktív és folyamatos részvételével, a célcsoport igényeinek megismerésére építve. A finanszírozási koncepció kidolgozása (pl.: ösztöndíjalap létrehozása).
- Az ösztöndíjprogram működtetése, a helyi nagyvállalatokkal és KKV-kkal való folyamatos kapcsolattartáson keresztül.
- Mentorprogramok kidolgozása és kapcsolódó, Egyéni Fejlesztési Tervek összeállítása.
- Monitoringtevékenység elvégzése, az ösztöndíjprogram társadalmi és gazdasági hatásának nyomon követése, mérése.

3. A K+F+I jelentőségének növelése a KDMKT területén, a felsőoktatási intézményi jelenlétének erősítésén keresztül

A KDMKT fejlesztési koncepciójának helyzetelemzése strukturáltan mutatja be az egyik legerősebb elszívó erőt, mely érinti a Kiemelt Térséget, ez pedig a felsőoktatási intézmények alulreprezentáltsága. A helyi pályaválasztás előtt állók jelenleg a Térségen belül kizárólag a Pécsi Tudományegyetem kihelyezett karán tanulhatnak, ezen kívül azonban elérhető számukra valamennyi budapesti, kecskeméti, ill. dunaújvárosi intézmény is, ez a tény azonban minden esetben növeli a fiatalok mobilitási hajlandóságát. A már prognosztizálható fejlesztések eredményeképpen a Dunaújvárosi Egyetem kiemelt szerepet kap a Paks II beruházáshoz kapcsolódóan (szakmérnöki, szakirányú továbbképzések), többek között az Egyetem Paksi Kompetencia és Kutatóközpontjának kialakításán

keresztül. Fontos azonban, hogy a Paks II beruházáshoz kapcsolódó intézményfejlesztés mellett más felsőoktatási intézmény is bekapcsolásra kerüljön a Kiemelt Térség fejlesztésébe, a célzott szakemberképzés támogatásába, az említett fejlesztéstől távoleső szakterületeken.

A felsőoktatási intézmények minden esetben a kutatási-fejlesztési és innovációs tevékenység mozgatórugói, oktatói és hallgatói műhelyeik előre mozdítják a térség fejlődését, ehhez azonban nélkülözhetetlen térségi jelenlétük fejlesztése.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Az együttműködés erősítése Magyarország területén működő felsőoktatási intézményekkel, különös tekintettel a mérnökképzésre, ill. egyéb, hiányszakmákhoz kapcsolódó területekre.
- A bevont felsőoktatási intézmények támogatását lehetővé tévő konstrukció kidolgozása, melynek keretében az alábbiak valósulhatnak meg: új képzések akkreditációja, laborok és egyéb innovációs „hub”-ok kialakítása, tananyagfejlesztés, pályaorientáció támogatása stb. Ehhez megfelelő eszköz lehet a nagyvállalatok, mint jövőbeni foglalkoztatók által finanszírozott Alap létrehozása (példamutató hasonló kezdeményezés a Paks II. Akadémia).
- A KDMKT területén működő (termelő, ill. gyártó) nagyvállalatok és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködés kialakításának támogatása, a Képzési és Foglalkoztatásfejlesztési Fórum tevékenységéhez kapcsolódóan.

Társadalmi felzárkózás támogatása

1. Roma közösségek bevonásának elősegítése (elsősorban a mezőgazdasági és vidékfejlesztési jellegű projektek megvalósításába)

A Kiemelt Térség agrárpolitikai helyzetképe a helyi szinten előállított és értékesített termékek (viszonylag) széles vertikuma mellett számos munkaerő-piaci hiányosságot mutat. Az élőmunka-igényes ágazatokban a kézimunkaerő folyamatosan erősödő hiánya jelentős és akkut problémákat okoz, melyek orvoslására a gépesítés (szintén) alacsony szintje miatt a térségi szereplők fejlesztési források biztosításával járó külső beavatkozás nélkül, önmagukban nem képesek. A helyi roma közösségek (különös tekintettel Tolna megyére) körében azonosítható munkaerőtöbblet agrár- és vidékfejlesztési jellegű

projektekre történő allokációjával (illetve a munkavállalásra való célzott felkészítéssel) egyszerre lesz képes a Kiemelt Térség megvalósítani az érintett társadalmi csoport munkaerő-piaci (re)integrációját, ill. kezelni a mezőgazdaság, valamint a vidékfejlesztés egyéb területein fellépő kézimunkaerő hiányát, különös tekintettel a zöldség- és gyümölcsstermesztésre. Közép-, ill. hosszútávon az agrárium, ill. a vidéki gazdaság egyéb területeinek fejlesztésébe újonnan bevont érintettek is képessé válhatnak saját kistermelői tevékenységük elindítására, melynek eredményeképpen önfenntartó közösségekként léptethetik piacra a megtermelt alapanyagokat, árukat.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- A Kiemelt Térség mezőgazdasági stratégiájához kapcsolódó agrár- és egyéb, vidékfejlesztési jellegű projektek megvalósítása, melynek horizontális célja a helyi roma közösségek integrációja, az ágazat célzott fejlesztése mellett.
- A bevonni kívánt munkaerő felkészítése a projektekben való részvételre, azaz a mezőgazdasági munkára („soft” kompetenciák fejlesztése, szakmai ismeretek átadása), a helyi felnőttoktatási és felnőttképzési intézményekkel együttműködve.
- Vidékfejlesztési Integrált Eszköztár kidolgozása, különös tekintettel a humántőke bevonására, fejlesztésére, a helyi szakképző intézményekkel együttműködve.

2. Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci integrációjának erősítése, képzettségi és foglalkoztatottsági szintjük növelése

A KDMKT területén élő egyéb, sérülékeny, hátrányos helyzetűnek tekinthető célcsoportok esetében is kiemelt jelentőségű feladat a munkaerő-piaci integráció, a Paktum-projektek eddigi eredményeire építve. Ez a vállalás egyaránt kapcsolódhat az álláskereső bevonásához, valamint a képzési és szakképzési stratégiában foglaltak teljesítése érdekében vállalt (a projekt kezdetekor munkaviszonyban állókat érintő) átképzési projektekben való részvételhez. A Térség vezető szereplőinek legfontosabb segítői ezen stratégiai elem megvalósításában a szakértőként tevékenykedő helyi civil, ill. nonprofit szervezetek lesznek, mely érintetti kör munkáját a (szintén helyi) társadalmi vállalkozások foglalkoztatóként képesek támogatni. Stratégiai cél kapcsolódik ezen potenciális munkavállalók bevonásához, valamennyi olyan projektbe, mely a Közép-Duna Menti

Kiemelt Térség fejlesztési koncepciójának keretében valósul meg, a célzottan a célcsoportok igényekhez alakított fejlesztések mellett.

Az intézkedés szempontjából releváns célcsoportok: 25 év alattiak, 50 év felettiak, fogyatékkal élők/megváltozott munkaképességűek, kisgyermekes szülők, tartós álláskereső, alacsony iskolai végzettségűek.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Hátrányos helyzetű célcsoportok igényeinek beépítése valamennyi fejlesztési projektbe, rövid-, közép-, ill. hosszútávon egyaránt (pl. közoktatási intézmények akadálymentesítése, felsőoktatási intézmények térségi jelenlétének erősítése, kizárólag alap-, ill. középfokú végzettséggel rendelkezők arányának csökkentése, közösségfejlesztés, helyi identitás erősítése stb.), az inklúzió megvalósítása érdekében.
- Partnerségi hálózat kiépítése a helyi (szakértő) civil szervezetek, ill. társadalmi vállalkozások között, a helyi foglalkoztatók (legfőképp állami intézmények, KKV-k, nagyvállalatok) bevonásával, a Képzési és Foglalkoztatásfejlesztési Fórum munkájához kapcsolódóan.
- A Kiemelt Térség képzési és szakképzés-fejlesztési stratégiájának kidolgozásakor a fórum tagjai minden esetben figyelembe veszik a hátrányos helyzetű célcsoportok igényeit.
- Integrált Foglalkoztatási Modell kidolgozása és kapcsolódó mintaprojektek megvalósítása.

Szemléletformálás

1. Interkulturális érzékenyítő programok megvalósítása a Kiemelt Térség várható demográfiai változásainak támogatása érdekében

Fontos hangsúlyozni, hogy új gazdasági szereplők megjelenése egy adott térségben – szinte – minden esetben a helyi status quo átalakulásával jár, mely jelenség társadalmi és gazdasági szinten képes veszélyeztetni a konfliktusmentes együttélést. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területén a jövőben kiemelkedően magas számú külföldi munkaerő (ill. a közvetlen környezetükhöz tartozók) megjelenése prognosztizálható, a tervezett

beruházásokhoz kapcsolódóan. Az interkulturális érzékenység üzleti szektorban mért gazdasági hasznát számtalan kutatás igazolja, emellett pedig társadalmi hasznossága is jelentős. A helyi lakosság érzékenyítésével a Térség képes felkészülni az újonnan betelepülők befogadására, a helyi közösségek, ill. a köreikben megerősödő helyi identitás fejlődése mellett. A szenzitivitásfejlesztés területén kiemelt cél a lakosság interkulturális tudatosságának erősítése, az újonnan megjelenő, ill. a már jelenlévő kultúrák sajátosságainak megismerésén, megértésén és elfogadásán keresztül. Ebben a folyamatban jelentős aktorok lehetnek a térségi beruházások kulcsszereplői (hazai és multinacionális nagyvállalatok), esetükben az elsődleges cél saját munkavállalóik szemléletformálása. A másodlagos érintetti körhöz tartoznak az egyéb, helyi beszállítók (kis- és őstermelők, KKV-k), valamint azon oktatási, egészségügyi, kulturális intézmények, melyek munkatársai, tagjai közvetlen kapcsolatba kerülnek az eltérő kultúrájú személyekkel. Az érzékenyítést már kisgyermekkorban meg kell kezdeni, ezért a pedagógusfejlesztés során is kiemelt hangsúlyt kap az interkulturalitás. Átfogó stratégiai cél tehát a társadalmi távolság csökkentése, a sztereotípiák, előítéletek és diszkriminációs veszélyek azonosításán és tudatosításán keresztül, az együtt élő kultúrák egymásra ható dinamikájának megismerése mellett.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Interkulturális érzékenyítő programok kidolgozása és megvalósítása a Kiemelt Térség területén: workshopok, szenzitivitásfejlesztő tréningek, előadások, kulturális (tematikus) napok iskolai és munkahelyi környezetben stb.
- Adott kultúrát és a beszélt/írott nyelvet jól ismerő tolmácsok felkérése az interkulturális érzékenyítő projektben való részvételre, alapvető fontosságú a kívánt hatás elérése érdekében.

2. Környezeti és társadalmi fenntarthatósághoz kapcsolódó, szemléletformáló eseménysorozat kidolgozása és megvalósítása, szektorközi együttműködésen keresztül

A gazdasági és társadalmi innováció minden esetben a fenntarthatóság témakörének alapos vizsgálatával jár. Valamennyi, a KDMKT fejlesztési koncepciójának keretében megvalósítandó projekt kizárólag akkor lehet sikeres és eredményes, ha figyelembe veszi a fenntarthatósági szempontokat. Különösen igaz ez az energetikai fejlesztések, közlekedésfejlesztés, turizmusfejlesztés, kutatás és innováció területére. A KDMKT jövőképe (együttműködésen

és innováción alapuló „zöld zóna” kialakítása) központi eleméhez, azaz a fenntarthatósághoz kapcsolódóan valamennyi tervezett intézkedés ezeket az alapelveket követi, mind a természeti kincsek, mind pedig az épített környezet, ill. tervezett humánerőforrás-fejlesztés kapcsán. Számtalan tudományos értekezés igazolja, hogy a fenntartható fejlesztések megvalósításához nélkülözhetetlen a helyi lakosság szemléletformálása, azaz annak tudatosítása, hogyan járulhatunk hozzá mi magunk is a Térség fenntarthatóságához, a mindennapi élet különböző területein, saját erőforrásaink, eszközeink mozgósításával. A (tervezett) helyi, operatív programok mindegyike az ENSZ által meghatározott Fenntartható Fejlesztési Célokra (Sustainable Development Goals – SDG) épül.

Kiemelt Térségi szinten a fentiek az alábbi (tervezett) intézkedéseket takarják, ill. takarják, ill. indokolják:

- Szemléletformáló programok kidolgozása és megvalósítása a Kiemelt Térség területén: workshopok, környezeti fenntarthatósághoz kapcsolódó tréningek, előadások, tematikus napok munkahelyi környezetben stb.
- Kommunikációs kampány kidolgozása és megvalósítása a környezeti fenntarthatósághoz kapcsolódóan. Kiegészítő elem lehet: rajzpályázatok, fenntarthatósági versenyek gyermekek számára, fenntarthatósági fórum létrehozása.

4.6. Együttműködés, gazdasági és társadalmi innováció erősítése és a területi (speciális) célok megvalósítása

A címben szereplő intézkedésterületek horizontális prioritásokat takarnak, ennek értelmében szorosan kapcsolódnak valamennyi, fentebb kifejtett ágazati prioritáshoz, annak szerves részét képezik és hangsúlyosan jelennek meg a tervezett intézkedésekben, hozzájárulnak az eredményességi kritériumok teljesüléséhez.

Együttműködés, gazdasági és társadalmi innováció erősítése: Az új tevékenységek, összefogások ösztönzése és támogatása a helyi erőforrások sikeresebb és jövedelmezőbb kihasználása érdekében.

A kapcsolódó alcélok

- Új tevékenységek, eljárások, szolgáltatások, termékek kidolgozása a gazdaságban, ill. a közösségi szférában (helyi termékek, szolgáltatások elterjesztése, hazai és nemzetközi piacra lépés támogatása, egységes arculat kialakítása).
- A meglévő tevékenységek szervezését erősítő helyi együttműködések erősítése (hosszútávú, szektorközi együttműködések elindítása a KDMKT civil szervezeteinek, állami intézményeinek, ill. vállalati szereplőinek aktív részvételével).

A területi prioritások, ill. azokhoz kapcsolódó specifikus célok pedig a következők:

+ 1. PRIORITÁS: Az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs-technológiai klaszter létrehozása ipari parki (Szekszárd, Paks, Gerjen, Kalocsa) központtal, hálózatos logikával. Fontos kiemelni, hogy az ipari parki központok kizárólag az infrastrukturális, illetve szolgáltatási háttérrel biztosítják a klaszter működéséhez, a csatlakozó szervezetek valamennyi területi részegységről (lásd a hármas tagozódást) kerülnek bevonásra.

+ 2. PRIORITÁS: Az erőmű-bővítéssel egy időben megvalósuló infrastruktúra-fejlesztések (pl. Duna-híd, vasútfejlesztés, infrastrukturális hálózatok bővítése) teremtette új gazdasági lehetőségek kihasználása, valamennyi területi részegység esetében. Kiemelt jelentőséggel bír ezen a területen az egyes települések elérési idejének csökkenése, a kapcsolódó úthálózat és közműrendszerek korszerűsítése, valamint az infokommunikációs technológia fejlesztése, mely a beruházáshoz közvetlenül vagy közvetett módon kapcsolódó térségi szereplők versenyképességének javítását is szolgálja.

+ 3. PRIORITÁS: Az elzártabb, kisebb települések infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási hátrányainak csökkentése, a periféria, ill. a keleti, átmeneti fejlettségű térség vonatkozásában, az elérhető szolgáltatások körének bővítése, ill. a meglévő szolgáltatások fejlesztése mellett.

+ 4. PRIORITÁS: A KDMKT nagyobb városaiba koncentrálódó gazdasági ökoszisztémák (pl. borászat, tejipar) értékteremtő és innovációs képességeinek erősítése. a fejlett várostengely, ill. a keleti, átmeneti fejlettségű térség esetében.

Valamennyi területi részegység esetében figyelembe kell venni a nagyobb lakosságszámú és kiterjedésű városok funkcionális fejlesztési igényeit (leginkább gazdaságfejlesztési, innovációs, infrastruktúra-fejlesztési, ill. humán erőforrás-fejlesztési irányelvek mentén), valamint a város-vidék kapcsolódások erősítésére vonatkozó törekvéseket. Az ágazati prioritások mentén ezek a horizontális szempontok is beépítésre kerültek.

5. Partnerségi és kommunikációs terv

A Stratégiai Program végrehajtása során kiemelt fontosságú a folyamatos együttműködés valamennyi közvetlen, ill. közvetett kedvezményezett, partnerrel, multiszektorális szinten. A KDMFT és a központi, kormányzati, ill. megyei, települési szereplők közötti munkamegosztás tisztázottsága nélkülözhetetlen a kitűzött célok eléréséhez.

Az érintett szervezeteket alapvetően két csoportba sorolhatjuk:

- kedvezményezettje a programnak, azaz pénzügyi és/vagy egyéb támogatásban részesül, vagy
- célcsoportja a programnak, azaz a program eredményei hatással vannak a szervezet működésére, vagy a szervezet által képviselt tagok életminőségére, munkaerő-piaci helyzetére stb.

A fentiek mellett a Stratégiai Programban több, együttműködő Partner is nevesítésre került, mely intézmények, szervezetek részéről vagy a birtokukban lévő szaktudás, vagy pedig jogszabályi kötelezettségeik ellátása miatt indokolt a program megvalósításában való folyamatos és aktív részvétel.

A Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács eddig (a koncepció és a program javaslattevő fázisában) is széles partnerségben működött: a Tanács ülései nyilvánosak (a koronavírusjárvány okozta veszélyhelyzetben online követhető, illetve visszanézhető), ülésein folyamatosan tájékoztatást ad tevékenységéről, a térségfejlesztés aktuális témáiról. A kiemelt partnerek megvitatják az aktuális kérdéseket, folyamatos jelenlétet biztosítva, a jövőben pedig kiemelt jelentőségű, hogy a meghatározó civil szervezetek is jelen legyenek a Tanács ülésein és hozzászólásaikkal gazdagítsák, ill. megalapozzák a döntéshozatalt.

Fontos, hogy a Tanács munkájában 2021. első negyedévéétől a megyék mellett részt vesznek azok a szaktárcák is, akik a jövőben forrást biztosíthatnak szakmai programjaikból a kiemelt térségi fejlesztések megvalósítására.

A Stratégiai Programra épülő Közép-Duna menti fejlesztési operatív programokban szereplő beruházásokról és projektekről, illetve azok eredményeiről folyamatosan tájékoztatni szükséges a széles közvéleményt. Fontos, hogy információt kapjanak arról, a Kiemelt Térség területére és

célcsoportjaihoz allokált források hogyan, milyen programokon keresztül, ill. milyen eredményességgel és társadalmi-gazdasági-környezeti hatással kerültek felhasználásra, azaz ezen területeken hogyan változtak a legfontosabb mutatók a KDMKT-ben.

Ezen eredmények, illetve teljesítmények nyomon követésére megfelelő szakmai kapacitás áll rendelkezésre a KDMFT Munkaszervezetében, azaz a Közép-Duna Menti Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Zrt.-ben, a Monitoring és értékelési terv keretében.

A kommunikációs tevékenység részeként

- a Közép-Dunamente térségében megvalósuló fejlesztéseknél biztosítani kell az érintett potenciális kedvezményezettek számára a támogatási lehetőségek megismerését és a támogatások igénybevételére és felhasználására való célzott felkészülést,
- a közvéleményt javasolt tájékoztatni a megvalósult programok eredményeiről, valamint
- a megvalósult programok tapasztalatait célszerű feldolgozni az érintett szakmai szervezetek körében, a jövőbeni fejlesztések generálása érdekében.

6. Monitoring és értékelési terv

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Fejlesztési Koncepciójából levezetett Stratégiai, valamint a kapcsolódó Operatív Programokat összehangoltan szükséges megvalósítani, oly módon, hogy a Térség ne csak kedvezményezettje legyen a releváns projektek megvalósulásának, hanem aktív generátora is, ehhez kapcsolódóan pedig a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács, mint kulcsszereplő koordinálja a Kiemelt Térség területén megvalósuló fejlesztéseket.

A jelenlegi Stratégiai Program olyan prioritásokat, intézkedéseket tartalmaz, melyek esetében a KDMFT javarészt koordinátori, kedvezményezetti szerepben működhet. Valamennyi (tervezett) program esetében előfordulhatnak azonban olyan elemek, amelyekhez kapcsolódóan a Tanács, illetve Munkaszervezete leginkább információnyújtással, szervezéssel, egyfajta szektorközi „híd” szerepét betöltve képes támogatni az együttműködést, ezen keresztül pedig a projektek megvalósulását.

A Kiemelt Térség fejlesztési programjai végrehajtásának alapvető feltétele, hogy az érintett források hazai szintű tervezéséért és programozásáért felelős szaktárcák, illetve Miniszterek (PTNM, PM, ITM, EMMI, AM, Miniszterelnökség stb. képviselői), és - a program célterületeinek kiemelt koordinátoraként - a KDMFT között egy olyan, kormányzati szinten is elfogadott Megállapodás jöjjön létre, mely megteremti a koncepció megvalósításához szükséges (együtt)működés jogalapját.

A Közép-Duna Menti Kiemelt térség programjait ún. kiemeltprojekti eljárásrendben szükséges támogatásban részesíteni, annak érdekében, hogy a tervezett intézkedések a legnagyobb koordinációs hatást fejtsék ki a Térségben. Ebben a projekttámogatási rendben új, akkreditált intézményrendszer felállítása nem szükséges, azonban a projektkiválasztás ezen megoldás esetében úgynevezett “projektsomagokban” történne, melyhez a fenti intézkedéslista ad hasznos inputot. Amennyiben a KDMFT a kiemelt projektek kedvezményezettjévé válik (akár egy konzorcium vezetőjeként vagy tagjaként), megvalósulhat a helyi szereplők azon elvárása, hogy a KDMKT-ben kiszámítható módon, előre meghatározott támogatási keretek és összegek mellett, koordináltan valósuljanak meg a térségi programok.

A KDMKT Monitoring és értékelési terve a Területfejlesztési Stratégiai Program elfogadásától az előirányzott fejlesztések eredményeinek teljesüléséig tartó időszakra vonatkozik.

A monitoring- és értékelési terv keretében a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács évente felülvizsgálja stratégiai programját, a megvalósulás aktuális státusza mentén, az Egyeztető Fórummal együttműködve, előzetesen kidolgozott módszertan alapján. Ennek eredményéről jelentést állít össze az érintett Partnerek bevonásával, külön kiemelve az esetlegesen felmerülő módosítási igényeket is. A jelentés a KDMFT által működtetett online felületen kerül közzétételre. Tartalmazza a tervezett intézkedések megvalósulásának előrehaladására vonatkozó pénzügyi és egyéb, szakmai megvalósításhoz kapcsolódó adatokat, információkat, valamint a stratégiai célokhoz kapcsolódó eredményindikátorok aktuális állapotát, ill. a helyzetelemzésben tett megállapításokhoz kapcsolódóan esetlegesen, időközben bekövetkező változásokat.

Amennyiben a Stratégiai Program évenkénti felülvizsgálata során módosítási igény merül fel, abban az esetben a tervezési eljárásrend megegyezik a jelen Fejlesztési Konceptió kidolgozása során megvalósított partnerségi együttműködés forgatókönyvével, építve a Stratégiai Programban bemutatott Partnerségi Tervre is.